

**T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ**

**BELGRAD ORMANININ REKREATİF AÇIDAN
İRDELENMESİ: KİRAZLI BENT ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Emel Eylem AVŞAR

İSTANBUL, 2015

**T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ**

**FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
KENTSEL SİSTEMLER VE ULAŞTIRMA YÖNETİMİ**

**BELGRAD ORMANININ REKREATİF AÇIDAN
İRDELENMESİ: KİRAZLI BENT ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Emel Eylem AVŞAR

Tez Danışmanı: YRD. DOÇ. DR. SIRMA TURGUT

İSTANBUL, 2015

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
KENTSEL SİSTEMLER VE ULAŞTIRMA YÖNETİMİ

Tezin Adı : BELGRAD ORMANININ REKREATİF AÇIDAN
İRDELENMESİ: KİRAZLI BENT ÖRNEĞİ

Öğrencinin Adı Soyadı : Emel Eylem AVŞAR

Tez Savunma Tarihi : 10.04.2015

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğu Fen Bilimleri Enstitüsü tarafından onaylanmıştır.

Doç.Dr.Nafiz ARICA
Fen Bilimleri Enstitüsü
Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğunu onaylarım.

Yrd. Doç. Dr. Nilgün CAMKESEN
Program Koordinatörü

Bu Tez tarafımızca okunmuş, nitelik ve içerik açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak yeterli görülmüş ve kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmzalar

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Sırma TURGUT

Üye
Yrd. Doç. Dr. Ayfer YAZGAN

Üye
Yrd. Doç. Dr. Nilgün CAMKESEN

ÖNSÖZ

Bu çalışmada, her koşulda yardımlarını esirgemeyen ve bana değerli zamanını tereddütsüz ayırarak yardımcı olup yol gösteren tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Sırma Turgut'a desteğinden dolayı teşekkürlerimi borç bilirim. Ayrıca, akademik çalışmam esnasında yardımlarını ve desteklerini koşulsuz sunan kardeşime, kardeşimin eşine, ablama, anneme, babama ve kızıma teşekkür ederim.

İSTANBUL, 2015

EMEL EYLEM AVŞAR

ÖZET

BELGRAD ORMANININ REKREATİF AÇIDAN İRDELENMESİ: KİRAZLI BENT ÖRNEĞİ

Emel Eylem AVŞAR

Kentsel Sistemler ve Ulaştırma Yönetimi Programı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Sırma Turgut

Nisan 2015, 82 Sayfa

İstanbul'un nüfusu son elli yıl içerisinde hızlı şekilde artmış ve yerleşim bölgeleri plansız şekilde büyümüştür. Kontrolsüz şehirleşme tabii olarak arkasından birçok problemi getirmiştir. Bu sorunlar halkın temel istek ve beklentilerinin önüne geçerken, ihtiyaçlarını karşılayacak kapsamda kaliteli rekreasyon alanlarının gelişmesi konusu üzerine uzun yıllardır değinilmemiştir. Belgrad Ormanı I. Dünya Savaşının getirdiği olumsuz etkilerden dolayı yoğun ağaç kesilmesi, yangınlar, v.s. tahrip edilmesiyle birlikte Cumhuriyet Dönemi'nden bu yana 'Muhafaza Ormanı' olarak koruma altına alınmıştır ve bu özelliği 2011 yılına kadar sürdürmüştür. 2011 yılından sonra muhafaza ormanı içerisindeki 300 hektarlık bölüm 'Tabiat Parkı' statüsüne alınmıştır.

Tezin amacı, Belgrad Ormanı'nın mahalli idarelerce nasıl kullanıldığı ve tabiat parkı kriterine uygun rekreatif faaliyetlerinin uygulanırken ne ölçüde korunduğu aynı zamanda bir koruma alanı içerisinde yapılaşmanın gereksinim kriterlerinin belirlenmesidir. Bu kapsamda tez, rekreasyon kavramı ve tanımı ile başlayarak Kirazlıbent Mesire Yeri'ni ele alıp dönüşen Muhafaza Koruma Ormanı içerisinde bulunan rekreasyon alanına nasıl yaklaşılması gerektiğini tartışmakta, değerlendirmekte ve irdelemektedir.

Anahtar Kelimeler: Rekreasyon, Belgrad Ormanı, Kirazlıbent

ABSTRACT

INVESTIGATION OF BELGRAT FORESTRY from RECREATIVE PERSPECTIVE : KİRAZLI BENT CASE STUDY

Emel Eylem AVŞAR

Urban Systems and Transportation Management Program

Advisor: Assist. Prof. Dr. Sırma Turgut

April 2015, 82 pages

Population of Istanbul has grown in an unplanned way in last fifty years and settlements increased rapidly. Uncontrolled urbanization has created many problems.

These problems are passing in front of people's basic needs and expectations in scope to meet the needs of the development has long been addressed on the subject of quality recreation area. Belgrat Forest dense trees cut because of the negative effects brought about by the Second World War I., fires, etc. Since the destruction of the Republican Period with Muhafaza Ormanı' as it is protected and maintained to this feature in 2011

In the enclosure of 300 hectares of forest after 2011 has been the status the Tabiat Parkı

The aim of the thesis , Belgrat Forest, how it is used by local administrations and the nature park is protected by the extent to which applying the appropriate recreation activities is also determined by the structuring requirements within a conservation area.

In this context, the thesis , recreation concept and definition of the recreation area located in the starting rotation Kirazlıbent Recreation Area Enclosure Protection Forest and discuss how it should be approached to discuss , evaluate and examine

Keywords: Recreation, Belgrad Ormanı, Kirazlıbent

İÇİNDEKİLER

TABLOLAR.....	iiiv
ŞEKİLLER.....	ix
KISALTMALAR.....	x
1.GİRİŞ.....	1
1.1 ÇALIŞMANIN AMACI.....	1
1.2 ÇALIŞMANIN KAPSAM VE SINIRLARI.....	2
2. REKREASYON KAVRAMI VE TANIMI....	3
2.1.1 Rekreasyon Özellikleri.....	5
2.1.2 Rekreasyona Duyulan İhtiyacın Nedenleri.....	7
2.1.3 Rekreatif Etkinliklere Katılımı Destekleyen Unsurlar.....	8
2.1.4 Rekreasyon ve Orman Koruması.....	8
2.2 KENTSEL ALANLARDA REKREASYON.....	11
2.3 KENTSEL ALANLARDA REKREASYON ALANLARININ	
SINIFLANDIRILMASI.....	14
2.4 REKREASYON VE ORMAN KORUMA ALANLARI.....	15
3. YASAL SİSTEM İÇİNDEDÜNYA'DA ve TÜRKİYE'DE ORMAN VE	
KORUMA ALANLARININ REKREATİF AMAÇLI	
KULLANIMI.....	17
3.1 DÜNYADA ORMAN VE KORUMA ALANLARI.....	17
3.2 TÜRKİYEDE ORMAN VE KORUMA ALANLARI.....	28
4.İSTANBUL METROPOLİTEN ALANINDA ORMAN VE KORUMA	
ALANLARININ REKREATİF AMAÇLI	
KULLANIMI.....	31
4.11/100.000 ÖLÇEKLİ İSTANBUL ÇEVRE DÜZENİ PLANI	
RAPORUNA GÖRE REKREASYON VE ORMANALANLARININ	
KULLANIM.....	30
4.2 KORUMA ALANLARINDA REKREASYON FAALİYETLERİNİN	
UYGULANMA PRENSİPLERİ VE TÜRKİYE'DEKİ KORUMA	
ALANLARINDA KARŞILAŞILAN SORUNLAR.....	34

4.3 BELGRAD KİRAZLIBENT REKREATİF AMAÇLI KULLANIMI.....	42
4.4 BELGRAD ORMANI TARİHİ YERİ KONUMU VE DOĞAL ÖZELLİKLERİ.....	46
4.4.1 Belgrad Ormanı'nın Tarihi.....	45
4.4.2 Belgrad Ormanı'nın Yeri Konumu.....	48
4.4.3 Belgrad Ormanı'nın Doğal Yapı ve İklim Özellikleri.....	50
4.5 PLAN KARARLARINDA BELGRAD ORMANI ve KORUMA ALANLAR.....	54
4.6 BELGRAD ORMANI KİRAZLIBENT PROJESİNİN KULLAMINA İLİŞKİN YAKLAŞIMLAR ve YASAL SÜREÇ.....	57
4.6.1 Belgrad Ormanı Kirazlibent Projesinin Mevcut Kullanım Tabiat Parklar Kanunu Bağlamındaki Plan Kararları Kullanım Önerisi.....	57
4.6.2. Yasal Süreç.....	61
4.6.3 Tanımlanan Fonksiyon ve İşlevler.....	62
4.6.4 Uygulamaya ilişkin Yaklaşımlar.....	64
5.SONUÇ.....	71
KAYNAKÇA.....	73
ÖZGEÇMİŞ.....	82

TABLÖLAR

Tablo 3.1	: Korunan Alanların Küreseli Düzeydeki Dağılımı.....	19
Tablo 4.1	: 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Plânı.....	30
Tablo 4	: A,B ve C Tipi Mesire Yerlerinde Bulunabilecek Tesisler.....	42

ŞEKİLLER

Şekil 3.1: ABD Grand Canyon Milli Parkı.....	23
Şekil 3.2: ABD Lassen Milli Parkı.....	23
Şekil 3.3: ABD Yellowstone Milli Parkı (Dünya'daki İlk Milli Park Örneği).....	24
Şekil 3.4: ABD Sequoia Milli Parkı	24
Şekil 3.5: Black Forest Doğa Parkı-Almanya.....	26
Şekil 3.6: Black Forest Doğa Parkı-Almanya-Harita.....	27
Şekil 4. 1: Belgrad Ormanı Mesire Yerleri Haritası.....	43
Şekil 4. 2: Kirazlı bent Mesire Yeri ve Konumu.....	43
Şekil 4.3: Tarihsel süreç içerisinde Belgrad Ormanı için önemli rol oynamış Bahçeköy'ün günümüzden görünümü	46
Şekil 4.4: Belgrad Ormanı Uydu ve Google Map Görüntüsü	47
Şekil 4.5: Belgrad Ormanından bir görünüm	48
Şekil 4.5: Belgrad Ormanından Görünüm.....	48
Şekil 4.6: Zaman İçerisindeki Yeşil Alan Dokusu Tahribatı.....	48
Şekil 4.7: Kirazlıbent Tabiat Parkının İstanbul İlindeki Yeri.....	50
Şekil 4.8: Kirazlıbent Tabiat Parkının Belgrad Ormanındaki Yeri	58
Şekil 4.9: Gelişim Planı İl Çevre Orman Müdürlüğü Tarafından Kurumların Görüşlerinin Alınması İçin İBB, İSKİ, Kültür Varlıkları Koruma İstanbul Kültür Turizm İl Müd. ve İl Çevre Müdürlüğü Gönderildi Onaylama Gerçekleşti ve Uygulama Projelerine Başlanacak.....	73
Şekil 4.10: Kirazlıbent Gelişim Planı	63
Şekil 4.11: Kirazlıbent Gelişim Planı	67
Şekil 4.12: Kirazlıbent Tabiat Parkı Sürdürülebilir ve Kontrollü Kullanım Bölgesi Lejandlı Plan	68

KISALTMALAR

BOR	:	Açık Hava Rekreasyon Bürosu
BMKAL	:	Birleşmiş Milletler Korunan Alanlar Listesi
IUCN	:	Dünya Koruma Birliği
MPAYHGM	:	Milli Parklar ve Av- Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü
RUK	:	Rekreasyona Uygunluk Katsayıları
RUKK	:	Rekreasyona Uygunluk Kompleks Katsayıları
UDGP	:	Milli Parklar Uzun Devreli Gelişme Planları
UNESCO	:	Birleşmiş Milletler Eğitim,Bilim ve Kültür Kurumu
WCMC	:	Dünya Koruma Denetim Merkezi

1.GİRİŞ

İstanbul yıllardır yaşadığı plansız yapılaşma ve aynı zamanda yoğun göç gibi sebeplerle yeşil alanlar bakımından oldukça yetersiz bir profile sahiptir. İstanbul'un 15 milyonu aşan nüfusu ile oldukça kalabalık bir metropol olması hızla yükselen, stres, iş yükü, trafik ve olumsuz çevresel koşulları grafiği kişinin hem psikolojik hem de fizyolojik açıdan yenilenme ihtiyacını arttırmaktadır. Bu noktada İstanbul'da ikamet eden kentlinin rekreasyon ve açık alan ihtiyacı da giderek artmaktadır. Kentlilerin açık hava rekreasyon aktiviteleri için en elverişli gördüğü mekanlar ise tabiat ya da milli parklarıdır. Her bir parkın sahip olduğu çeşitli doğal kaynaklar kullanıcılarına çoklu alternatifler sunarken bu özellikleri kişileri ruhsal ve fiziksel yönden de olumlu şekilde etkilemektedir. İstanbul'un sınırları içinde yer alan en önemli yeşil alanlardan biri olan, Muhafaza Ormanı kapsamındaki, Belgrad Ormanı özellikleri sayesinde uzun yıllardır kullanıcılarına hizmet vermektedir. Bu kapsamda, tezin odağı olması açısından üzerinde durulması gereken en önemli konulardan biri koruma alanlarında yapılaşmanın ne ölçüde kullanılacağı konusudur. AB ülkeleri ve ABD'den verilecek örneklerle bu konu incelenecektir.

Özetle, ormanlar özellikle muhafaza ormanları gelecek nesillere aktarılmak üzere korunmaya alınmış özel alanlardır. Bu sebeptendir ki sözkonusu alanlar uzun vadeli planlara dayanan kaynak anlayışıyla yönetilmelidir. Kentler için kırsal hayatı yaşatan böyle bir zenginliğin tahribi noktasında ne yazık ki ne parasal ne de emek anlamında bir geri dönüş söz konusu olmamaktadır. Tez kapsamında Belgrad Ormanı içerisinde yer alan ve alacak olan rekreasyon alanları da bu bakış açısıyla incelenecektir. Çalışma Rekreasyon Amacıyla Kullanılan Belgrad Muhafaza Ormanı'nın Koruma Alanları Kanunları üzerine kurgulanarak ilgili tüm kanunlara göre uygun kullanılıp kullanılmadığı, uzun vadede ne tür kayıplar vereceğini ya da doğal kaynakların ne ölçüde sürdürülebileceğini ortaya koymaktadır.

1.1 ÇALIŞMANIN AMACI

Çalışmanın ana fikri ve aynı zamanda çıkış noktası, giriş bölümünde de belirtildiği üzere ormanların gelecek nesillere aktarılması gereken doğal hazineler olması noktasından

hareketle, Belgrad Ormanı Muhafaza Ormanı'nın göre değerlendirilmesidir. Özellikle son dönemde ilgili yerel yönetimler tarafından bir kısmı tabiat parkına dönüştürülen ve kiralanarak kullanılan mesire alanları rekreasyon amacıyla kullanılmakta ve projeler kamu yararı gibi ucu açık bir madde ile tasarlanmaktadır. Belgrad Ormanı içerisindeki 8 adet bentten biri olan Kirazlıbent örneği üzerinden bu konu incelenecektir. Bunu daha detaylı bir biçimde açacak olursak; bu çalışmanın temel amacı, Belgrad Ormanı'nın yerel yönetimlerce nasıl kullanıldığı ve rekreatif faaliyetlerin uygulanırken orman alanının ne kadar korunduğu aynı zamanda yapılaşmanın gereksinim kriterlerini belirlemektir.

1.2 ÇALIŞMANIN KAPSAM VE SINIRLARI

Öncelikle çalışma dört bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm giriş ve çalışmanın amacı, kapsamı ve sınırlarına değinmektedir. İkinci bölümde rekreasyonun tanımı, rekreasyona duyulan ihtiyaç, rekreatif etkinliklere katılımı destekleyen unsurlar, rekreasyon ve orman koruması ,kentsel alanlarda rekreasyon ve bu alanların sınıflandırılması üzerinde durulacaktır. Üçüncü yeşil alanlar, yasal sistemdeki Türkiye ve dünyadaki koruma alanları ve bunların rekreatif kullanım amaçları incelenmiştir. Dördüncü bölüm 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzenleme Planı raporuna göre rekreasyon ve orman alanlarının kullanımı, koruma alanlarında rekreasyon faaliyetlerinin uygulama prensipleri ve Türkiye'deki koruma alanlarında karşılaşılan problemler, Belgrad Kirazlıbent alanının rekreatif amaçlı kullanımı ve çalışmanın ana odak noktası olan Belgrad Ormanı konumu , tarihçesi , florası, toprak yapısı ,su kaynakları, Belgrad Ormanı'nda bulunan bentlere odaklanılmıştır. Ayrıca Kirazlıbent'in bir muhafaza ormanı olarak ne ölçüde uygun kullanıldığı ve gelişim planı üzerinde durulmuştur.

Çalışmanın Yöntemi Belgrad Ormanı'nın İstanbul için önemi ve Belgrad Ormanı'nda gerçekleştirdiği her rekreasyon faaliyet çeşitliliği ve bu faaliyetlere ilişkin yapı gereksinimi literatür taraması esnasında bulunan kaynaklarla desteklenmiştir.

2. REKREASYON KAVRAMI VE TANIMI

“Rekreasyon” kelimesinin sözlük anlamına bakıldığında, sözcüğün Türkçe bir kelime olmadığı ve Latince kökenli iki sözcüğün bir araya gelmesiyle oluştuğu görülmektedir. Bu sözcükler re = yeniden ve creare = yaratma sözcüklerinden oluşmuştur Recreare sözcüğünün karşılığı olan yeniden yaratma anlamını taşıırken; yenilenme, yeniden oluşma, oyun, eğlence anlamlarını da taşımaktadır. (Pehlivanoglu, 1987).

Tarihsel olarak, rekreasyon hafif ve dinlendiren, gönüllü seçilen, bireye yorucu iş ortamından sonra kaybettiği enerjiyi yeniden kazanma ve işe yenilenmiş olarak dönme olanağı sunan aktivitedir. Bu görüş oyunla ilgili olarak öne sürülen rekreasyon teorisi ile temelde aynıdır. Modern çağda bile bu bakış açısı sık sık ifade edilmektedir(Çetinkaya, 2010, s.15).

Aslında rekreasyon konusu, aile, eğitim, din, hukuk, ekonomi, iktisat gibi toplumsal kurumlardan birisi olduğu gibi kesinlikle evrensel, zorunlu ve önemli bir alandır. Daha önce de belirtildiği gibi “yenilenme, tazeleme” anlamına gelen bu sözcük aslında bedensel ve zihinsel üretimin “yeniden yaratılması” hedefini taşır. Türkçe de bu sözcük çoğunlukla boş zaman değerlendirme olarak kullanıldığı gibi kişilerin bu boş zamanlarını gönüllü olarak geçirdikleri dinlendirici ve eğlendirici etkinlikleri de anlam olarak içinde barındırır (Karaküçük, 1999, s.56).

Çeşitli kurumlarca yapılmış rekreasyon tanımları Özcan (2009,s.5) aşağıdaki şekilde özetlemiştir;

“ABD’deki Fedaral Registor’a göre, rekreasyon “yüzme, piknikçilik, botla gezinti, avcılık ve balıkçılıktan ibaret boş zaman aktiviteleri” şeklinde tanımlamaktadır (Schwarz ve Ark,1976). Öte yandan Akesen (1978), kavramı daha belirgin bir çerçeve içinde ele almakta ve bunu “Bireylerin beğenisi bakımından doyurucu, ruhsal ve bedensel yenilenme amacını taşıyan, aynı zamanda bireyin sosyal, kültürel, ekonomik ve fizyolojik olanakları ile bağımlı boş zaman kullanımlarını içeren eylem ya da eylemler” şeklinde tanımlamaktadır. Bu tanımda verilen “ruhsal ve bedensel” yenilenme olgusunu, yalnızca “düşünsel” düzeye indirgeyen Douglass (1982) ise, rekreasyonu “bireyin davranışlarını zihinsel düzeyde etkileyen çeşitli eylemler” olarak açıklamaktadır (Pehlivanoglu, 1986).”

Aynı kavramı Melih Ersoy (2008,31) ise kentsel planlama kuramları çalışmasında tarihsel bir perspektiften bakarak ünlü kentsel plancı Howard'ın yaptığı alıntılarla şu şekilde bir özetleme yapmıştır;

“Howard, kentsel yaşamın gerektirdiği sosyal ve kültürel donatıların saklanabileceği, konut ve işyerlerinin birlikte yer alacağı asgari büyüklüğe sahip olan; ancak kırsal yaşamın yüz yüze ilişkilerini sürdürebilecek ölçüde azami büyüklükte (32.000 kişinin yaşaması planlanan); düşük yoğunluklu (hektara en çok 25-30 kişi); havası temiz; aydınlık (tüm enerji gereksinimi elektrikle giderilecektir); rekreasyon etkinliklerinin kolaylıkla gerçekleştirilebileceği donanımı olan; işyerleri ile konut kullanımının yürüme mesafesinde olduğu; yerleşme çevresinin yeşil bant aracılığıyla kırsal alanla bütünleştiği bir kent modeli tasarlamıştır. Böylelikle, İngiltere örneğinde en kötü temsilcisini bulan sanayi kentlerinin sağlıksız, hava kirliliği yüksek, yoğun, erişilebilirlik olanakları sınırlı, karanlık mekânlarının yarattığı insanlık dışı yaşam koşulları ortadan kaldırılmış olacaktır. Howard kitabında projenin nasıl geliştirileceğine ve mali sorunların nasıl aşılabacağına ilişkin açıklamalara da yer vermiştir. Daha sonra kurduğu Bahçe Kentler Derneği aracılığıyla da projesini yaşama geçirmeye çalışmıştır. ilerideki yıllarda Howard'ın projesinde tasarladığı sosyal boyut büyük ölçüde önemsizleştirilip işlevsiz hale getirilerek, büyük metropoller çevresinde, aşırılıkla orta sınıfların yerleştiği, banliyö yerleşmeleri biçiminde “yatakhane kentler” olarak yaşama geçmiş ve zaman içinde en bilinenleri Letchworth, Hampstead, Welwyn ve Milton Keynes olmak üzere otuzun üzerinde bu tür yerleşme kurulmuştur.”

Aslında Ersoy'un (2008, 214) da değindiği gibi temel amaç “*Kentsel kalkınmanın temel unsuru olan arazi kullanımını geniş bir perspektifte ele alma gereksinimi sağlık, refah ve rekreasyon gibi diğer kullanımlar için de geçerlidir. Bir kenti yönetmek için, öncelikle o şehrin geleceğine yönelik kararları içeren bir plana gereksinim vardır. Böyle bir plana kamunun ilgi gösterebilmesi için, plan toplumun tümü için yönlendirici güce ve akılcı bir temele sahip olmalıdır.*” Bu tez çalışması da bu kuramsal temel üzerine oturtularak ilerlemiş. Planlar bu bakış açısıyla irdelenmiştir.

2.1.1 Rekreasyonun Özellikleri

Çok çeşitlilik arz eden, kişilerin ilgi, dürtü, amaç ve katılım şekillerine ve daha birçok faktörlere göre değişik anlayışlar sergileyebilen rekreasyonun özellikleri konusunda, ortak bir noktaya ulaşmanın zorlukları bulunmaktadır. Ancak, rekreasyonun birçok araştırmacı ve diğerleri tarafından kabul edilen bazı temel özelliklerinden bahsetmek mümkündür. Bunlar, rekreasyonu diğer faaliyetlerden ve kavramlardan ayıran temel özelliklerdir. Buna göre, rekreasyonun temel özelliklerini şunlar oluşturmaktadır (Aktaran ve Özdemir, 2005, s. 27).

- i. Rekreasyon faaliyetlerinin seçimi gönüllü olmalıdır.
- ii. Rekreasyon faaliyetleri özgürlük hissi verir.
- iii. Faaliyetlere devam ve iştirak etme zorunluluğu bulunmamalıdır.
- iv. Rekreasyon, boş zamanda yapılır.
- v. Rekreasyon faaliyetleri, her yaştaki ve cinsteki insanların katılımına imkân verir.
- vi. Rekreasyon faaliyetlerinde insiyatif, kişinin kendisine bırakılmalıdır.
- vii. Rekreasyonel faaliyetler, her türlü açık veya kapalı alanlar ile her mevsim ve iklim şartlarında uygulanabilmektedir.
- viii. Rekreasyon, bir faaliyeti gerektirir. Faaliyetler, fiziksel, zihinsel, ruhsal, toplumsal ya da bunlar içinden bazılarının kombinasyonu şeklinde olabilmektedir.
- ix. Rekreasyon, çok çeşitli faaliyetler, alternatifler içerir.
- x. Rekreasyon, haz ve neşe sağlayan bir faaliyettir.
- xi. Rekreasyon, evrensel olarak uygulanmaktadır. Rekreasyonel faaliyetler, bütün insanlar için ortak bir lisan oluşturmaktadır.
- xii. Rekreasyon, kişinin kendisini ifade edebilme ve yaratıcı olabilmesine imkan sağlayıcı faaliyetleri içermelidir.
- xiii. Rekreasyonun her kişiye göre bir amacı vardır.
- xiv. Rekreasyonel faaliyetlerin katılımcıya kişisel ve toplumsal özellikler kazandırması beklenir.
- xv. Rekreasyon, toplumun geleneklerine, törelerine, ahlaki ve manevi değerlerine uygun olmalı ve sosyal değerlere ters düşmemelidir.
- xvi. Rekreasyon, bir faaliyet yapılırken, ikinci veya daha fazla faaliyetlere de ilgi duyma veya gerçekleştirme imkânı verir.

- xvii. Rekreasyon etkinlikleri, rekreasyonistler tarafından üstlenilir. Bu etkinlikler ve uğraşlar, başkası tarafından bir başkası için yerine getirilemez.
- xviii. Rekreasyon eylemi, planlı veya plansız, beceri sahibi veya beceri sahibi olmayan kişilerle ya da organize veya organize olmamış mekânlarda yapılabilmektedir.
- xix. Rekreasyon, rekreatif etkinliklere katılma sonucu ortaya çıkan bir deneyimdir.
- xx. Bireysel, grupsal örgütlü, örgütsüz gibi çeşitli durumlarda olabilir, esnektir.
- xxi. Bu etkinliklere katılmak, bireye ani ve doğrudan bir doyum sağlar.
- xxii. Ciddi ve amaçlıdır. Kişiye göre bir değeri vardır. Evrensel olarak uygulanır.
- xxiii. Seçilen etkinlikler geniş bir çeşitlilik gösterir. İsteyen aynı anda birden fazla etkinlikte bulunabilir.
- xxiv. Etkinliklere katılmak ve devam etme zorunluluğu yoktur.
- xxv. Etkinlikler bireyin kendisinin ifade edebilmesine ve yaratıcı olmasına imkân sağlar, yeni deneyimler kazandırılır.
- xxvi. Maddi kazanç elde etmek amacı yoktur. Her türlü alan ve şartlarda uygulanabilir (açık-kapalı, yaz-kış, doğa, aktif - pasif vs. gibi).
- xxvii. Etkinliklerin katılımcıya bireysel ve toplumsal özellikler kazandırması beklenir. arkadaşlık ilişkisi kurulmasını sağlar.
- xxviii. Toplumun yapısına uygun olmalıdır. Bir toplum için hazırlanan rekreasyon örneği, bir başka toplumda benimsenmeyebilir.

Günümüzde rekreasyon kavramı, daha çok toplumsal bakımdan kabullenilir ve katılımcıya çeşitli yararlar sağlayan etkinlikler olarak görülmektedir. Bu etkinliklerin ahlaksal, zihinsel ve fiziksel olarak inşa edilmiş, başkalarının haklarına saygılı, gönüllü olarak seçilmiş, zevk ve başarı duygusu oluşturan bir karakteri olması gerekliliğinden bahsedilmektedir. Rekreasyonun temel özelliklerinin bütünü incelendiğinde, kimi faaliyetlerin zannedildiği gibi bir rekreasyonel faaliyet olmadığı görülür. Günümüzde herkes boş zamanlarını akıllıca kullanamamaktadır (Tezcan, 1993, s. 28; Karaküçük,1999, ss. 73-74).

2.1.2 Rekreyasyona Duyulan İhtiyacın Nedenleri

Rekreasyon antik çağlarda savaş, din, edebiyat, felsefe, bilim ve güzel sanatlarla ilgili eylemler olarak, ekonomik duruma bağlı mekan olanaklarının farklılığı sonucu gerek çok basit güncel aktiviteler, gerekse kompleks bir yapıda sürekliliğini ve yoğunluğunu değiştirmiştir (Ayaşlıgil, 1992).

Pehlivanoğlu (1976)'na göre, eldeki dokümanlar ışığı altında kültürlerin geçmişlerine bakıldığında, bireysel ya da topluca sürdürülen değişik rekreasyonel aktivitelerin, insanlığın gelişim çizgisiyle paralel olarak yoğunluğunda ve çeşitliliğinde değişiklikler olduğu saptanmıştır (Ayaşlıgil, 1992).

ABD'deki Federal Register rekreasyonu, "yüzme, piknikçilik, botçuluk, avcılık ve balıkçılıktan ibaret boş zaman aktiviteleri" şeklinde tanımlamaktadır. Yine ABD'deki Açık Hava Rekreasyon Bürosu (BOR) tarafından, "kişi doygunluğu ve zevki için boş zamanların değerlendirilmesi" rekreasyon olarak tanımlanmakta ve buna ek olarak, "bireysel ya da topluca yürütülmesi, kendiliğinden ya da planlı olarak gerçekleştirilmesi, aktif ya da pasif olabilmesi, belirli bir beceri ve uğrasa dayanması ya da dayanmaması ile planlanmış ya da planlanmamış alanlara ihtiyaç duyulması" gibi rekreasyona ilişkin bazı ayırıcı özellikler verilmektedir (Pehlivanoğlu, 1987).

Yukarıda belirtilen kriterler değerlendirilerek rekreasyonun tanımı şu şekilde yapılabilir: Sadece herhangi bir ödül ya da başarı kazanma amacı taşımayan, bireylerin fiziksel, zihinsel, yaratıcı güçlerini dış etkilerin baskıları ile değil, içlerinde duymalarından dolayı, dışarıya verebilme fırsatını yaratan, katılımında istek ve ilgi, uygulamasında zevk, sonucunda ise doyum sağlanabilecek her türlü aktivitelerdir.

2.1.3 Rekreatif Etkinliklere Katılımı Destekleyen Unsurlar

Rekreatif katılımı teşvik eden sosyal ve ekonomik faktörleri şu başlıklar altında incelemek mümkündür.

- i. Ekonomik verimlilik ve çalışma koşullarındaki gelişmeler,
- ii. Harcanabilir gelirin artması,
- iii. Şehirleşme,
- iv. Nüfus artışı ve hareketliliği,
- v. Teknoloji,
- vi. Kitle iletişim araçlarının etkisi, reklâm ve propaganda,
- vii. Kültürel etki,
- viii. Eğitim düzeyi,
- ix. Çevre bilinci,
- x. Değişen yeni sağlık bilinci ve isteklerin değişimi,
- xi. Değerlerdeki değişimler,
- xii. Siyasal otorite ve diğer kuruluşların etkileri,
- xiii. Eğlence hareketinin etkisi,
- xiv. Doğal zenginliklerin etkisi,
- xv. Sosyal hareketliliğinin etkisi,
- xvi. Araç gereç malzemenin teşviki,
- xvii. Rekreasyon merkezleri(Karaküçük, 2001,s.79; Tuzcuoğulları, 1997, s. 41).

2.1.4 Rekreasyon ve Orman Koruması

Orman Koruması konusuna değinmeden önce tezin ana konusu olan Orman Rekreasyonun'dan bahsetmekte fayda vardır. Balcı (2012;14) bu konuyu şu şekilde özetlemiştir;

“Douglass (1970)’a göre, orman rekreasyonu, ormanlık alanlar içinde yapılan açık hava rekreasyonunun herhangi bir biçimidir (Akesen, 1978). Orman rekreasyonunu eylemler açısından sınıflandırmak istersek iki eylem türü karşımıza çıkarmaktadır.

- i. Az yoğun eylemler
- ii. Yoğun ya da dağınık eylemler

Douglass (1970)'a göre yoğun eylemler, genellikle merkezîleştirilmiş ve kullanım için geliştirilmiş alanlar içinde görülmektedir (Akesen, 1978).

Douglass (1982)'a göre az yoğun eylemler ise, orman içi yürüyüşler, avcılık gibi herhangi bir alan geliştirilmesine gerek duyulmayan ve geniş alanlar üzerinde yapılan eylemlerdir. Bu eylemler için düşük ziyaretçi sayıları ve sınırlı aktivite çeşitliliğine sahip orman alanları kullanılmaktadır (Pehlivanoğlu, 1987).

Orman rekreasyonu doğal ya da yapay bir orman ekosisteminin sunduğu kaynakların durumuna göre şekillenen bir rekreasyon tipidir, bu yüzden ister planlanmış olsun, ister planlanmamış olsun her türlü orman alanında gerçekleştirilebilir. Orman rekreasyonunun sahip olduğu özellikler şunlardır (Pehlivanoğlu, 1987):

- i. Orman rekreasyonu, doğal ya da yapay bir orman ekosistemde ve bu ekosistemin sunduğu doğal kaynakların durumuna göre şekillenir.
- ii. Orman rekreasyonu, planlama yoluyla yetiştirilmiş ya da yetiştirilmemiş her türlü orman alanında gerçeklik kazanabilir.
- iii. Orman rekreasyonunun ortaya çıkmasında, doğal peyzaj karakteristiklerinden kaynaklanan çekim gücünün önemli bir rolü vardır. Geliştirilmiş alanlarda insan yapımı tesis ve kolaylıklarla bu çekiş gücünü arttırmak mümkündür.
- iv. Orman rekreasyonunun kendine özgü karakteristikleri olan tipik bir ziyaretçi kitlesi mevcuttur.
- v. Orman rekreasyonunda az ya da çok mutlaka belirli bir ziyaretçi yoğunluğu söz konusudur.
- vi. Orman rekreasyonuna ilişkin ziyaretçi yoğunlukları, kullanılan orman alanlarının, büyük yerleşim yerlerine olan yakınlığı ya da uzaklığına göre önemli ölçüde değişebilir.
- vii. Orman rekreasyonunda kullanılan kaynakların özelliklerine ve hedeflerine göre, aktivite çeşitliliğinde önemli değişiklikler olabilir.
- viii. Orman rekreasyonu, kırsal nitelikli diğer açık hava rekreasyon tiplerine göre çok daha zengin aktivite çeşitliliğine dayanır.
- ix. Orman rekreasyonu, genellikle kendine özgü aktivite tesis ve kolaylık çeşitleri dikte eder.

Ormanların, odun ve odun-dışı ürün üretimi, biyolojik çeşitliliğin ve toprağın korunması, su ekonomisinin düzenlenmesi gibi işlevleri yanında en önemli işlevlerinden biri de rekreasyonel kullanıma olanak sağlamasıdır. Ormanın derinliklerinde veya bir su kenarında, kuş sesleri arasında yapılan piknik, gezinti, spor gibi rekreatif etkinlikler insanları ruhsal ve fiziksel anlamda yeniler, güç ve moral kazandırır. Milli Parklar, Tabiat Parkları, Orman İçi Dinlenme Yerleri insanların rekreatif kullanımı için düzenlenmiş alanlardır. Ancak bunların dışında kalan ve rekreasyon için herhangi bir düzenlemeye sahip orman alanlarında da insanların bu tür faaliyetlerde buldukları bir gerçektir. Esas olarak doğa koruma amacıyla ayrılan Milli Parklar ve Tabiat Parkları'nda doğayı fazla tahrip etmeden ve daha çok eğitime dayanan rekreasyon amaçlı kullanıma da izin verilmektedir.

Rekreatif amaçlarla kullanılan orman alanlarımız yer yer planlama ve yönetim eksiklikleri yer yer de ziyaretçilerin yanlış davranışları sonucu yoğun ve tahripkar bir şekilde kullanılmaktadır. Bunun sonucu ziyaretçilerin yoğunlaştığı bölümlerde toprak sertleşmekte, orman alt örtüsü gelişme olanağını tamamıyla yitirmekte, ağaçların kökleri dışarı çıkmakta, yaban hayatı rahatsız edilmekte ve terkedilen atıklar alanı kirletmektedir. Planlamada en önemli eksiklik, rekreatif kullanıma açılan alanların taşıma kapasitelerinin belirlenerek, dönüşümlü bir şekilde kullanılmaması, özellikle Milli Parkların turistik gelişime endekslenmesidir. Bunun en güzel örnekleri, Uludağ, Ilgaz gibi Milli Parklarımızın otellerle işgal edilmesi ve taşıyabileceğinin çok üzerinde insan kullanımına açılmasıdır. Sorunun, yönetimle ilgili yönü denetimde yeterli duyarlılığın gösterilmemesi, eleman ve kaynak yetersizlikleridir. Ziyaretçilerle ilgili yönü ise, ormanlardan rekreasyonel amaçlı faydalanmanın hemen hemen tamamıyla yoğun piknik aktivitesine indirgenmesi ve kullanımda yeterli duyarlılığın gösterilmemesidir.

Ormanların rekreasyonel amaçlı kullanım biçimi toplumsal kültürün bir yansımasıdır. Rekreasyonel kullanımın doğa üzerindeki etkilerini minimum düzeye indirecek bir toplumsal davranışın geliştirilmesinde duyarlı kesimlere önemli görevler düşmektedir.

Koruma alanlarında yapılaşma koşullarını belirleyecek en önemli yasal dayanak 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu'dur. Piknik amaçlı aşırı kullanımı önleyecek herhangi bir yasal düzenleme bulunmamaktadır. Ancak yangına hassas bir dönem olan Mayıs-Eylül arasında

bütün doğal alanlarda ateş yakılması ve piknik yapılması daha kontrollü bir biçimde gerçekleşmelidir. Bu durumda alandaki yetkililere başvurulabilir.

Ne yazık ki rekreatif amaçlarla kullanılan orman alanlarımızda henüz "taşıma kapasitesi", "ziyaretçi yönetimi" gibi çağdaş uygulamalar bulunmamaktadır. Bu yüzden kontrol altına alındığında ve yönlendirildiğinde kesinlikle tehdit oluşturmayacak, hatta doğa koruma çalışmalarına destek verecek olan insan kullanımı, önemli bir tehdit olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu konuda önerilebilecek yaklaşım tarzı iki boyutludur:

1.İdari önlemler:

- i. Rekreatif amaçla kullanılan alan ile ilgili idari birim ile temasa geçerek gerekli önlemlerin alınmasını sağlamak;
- ii. Yerel düzeyde sonuç alınmadığında daha üst düzeyde makamlara başvurmak;
- iii. Gerekirse, diğer sivil toplum örgütleri ve basın kuruluşlarından destek almak;

2. Eğitsel önlemler:

Alanı kullanan kitlenin bilinç düzeyini yükseltmeye ve böylelikle alan üzerindeki etkilerini en aza indirmeye yönelik eğitim çalışmaları organize etmek. (Yeşil Atlas Dergisi, 2014)

2.2 KENTSEL ALANLARDA REKREASYON

Kentsel yaşam kalitesi fiziksel çevre, sosyal çevre ve ekonomik çevre kalitesine yönelik bileşenlerden oluşmaktadır. Ekonomik çevre kalitesi yaşam maliyeti ve alım gücü gibi özellikler ile tanımlanırken ; sosyal çevre kalitesi yaşam biçimi (life style), eğitim ve sağlık hizmetlerine erişim (ulaşılabilirlik/ödenebilirlik), örgütlülük ve gönüllülük esasına dayalı toplumsal faaliyetler, güvenlik, bir yerde topluma ait olma duygusu, kimlik (fiziksel ve sosyal çevrenin kesişme noktası), yerellik (bağlılık açısından) vb. özellikler ile tanımlanabilir. Fiziksel çevre kalitesi ise açık ve yeşil alan varlığı, ulaşım ağı (erişebilirlik) - ulaşım türü - toplu taşıma, altyapı ve belediye hizmetleri, iletişim (erişebilirlik), sosyo-kültürel aktiviteler, doğal ve tarihi değerlerin korunması, konut ve yaşam çevresinin planlı olması, konut tipi ve kalitesi, çalışma alanlarının çevresel etkilerinin azaltılması, rekreasyon alanlarının varlığı gibi özellikler ile tanımlanabilir(Kamp vd., 2003).

Özellikle açık ve yeşil alanlar, kentlerin sağlıklı gelişmesi açısından büyük önem taşımaktadırlar. Bu alanlar kentler için rekreasyon , ekoloji ve arazi organizasyonuna yönelik pek çok farklı fonksiyona sahiptir. Rekreasyon fonksiyonu ile aktif ve pasif rekreasyon imkanı sağlayarak kent içinde ve dışında sportif donatımların tesisine ve eğlence ile ilgili donatımlara da olanak verirler. Ekolojik fonksiyonu ile kent içerisinde hava akımlarına ve yeşil fonksiyonlarına imkân tanırırlar. Kentin içinde, çevresinde artmakta olan endüstriyel tesisler, konutlar ile motorlu taşıtlardan çıkan gazlardan kirlenen kentin havası içinde bulunan toz ve zararlı gazları temizleyerek, kente ışık ve hava sağlarlar. Arazi organizasyonu fonksiyonu ile kentlerin fiziksel alanların denge oluşturan unsurlarıdır. Kitle boşluk ayarlamasına yardımcı olurlar. Kent içindeki yeşil alanlar, araç trafiğini, yaya rekreasyon ve yerleşim alanlarından ayırmakla insanlar için trafik yönünden gereken güvenceyi sağlamış olurlar. Kentlerin formal yapıları binalarla meydana getirdiği katı kalıbı yumuşatarak kente organik bir karakter kazandırır (Şahin ve Barış, 1998).

“Bir kentin genel karakterini, mimari yapıları, açık-yeşil alanlar ve bunların birbirleriyle olan ilişkileri ve bütünlüğü tayin eder. Açık-yeşil alanlar, insan ile doğa arasında bozulan ilişkiyi dengelemede ve kentsel yaşam koşullarının iyileştirilmesinde önemli bir konuma sahiptir. Bu nedenle gelişmiş ülkelerde açık-yeşil alanların nitelik ve nicelikleri, medeniyetin ve yaşam kalitesinin bir göstergesi olarak kabul edilmektedir. Bu kapsamda pek çok gelişmiş ülke, insanların zihinsel ve fiziksel ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak insan yaşamı için uygun kent mekanı veya ekolojisini planlama ve oluşturma çabasına yönelmektedir” (Gül ve Küçük, 2001)

Yıldızcı (1982) yaptığı çalışmada bazı yabancı ülkelerdeki açık ve yeşil alan standartlarını vermiştir: Amerika’da kent yoğunluğunun 250 kişi/ha olması öngörüsü ile kişi başına 40 m² yani 1000 kişi için 4 hektar bir yeşil alan standardı kabul edilmiştir. Bu değer kent alanının yüzde 10’una eşdeğerdir. İngiltere’de kişi başına 40 m² yeşil alan standardı benimsenmiş olup bu Amerikan standardıyla eşdeğerdir. Türkiye’de ise 3194 sayılı İmar kanununun, 02.09.1999 tarihli Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmeliği’ne göre, bu oran 10m²/kişidir. Amsterdam (Hollanda)kentinde kişi başına düşen yeşil alan miktarı 45-50m², Stockholm (İsveç)kentinde 77m²,’dir”.(Önder, 1997) “Diğer yabancı ülke kentlerinde bu oran Frankfurt’da 154 m², Stuttgart’ta 153m², Hannover’da 112m², Stockholm’de 107m², Washington’da 50 m², Bristol’de 49 m², Budapeşte’de 37 m²’ dir”. (Yıldızcı, 1991)

“Türkiye kentlerine bakıldığında ise kişi başına düşen yeşil alan miktarlarının Ankara’da 2.3 m², İstanbul’da 2.1 m², İzmir’de 2.8 m² oldukları görülmektedir” (Oruç, 1992)

Bu değerlerin yabancı ülke kentlerine oranla çok düşük olduğu söylenebilir. Dolayısıyla yaşam kalitesi anlamında da olumsuzlukları beraberinde getirdiği kıyaslanabilir şekilde açıktır. Açık ve yeşil alanlar, kullanım biçimine göre (aktif ve pasif), ekolojik işlevine göre, mülkiyete göre yada üstlendiği rekreasyon işlevine göre farklı biçimlerde sınıflandırılabilirler. Baykan (2003), üstlendiği rekreasyon işlevine göre açık ve yeşil alanları; parklar (mahalle, kent, semt parkı vb.), özel amaçlı park ve bahçeler(çatı bahçeleri, hobi bahçeleri, kültür bahçeleri vb.), spor alanları (golf, basketbol vb), çocuk oyun alanları, doğal ve yarı doğal alanlar, koridorlar (kent ormanı, koruluk vb.), kent içi diğer açık ve yeşil alanlar (mezarlık, konut bahçesi vb) olarak sınıflandırmıştır (Aydemir, 2004). Açık-yeşil alanlar içerisinde parklar kentsel yeşil ağın en önemli elemanıdır.

Endüstrileşmenin ve kentleşmenin uzantısı olarak oluşturulan yapay çevrede, aşırı nüfus artışı, hava kirlenmesi, gürültü ve yorgunluk insanlarda psiko fizyolojik dengesizliklere yol açmaktadır. Günlük yaşantı içerisinde bunalan kent insanı, kent dışındaki açık hava rekreasyonel kaynaklarına yönelmektedir (Demirel 1999, Kurum ve Öztan 2001, Akten 2003). Kent yakın çevresindeki bu rekreasyonel alanların eğitimsel, psikolojik, gelişimsel ve fiziksel açılardan toplumun her bireyine ve özellikle de gençlere çok önemli katkılar sağlamakta olduğu bilinmektedir (Önder 2003, Yılmaz 2004).

Gençlerin ruhsal ve fiziksel yönden sağlıklı bireyler olabilmeleri, sosyalleşebilmeleri ve serbest zamanlarını en iyi şekilde değerlendirebilmeleri için çeşitli etkinlikleri gerçekleştirebilecekleri kaliteli Mekânların olması gerekmektedir (Kılıçaslan, 2008). Rekreasyonel alanların potansiyelini belirlemeye (Yılmaz ve ark. 1996, Kurum ve Öztan 2001, Yılmaz 2004, Akten ve ark. 2009) ve kullanıcıların eğilimini (Önder 2003, Kelkit ve Özel 2004, Kılıçaslan 2008) ölçmeye yönelik çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmalar incelendiğinde; rekreasyonel alanların görsel kalitesinin yeterince değerlendirilmediği görülmektedir. Özellikle potansiyel belirleme çalışmalarında görsel kalite unsuru iklim, bitki örtüsü, su varlığı topografya, kültür ve ulaşım gibi kaynak değerlerinden biri olarak kabul edilmeli ve değerlendirilmelidir. Bunun yanında kullanıcıların eğilimleri ölçülürken yine alanın görsel özellikleri ihmal edilmemesi gereken önemli bir unsurdur.

Kentsel alanlarda “görsel kalite” ve kırsal alanlarda “manzara güzelliği” olarak adlandırabileceğimiz bu unsur tamamıyla görsel algıya bağlıdır. Doğal veya kültürel tüm peyzaj alanlarında olduğu gibi rekreasyonel alanlarda da alanın görsel yönden algılanması o alanın pasif veya aktif kullanımını etkilemektedir. Bu nedenle rekreasyonel alanların görsel kalitesini ölçmeye ve elde edilen görsel kalite değerlerinin kullanıcıların kişisel özellikleri ile olan ilişkilerini belirlemeye çalışmak rekreasyonel alanların kalitesini ve kullanıcıların memnuniyetini geliştirmek açısından önemlidir.

2.3 KENTSEL ALANLARDA REKREASYON ALANLARININ SINIFLANDIRILMASI

Ekonomik karakteristikler; kent insanının kabul edilebilir bir yaşam niteliği için gerekli olan kaynaklar üzerindeki egemenliği, yaşam maliyeti ve alım gücü gibi özelliklerden oluşur. Bu çalışma açısından daha fazla önem taşıyan fiziksel karakteristikler ise; kent insanının rekreasyon gereksinimlerine yanıt verecek aktif yeşil alanlar ile sosyal ve kültürel alanların varlığı, ulaşım ağı ve ulaşım türleri, iletişim, çevre bozulmalarının düzeyi, doğal ve tarihsel değerlerin korunması, konut tipi, çevresi ve niteliği gibi özelliklerle açıklanmaktadır (Cohen 1996, Gangloff 1996, Willis ve ark. 2001). Bu karakteristiklerden herhangi birini diğerlerinden üstün tutmak ya da ana belirleyici kabul etmek kentsel yaşam niteliğinin düzeyi hakkında yanıltıcı sonuçlar yaratabilir. Kent insanının sosyal ve ekonomik karakteristikleri ilk bakışta ağırlıklı görünmekle birlikte her ikisi de fiziksel karakteristiklerin cisimleşmesine yansımaktadır. Bir kentin sosyal ve teknik altyapısı, donatıların çeşitliliği, konut tipi ve niteliği, çevresel, doğal ve tarihsel değerlerin korunması, kent kimliğinin yerleşmesi gibi karakteristikler o kentin ve kent insanının sosyal ve ekonomik karakteristiklerinin de göstergeleridir (Baud-Bovy ve Lawson 2002, Jim 2004, Özcan 2008).

Konuya fiziksel açıdan kentsel yaşam niteliğinin göstergelerinden biri olan rekreasyon olanakları açısından yaklaşıldığında; ülkemizde 02.11.1985 tarih ve 18916 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren, 02.09.1999 tarih ve 23804 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan yönetmelik değişiklikleri ile yeniden düzenlenen ve 19.08.2008 tarih ve 26972 sayılı Resmi Gazete kapsamında adı değiştirilen Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliği (önceki adı 3030 Sayılı Kanun Kapsamı Dışında Kalan Belediyeler Tip İmar Yönetmeliği) yönlendirici kabul edilebilir. Yönetmeliğin İkinci Bölümünün Kent Bölgeleri Tanımları ve

Alan Kullanış Şartları başlıklı 14. maddesinin Sosyal ve Kültürel Altyapı Alanları başlıklı 2. bendinde bu alanlar; yeşil alanlar (çocuk bahçeleri, parklar, piknik ve eğlence "rekreasyon" alanları) ve spor ve oyun alanları olmak üzere iki ana grupta değerlendirilmekte, bu alanlar kapsamındaki tüm yapı, tesis ve açık alan düzenlemelerinin bu konuda öngörülen standartlara uygun olması zorunluluğu vurgulanmaktadır (Anonim 2008).

Dış ülkelerde ise genel olarak kentsel rekreasyon olanak ve donatıları yapısal alanlar, açık alanlar ve yeşil alanlar bünyesinde biçimlenmektedir. Yapısal alanlar kapsamında kültür rekreasyonu olanaklarını sunan kültürel mekanlar, açık ve yeşil alanlar kapsamında da her yaş ve konumdan insanın çok çeşitli rekreasyon gereksinimlerine yanıt verebilme potansiyeli içeren aktif yeşil alanlar önem kazanmaktadır (Gold 1980, Simonds 1983, Dunnett ve ark. 2002). Bu mekan ve alanlar; kent insanının bedensel ve ruhsal olarak sağlıklı gelişmesinde, çok çeşitli eylem ve etkinlikler bağlamında toplumsal ilişkilerin kurulması, sürdürülmesi ve toplumsal dayanışmanın yerleşmesinde, kent ve kentlilik kimlik ve kültürünün geliştirilmesindeki işlevleri nedeniyle kentsel yaşam niteliğini yükseltmenin önemli ve etkili araçları kabul edilebilir (Bartone ve ark. 1994, Bolund ve Hunhammar 1999, Leeuwen ve ark. 2006)

2.4 REKREASYON ve ORMAN KORUMA ALANLARI

Rekreasyon alanlarının , özellikle orman içinde bulunanların orman koruması ile sıkı ilişkilerinin olduğu inkar edilemez.

Rekreasyon alanları, halkın topluca bulunduğu yerler olduğundan orman ve ağacın korunması, orman içinde bulunan canlıların küçük büyük herkese tanıtılıp sevdirmesi, ormanların özellikle yangınlardan korunması yönünde halka birçok mesajın en etkili olarak ulaştırılabileceği yerlerdir. Ormana gelmiş ve onu sevmiş bir kimseye, onun korunmasındaki yararları ve bu konuda yapabileceği şeyleri anlatmak çok daha kolay gerçekleşebilir.

Hafta sonlarında dinlenme bir ihtiyaç olduğuna göre, halk kendisine dinlenme ve eğlenme yeri gösterilememesi halinde gelişigüzel ormanın içinde piknik yaparak ormanda yangın tehlikesinin büyük oranda meydana gelmesine neden olabilir. Bu bakımdan rekreasyon

alanlarının gerçekleştirilmesi ile halkın devamlı göz altında bulunan belli noktalarda toplanmasını sağlamak suretiyle bu zarar büyük lde nlenebilir (Mol, 1979, s.69).

3. YASAL SİSTEM İÇİNDEDÜNYA'DA ve TÜRKİYE'DE ORMAN VE KORUMA ALANLARININ REKREATİF AMAÇLI KULLANIMI

Günümüz insanı büyüyen şehirlerde oturma sonucunda doğa ile ilişkilerini ancak hafta sonlarında gidebildiği rekreasyon alanlarında sürdürebilmektedir. Buna karşılık rekreasyon alanlarının ihtiyaca cevap veremediği, yeni rekreasyon alanlarına gerek duyulduğu çeşitli araştırmacılar tarafından da belirtilmektedir

Rekreasyon alanları halkın dinlenme, eğlenme ihtiyacını gidermekte, ruh ve beden sağlığını korumaktadır. Bu derece önemli bir rol oynayan rekreasyon alanlarının en kısa zaman içinde büyük miktarlara ulaştırılması için çalışmalar devam etmektedir. (Mol, 1978) Fakat bu alanların koruma alanları içerisinde yer alması koruma alanlarında rekreatif amaçlı kullanımın nasıl olması gerektiği sorusunu gündeme getirmektedir. Dolayısıyla, bu başlık altında koruma alanlarının uluslararası ve ulusal düzeydeki durumu üzerinde durulmuştur. Aynı zamanda sınıflandırmaları konusu da irdelenmiştir.

3.1 DÜNYADA ORMAN VE KORUMA ALANLARI

Korunan alanlar, biyolojik çeşitliliğin, doğal ve kültürel kaynakların sürekliliğini ve korunmasını sağlamak amacıyla kurulan, yasalarla ve diğer etkili araçlarla yönetilen kara ve deniz parçalarıdır. (IUCN, 1994). Bu alanlar: doğa koruma amacı taşımaları yanında, bu amaçla ters düşmeyecek insan kullanımlarına yönelik işlevler de üstlenerek ekolojik, toplumsal ve ekonomik açıdan bir çok yararlar üretmektedirler. Biyolojik çeşitliliğin yerinde korunması için en önemli araçlardan biri olarak kabul edilen korunan alanlara yönelik çalışmalar yüzyılı aşkın bir süredir devam etmekte ve son yıllarda artan çevresel hareketlerle birlikte giderek daha fazla ilgi görmektedir. Bu ilgi artışı korunan alanların dünya ölçeğinde sayısı ve alanının artması ve her ülkenin kendine özgü ulusal korunan alan sistemini geliştirmesi gibi önemli sonuçlar doğurmuştur.

Dünya Koruma Denetim Merkezi (WCMC) 'nin verilerine göre bugün dünyada, sayıları 30.350' yi bulan ve yeryüzünün toprak yüzeyiyle kaplı kısmının yaklaşık %08,83'ünü kaplayan korunan alan vardır. Bu alanlar içinde yukarıda verilen Dünya Koruma Birliği (IUCN) tanımına göre korunan alan olarak değerlendirilen 12.754 alan vardır. Korunan alanların yaklaşık 2/3'ü son 30 yıl içinde kurulmuştur (IUCN 1998). (Kuvand, 2001) Korunan alanlar; arazi kullanım planlaması ve ulusal koruma ve kalkınma politikalarıyla

yakından ilişkili olup, biyolojik çeşitliliğin korunması yanında kaynak niteliklerine uygun olarak sosyo-ekonomik gereksinmelerin karşılanması işleviyle sürdürülebilirliğin sağlanması açısından da yaşamsal öneme sahiptir. Bu kapsamda, korunan alan yönetimindeki etkinliklerin doğa koruma amacının gerçekleştirilmesine ve sürdürülebilir insan kullanımlarının yönetimine yönelik olmak üzere iki temel alanda toplandığı söylenebilir.

İlki 1962 sonuncusu 1998 yılında olmak üzere 12 kez yayınlanan Birleşmiş Milletler Korunan Alanlar Listesi (BMKAL), IUCN'e bağlı Korunan Alanlar Dünya Komisyonu (WCPA) ve WCMC tarafından ortaklaşa hazırlanmaktadır. BMKAL'nin amacı IUCN yönetim sınıfları sistemine göre sınıflandırılan korunan alanların tek ve tanımlayıcı bir listesini sağlamak ve küresel düzeyde korunan alanların durumuyla ilgili bilgileri bütün dünya ülkelerine sunmaktır. BMKAL'ne bir korunan alanın dahil edilebilmesi için iki kriter bulunmaktadır. Bunlar korunan alan tanımını ifade eden "tanım kriteri" , diğeri ise "alan kriteri" dir. Alan kriterine göre, kıyı ya da tamamı korunan 100 hektarlık adalar hariç tutulmak üzere, sadece 1000 hektar büyüklüğündeki alanlar BMKAL'ne alınmaktadır.

Alan kriteri, kaynak bütünlüğünün sağlanması, türlerin yok olmasının önlenmesi, biyolojik çeşitliliği temsil eden çeşitli örneklerin temsil yüzdesinin artırılması açısından önem taşımaktadır.

1998 yılında yayınlanan 1997 BMKAL, aşağıda sıralanacak olan ve ulusal korunan alanlar olarak bilinen VI yönetim sınıfından oluşmakta, Ramsar Anlaşmasına göre korunan sulak alanlar ile doğal/tarihsel dünya miras alanları ve biyosfer rezervler uluslararası korunan alanlar listesinde yer almaktadır. Bir ulusal parkın dünya miras alanları listesine dahil edilmesi örneğinde olduğu gibi, bir korunan alan hem ulusal hem de uluslararası listede bulunabilmektedir. Ayrıca , BMKAL 1979 Avrupa Komisyonu Kuşlar Talimatı'na göre özel koruma statüsüne kavuşturulmuş alanları da içermektedir.

Bugün dünyada korunan alanlar için ülkelerin ulusal kanunlarında yer alan 1388 farklı terimin kullanıldığı bilinmektedir (Green ve Paine, 1997). Bazı ülkelerdeki korunan alanlar kaynak nitelikleri ve yönetim amaçları aynı olmasına rağmen farklı terimlerle isimlendirilebilmektedir. Örneğin, Yeni Zelanda'da ekolojik alanlar, Sri Lanka'da mutlak doğa rezervleri, Kanada'da ekolojik rezervler, Fransa'da biyolojik rezervler, Türkiye'deki

doğayı koruma alanları, Çek Cumhuriyeti'nde ulusal doğa rezervlerinin tümü mutlak bir şekilde korunan alanlardır ve esas olarak bilimsel araştırma ve doğal süreçlerin korunması amacıyla yönetilirler. Benzer şekilde, Türkiye'de-ki bazı doğa parkları BMKAL'nde, esas olarak peyzaj koruma ve rekreasyon amacıyla yönetilen peyzaj koruma alanları listesine dahil edilmiştir. Bazen de tersi bir durum söz konusu olabilir ve aynı terim farklı ülkelerde farklı özellikler ve farklı yönetim amaçlarını ifade edebilir.

Örneğin dünyadaki ilk ulusal park olan Yellowstone Ulusal Parkı 1872 yılında geniş bir kesimin yararlandığı bir halk parkı olarak kurulmuş iken, Amerika , Afrika, Güneydoğu Asya, Avustralya ve Yeni Zelanda'daki ulusal parklar çok büyük doğal alanları içermekte, Türkiye'den bazı alanların da dahil olduğu Avrupa'daki bir kısım ulusal park ise, yüzyıllardır süren insan- doğa ilişkilerini yansıtan peyzaj örneklerinden ve doğal/kültürel değerlerden oluşmaktadır.

IUCN yönetim sınıflarına dahil olan korunan alanların küresel düzeydeki dağılımı (Tablo 3.1), 1997 BMKAL'ne 1000 hektardan küçük alanlarında eklenmesiyle Tablo 3.1'de görülebilir. Tablo incelendiğinde, habitat/türler için yönetilen alanların 11,711 adetle toplam 30,350 korunan alan arasında yüzde 37 ile 1. sırada geldiği, kapladıkları alan bakımından ise ulusal parkların 4,001,605 kilometre-karelik toplam alan ve yüzde30'luk yüzdeyle ilk sırada yer aldığı gözükmektedir. Yine, yönetilen kaynak koruma alanları 1243 kilometrekare ile ortalama büyüklüğü en fazla olan alan olarak dikkat çekmektedir. Belirli doğal özelliklerin korunmasında önemli bir işlevi olan ve kapladığı alan bakımından yüzde 1'lik bir oranla en düşük yüzdeye sahip olan doğal anıtlar hariç bırakılırsa, korunan alanların çok geniş bir yelpazede önemli hizmetler sunan dengeli bir dağılıma sahip olduğu belirtilebilir.

Habitat/türler için yönetilen alanların bütün korunan alanların yaklaşık 1/5'ini oluşturması biyolojik çeşitliliğin korunmasında daha etkili yönetsel müdahalelerin önemini vurgulamaktadır.

Tablo 3.1: Korunan Alanların Küresel Düzeydeki Dağılımı

IUCN Yönetim Sınıfları - IUCN Management Categories	KORUNAN ALANLAR - Protected Area					
	SAYI Number	(%)	Alan Extent (kilometrekare)	(%)	Ortalama büyüklük Mean Size (kilometrekare)	Toplam alana oranı (%) -% total land area
Ia	4,389	14	978,698	7	223	0.65
Ib	809	3	940,360	7	1,162	0.63
II	3,384	11	4,001,605	30	1,183	2.67
III	2,122	7	193,021	1	91	0.13
IV	11,171	37	2,459,703	19	220	1.64
V	5,578	18	1,057,448	8	190	0.71
VI	2,897	10	3,601,440	27	1,243	2.40
TOPLAM - TOTAL	30,350	100	13,232,275	99	436	8.83

Kaynak: (Green ve Paine, 1997)

Doğal ekosistemlerin korunması ve sürdürülebilir kullanımı açısından işlevleri ön plana çıkan ulusal parklar ve yönetilen kaynak koruma alanları, alan açısından tüm korunan alanların yüzde 57'si-ni kaplayan ortalama büyüklüğü en çok olan alanlardır. Büyük korunan alanlar içinde çekirdek zon işlevi gören ya da ayrı ayrı kurulan mutlak doğa rezervleri, sayı açısından önemli bir oranda (yüzde14)bulunmasına rağmen ortalama büyüklükleri düşük olduğu için toplam alan içindeki payları düşük düzeydedir(yüzde 7). Yabanıl alanlar ise az sayıda olmasına karşın ortalama büyüklükleri daha fazla olduğundan (1162 kilometrekare) küresel düzeydeki toplam alana önemli bir oranda katkı yapmaktadır.

Yönetim amaçlarına göre VI alandan oluşan, korunan alan yönetim sınıflarının oluşturduğu sistem IUCN (1998), tarafından aşağıdaki biçimde düzenlenmiştir.

I. Mutlak Doğa Rezervleri/Yabanıl alanlar: Bilimsel araştırmalar ya da yabanıl alanların korunması amacıyla yönetilen alanlardır.

I.a Mutlak Doğa Rezervleri: ilgi çekici ya da seçkin ekosistemleri, jeolojik ve fizyolojik özelliği olan yerler ve türleri içinde bulunduran, bilimsel araştırmalar ya da çevresel denetim amacıyla yönetilen alanlardır.

I.b Yabanıl Alanlar: Doğal özellikler ve etkilerin olduğu gibi korunduğu, insan etkisiyle değiştirilmemiş ya da çok az değişikliğe uğramış, doğal şartların sürdürüldüğü alanlardır.

II. Ulusal Parklar:

- i.Şimdiki ve gelecek kuşaklar için bir ya da daha fazla ekosistemden oluşan ekolojik bütünlüğünün korunması,
- ii.İnsan işgali ve uygunsuz kullanımların ortadan kaldırılması,
- iii.Çevresel ve kültürel açıdan duyarlı, ruhsal, bilimsel, eğitimsel ve rekreasyonel olanaklar sağlamak gibi amaçlar için ayrılan alanlardır.

III. Doğal Anıtlar: Tek ya da az olması, temsil niteliği, estetik özellikleri ya da kültürel önemi nedeniyle tek ya da daha fazla obje ya da yerleri içeren, ilgi çekici alanlardır.

IV. Habitat/Türler İçin Yönetilen Alanlar: Habitatların korunması ya da belirli türlerin gereksinimlerinin karşılanarak korunması için aktif bir şekilde yönetilen alanlardır.

V. Peyzaj Koruma Alanları: İnsan-doğa ilişkilerinin uzun süren etkileşimlerinin, alanın estetik, ekolojik, kültürel değerleri ve biyolojik çeşitliliği ile birlikte yansıtıldığı alanlardır.

VI. Yönetilen Kaynak Koruma Alanları: Toplum gereksinimlerinin karşılanması için ürün ve hizmetlerin sürekli üretimi ve uzun dönemde biyolojik çeşitliliğin korunması amacıyla yönetilen, değişikliğe uğramış doğal sistemleri içeren alanlardır. Bu sınıflar arasındaki temel ayırım noktası, yönetim amaçları ve bunlara bağlı olarak insan kullanımlarının dereceleridir. 6. Sınıftan V. Sınıfa doğru gidildikçe sırasıyla kaynakların sürdürülebilir kullanımına yönelik amaçlar artmakta, buna karşın V. Sınıftan 1. sınıfa doğru gidildikçe tür, ekosistemler ve genetik çeşitliliğin, doğal süreçlerin korunması ve bilimsel araştırma gibi amaçlar ağırlık kazanmaktadır. VI. Sınıf bu açıdan III. ve IV, sınıflar arasında kalmaktadır. Örneğin, mutlak doğa rezervlerinde eğitim ve bilimsel araştırmalar dışında insan kullanımlarına izin verilmezken, yönetilen kaynak koruma alanları, peyzaj koruma alanları ve ulusal parklar gibi alanlarda doğa koruma amacıyla çelişmeme koşuluyla, rekreasyon ve turizm, tarım, balıkçılık vb., gibi kullanımlara yer verilebilmektedir.

Özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nin Milli Parklarla ilgili koruma yaklaşımını Ayanoğlu'nun (1996, 37-38) şu sözleriyle özetleyebiliriz;

“Dünyada milli park konusunu ilk olarak gündeme getiren ve uygulayan ülke olarak Amerika Birleşik Devletlerindeki duruma da kısaca değinmek te yarar vardır. A.B.D.'de her şeyden önce milli parkların idare ve işletilmesi ile görevli, orman örgütünün dışında ayrı bir örgüt, Milli Parklar Servisi bulunmaktadır. Orman Servisinin Tarım Bakanlığı bünyesinde yer almasına karşılık Milli Parklar Servisi, İçişleri Bakanlığı bünyesinde yer almaktadır. A.B.D. Milli Parklarında esas olan korumadır, kazanç gayesi

güdülmemektedir. Milli parkların kurulması, idare ve işletilmesi ile ilgili genel prensipler aşağıdaki gibi özetlenebilir;

- i. Her milli park özel bir kanunla kurulmaktadır.
- ii. Milli park Federal Devlet tarafından kurulmakta ve mahalli ihtiyaçlardan ziyade, Amerikan toplumunun genel prensip ve istekleri esas alınmaktadır.
- iii. Milli parkların sınırları tabii sınırlara göre tespit edilmekte ve bu sınırlar içindeki özel şahıslara ait sahalar kamulaştırılmaktadır.
- iv. Milli parklarda ticari faydalanmalar yasaklanmakta, diğer kullanımlar izne ve plana bağlanmaktadır.

A.B.D.'de milli parklarla ilgili hukuksal düzenlemeler 1900 yıllarına inmektedir. 6 Şubat 1905 sayılı kanunla kamuya ait orman rezervleri ile milli parklar koruma altına alınmış bulunmaktadır. Bu kanunla orman rezervasyonlarında ve milli parklarda çalışan tüm personele yasaları çiğneyenleri tevkif etme yetkisi verilmiştir.

25 Ağustos 1916 tarihli kanunla da Milli Parklar Genel Müdürlüğü (National Park Service) kurulmuştur (md. I). Yine aynı madde ile kuruluş amacı şu şekilde açıklanmaktadır. Bu kuruluş söz konusu parklar, anıtlar ve rezervasyonlarda mevcut olan manzara, tabii ve tarihi objeler ve yaban hayatını gelecek nesillerin kullanımı için aynen intikal ettirmek amacıyla bunların korunması için gerekli düzenleme ve imar çalışmalarını yapmakla görevlidir. Genel müdür, mevcut parklarla, kongre tarafından belirlenecek parklar üzerinde her türlü denetim yetkisine sahiptir. Bu parkların milli ormanlar içinde bulunması halinde, Ziraat Bakanı ile İçişleri Bakanı işbirliği yapacaklardır (md.2) Daha yeni tarihli mevzuatta bu fark daha iyi belirtilmiştir. 17 Ağustos 1974 tarihli "Renewable Resources Planning Act" (Yenilenebilir Kaynaklar Planlama Kanunu) ile ormanlar "yenilenebilir kaynak" olarak adlandırılmıştır). Milli orman sistemi ise şu şekilde tanımlanmaktadır:

"Kongre Milli Orman Sistemini Birleşik Devletler sınırları içerisinde mevcut federal mülkiyetteki ormanlar, otlaklar ve benzeri arazilerden meydana gelen bir sistem olarak açıklar" (md. 19).

Milli Orman Sistemi Birleşik devletler amme emlakinden ayrılan tüm milli orman arazilerini satın alma, değişim, bağışlama ve diğer yollarla elde edilen tüm milli orman arazilerini ve orman servisine ait su vb. hakların bulunduğu arazileri kapsar (md. 10).

Görüldüğü gibi burada milli parklar ve anıtlardan söz edilmemektedir. 15 Eylül 1960 tarihli "Balık ve Yaban Hayatı Muhafazası" kanunu ise İçişleri ve Ziraat Bakanlıklarına kamu arazisi üzerinde (public land) mevcut yaban hayatı, balık ve av sahalarının muhafazası ve rehabilitasyonu görevini vermektedir. Bu kanuna göre kamu arazisi (public land) İçişleri ve Ziraat Bakanlıklarının denetimi altında bulunan askeri rezervasyonlar, milli park sisteminin bir ünitesi, milli yaban hayatı sistemi içinde kalan araziye, Kızılderililere ayrılan araziye veya bu araziler içinde Kızılderililer için Birleşik Devletlerin vesayeti altında olan araziye kapsamaktadır (md.20S). Bu kanunlardan da anlaşıldığı gibi milli park kavramı orman kavramından farklı bir kavramdır.

Sonuç olarak, A.B.D. mevzuatında milli parkların milli orman sistemi içinde düzenlenmediği ayrı bir sistem oluşturulduğu ve ayrı bir örgütün denetim ve tasarrufunda bulunduğu söylenebilir. Öte yandan, orman "Yenilenebilir Kaynak" olarak nitelendirilmiştir. Milli parklarda ise aksine tahrip edilmeleri halinde yerine konması mümkün olmayan değerler söz konusudur.

Bu husus uluslararası kongre ve konferanslarda belirlenen esaslara uygun olarak 2873 sayılı milli parklar kanununda da aynen benimsenmiştir. Adı geçen kanunun amacını incelerken bu konuya değinilmiştir.

Orman ile ilişkisi olmayan herhangi bir arazi de yukarıda belirtilen özellikleri taşıyabilir ve milli park vs. olarak ayrılabilir. Nitekim Dünyada ve ülkemizde bu konuda pek çok örnek gösterilebilir. Örneğin, A.B.D.'de Grand Canyon (Şekil 3.1), Lassen Volcanic (Şekil 3.2), Yellowstone Milli Parkları (Şekil 3.3), ilginç tabiat oluşumları nedeni ile, Sequoia milli parkı (Şekil 3.4), ise dev sekoya ağaçlarından oluşması nedeni ile milli park olarak ayrılmışlardır. Bizde de Pamukkale ve Göreme Peri Bacaları gibi karstik oluşumlar aynı niteliklere haizdirler.”

Şekil 3.1: ABD Grand Canyon Milli Parkı

Kaynak : (<http://cityworldtravel.com/information-and-picture-grand-canyon-national-park/>)

Şekil 3.2: ABD Lassen Milli Parkı

Kaynak: (<http://www.terrageria.com/parks/np.lassen-volcanic.all.html>)

Şekil 3.3: ABD Yellowstone Milli Parkı (Dünya'daki İlk Milli Park Örneği)

Kaynak: (http://www.ealuxe.com/11-best-cities-visit-usa/)

Şekil 3.4: ABD Sequoia Milli Parkı

Kaynak: (http://www.livestrong.com/article/1000605-sequoia-national-forest-camping-near-waterfalls/)

Bu noktadan hareketle; Almanya'dan örnek verecek olursak, Black Forest Doğa Parkında rekreasyon kaynakları alanda yönetim komisyonu denetiminde incelenmekte ve alanın korunması sağlanmaktadır. Doğa Parkı 394.000 hektarlık bir alanı kaplamaktadır. Şu anda,

Almanya'nın en büyük doğa parkıdır. 1 Şubat 1999 yılında kurulan park başlangıçta 370.000 hektardı 2014 yılında nihayet 394.000 hektarlık bugünkü boyutuna ulaştırıldı.

Bu noktadan hareketle Almanya'nın Türkiye ile karşılaştırmalı orman koruma sistemini şu şekilde özetleyebiliriz (Arda, 2013, s.103);

“Almanya’da doğal niteliğini koruyabilmiş alanlar çok az ve sınırlıdır. Bu nedenle doğal niteliğini tamamen kaybetmemiş veya doğal karaktere yakın olan alanlarda rehabilitasyon çalışmaları önem kazanmaktadır. Bu nedenle korunan alanlarda bir çok konuda rehabilitasyon çalışmaları yürütölmektedir. Ancak korunan alanların doğal karakterine kavuşturulması için 20-30 yılın gerektiği ifade edilmektedir.

Almanya’da altı değişik koruma statüsü bulunmaktadır. Bunlar;

1. Milli Park,
2. Tabiat Parkı,
3. Tabiatı Koruma Alanı,
4. Tabiat Anıtı,
5. Biyosfer Rezerv Alanları,
6. Peyzaj Koruma Bölgeleri’dir.

Almanya'nın milli park anlayışı IUCN tanımlama mantığı üzerine kurulmuştur.

Türkiye’deki milli park kavramı ile Almanya’daki milli park kavramı (Şekil 5-6) hemen hemen aynıdır. Ancak detayda bu iki ülke arasında bazı temel farklılıklar bulunmaktadır. Almanya’daki milli parkların tamamına yakını biyolojik niteliği ağır basan milli parklar olmakla birlikte, Türkiye’deki milli parklar farklı kaynak değerlerine sahiptirler.

Türkiye’den genel anlamda farklı olarak Alman milli parkları içerisinde yerleşim alanları bulunmamaktadır. Mevcut yerleşim yerleri milli parkın neresinde olursa olsun küçük boşluklar halinde dışarıda bırakılmışlardır. Türkiye’de ise milli park içerisinde bulunan yerleşim alanları milli parkın kültürel bir uzantısı olarak kabul edilmektedir. Almanya’da bir milli park içinde değişik koruma statüleri de bulunmaktadır. Örneğin herhangi bir milli parkın içinde bir veya birden fazla tabiatı koruma alanı bulunabilmektedir.

Almanya’da ise milli parklar çoğunlukla tabiat pakları, biyosfer rezerv alanları veya diğer koruma statüleri çemberinin içinde yer almaktadır. Tabiat parkları; genel olarak diğer koruma alanları içinde bir tampon koruma statüsüdür. İçerisinde birçok milli park ve diğer koruma alanları bulunmaktadır. Arazi kullanımının diğer koruma alanlarına göre fazla olduğu bir statüdür. Almanya’da birçok tabiatı koruma alanı ve tabiat anıtı mevcuttur. Genel politikaları küçük alanlı fakat sayıca fazla tabiatı koruma alanı ilan etme yönündedir. Tabiatı koruma alanlarındaki ve tabiat anıtlarındaki genel anlayışları Türkiye’deki anlayışla eşdeğerdir. Almanya ve Türkiye arasında korunan alanların yönetimi açısından önemli farklılıklar bulunmaktadır. Bu durum gerek ülkelerin genel yönetim yapılarından gerekse konuya yaklaşım modellerinin farklı olmasından kaynaklanmaktadır. Bilindiği üzere Almanya’da federal bir yönetim sistemi bulunmaktadır. Söz konusu sistem koruma alanları yönetimine de yansımıştır. Üst düzeyde Çevre Bakanlığına bağlı olan koruma alanları, federal düzeyde farklı bakanlıkların sorumluluğunda yer almaktadır. Bazı eyaletlerde Tarım ve Orman Bakanlığına, bazı eyaletlerde ise farklı bir bakanlığına bağlı olabilmektedir. Türkiye’de ise koruma alanları IUCN kategorileri olarak Çevre ve Orman Bakanlığına bağlıdır. Almanya’daki korunan alan yönetiminden sorumlu birimler Türkiye’dekilere oranla daha özerk bir yapı göstermektedirler.”

Şekil 3.5: Black Forest Doğa Parkı-Almanya

Kaynak: (Kuvan, 2013)

Şekil 3.6 Black Forest Doğa Parkı- Almanya-Harita

Kaynak: (<http://commons.wikimedia.org>)

3.2 TÜRKİYEDE ORMAN VE KORUMA ALANLARI

Tarihi, mitolojik, antropolojik, etnografik ve sosyolojik yönden oldukça zengin olan ülkemiz, flora, fauna ve ekosistemler ile jeolojik ve jeomorfolojik oluşumlar, hidrolojik özellikler bakımından da göz ardı edilemeyecek değerlere sahiptir. Ülkemiz estetik ve rekreasyonel kaynak zenginliği yönünden de dünyanın ender ülkelerinden biri durumundadır. Türkiye biyolojik çeşitlilik bakımından tek başına Avrupa Kıtası ile karşılaştırılabilir.

Nitekim, omurgalı hayvanlardan amfibi ve sürüngenler bakımından Türkiye'de yaşayan türlerin sayısı Avrupa'da yaşayanlara eşittir. Tüm Avrupa'da 500 kuş türü bulunmasına karşın Türkiye'de 454 kuş türü tespit edilmiştir. Avrupa'da yaklaşık 12000 bitki türü tespit edilmişken, bu sayı ülkemizde 10000 civarındadır ve bunların yaklaşık 3000' i Türkiye'ye özgü endemik türdür. (Milli Parklar ve Av-Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü, 2003)

Ülkemizde Cumhuriyetin ilanından itibaren büyük ekonomik sıkıntılara rağmen ağaç ve orman sevgisinin yaygınlaşması ve korunması konusunda çalışmalar başlatılmış ve bu konuda yasal düzenlemeler yapılmıştır.

1937 yılında çıkartılan 3116 sayılı Orman Kanunu ile 3167 sayılı Kara Avcılığı Kanunu, lkemiz doğa ve yaban hayatının korunmasında yürürlüğe giren ilk yasalar olarak kabul edilmektedir.

Doğa koruma statülerinden milli park deyimini ise ilk kez 1948 yılında İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Profesörlerinden Selahattin İnal tarafından kullanılmıştır. İnal, lkemizdeki doğal güzelliklerin korunması amacıyla bir kanun hazırlanması gerektiğini ve bu kanun hükümleri gereğince uygun görülecek yerlerde milli park kurulmasını ifade ederek, yasal düzenlemenin önemini vurgulamıştır (Sakarya, 1998) .

Türkiye'nin doğa koruma politikalarını, hükümet ve siyasi parti programları, kalkınma planları ve doğanın korunması amacıyla özel olarak üretilmiş bazı eylem planlarında irdelemek mümkündür.

Ülkemizde orman rejimi içindeki korunan alanlarla ilgili çalışmalar 1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 25. maddesine göre başlamıştır. Söz konusu 25. madde ile orman rejimi içine giren alanlardan uygun niteliklere sahip olanların koruma statüsüne kavuşturulması ve orman rekreasyon alanı olarak ayrılması, bununla birlikte bu alanların yönetimi ve işletilmesi görevinin ormancılık örgütüne verilmesiyle ilgili hükümler getirilmiştir.

Aynı kanunun 4. maddesinde ormanlar nitelikleri bakımından a) muhafaza ormanları b) milli parklar c) istihsal ormanları şeklin-de e ayrılmış, bu doğrultuda milli parklar ve muhafaza ormanları günümüze değin "odun üretimi" dışında ormancılıkta "hizmet üretimi" etkinlikleri kapsamında değerlendirilmiştir. 1983 yılında yürürlüğe giren 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu, yurdumuzdaki ulusal ve uluslararası düzeyde değerlere sahip ulusal park, doğa parkı, doğa anıtı ve doğa koruma alanı gibi dört temel korunan alan sınıfının seçilip belirlenmesine, özellikleri bozulmadan korunmasına, geliştirilmesine ve yönetilmesine ilişkin esasları düzenlemektedir.

Bugün orman rejimi içine giren korunan alanların yönetimiyle ilgili görevler,1992 tarihli ve 3800 sayılı "Orman Bakanlığı'nın Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanun" ve ilgili yönetmelikler gereğince, merkezde Orman Bakanlığı'nın ana hizmet birimlerinden biri olan Milli Parklar ve Av-Yaban Hayatı Genel Mdrlğu (MPAYHGM), taşrada ise Orman

Bakanlığı Bölge Müdürlükleri ve bunlara bağlı Milli Parklar ve Av-Yaban Hayatı Şube Müdürlükleri, Milli Park ve Av-Yaban Hayatı Başmühendislikleri, Milli Park Müdürlükleri ve Milli Park ve Av-Yaban Hayatı Mühendislikleri aracılığıyla yürütülmektedir. Bu kanunlar yanında ,2872 sayılı Çevre Kanunu, 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, 3167 sayılı Kara Avcılığı Kanunu, 3180 sayılı Su Ürünleri Kanunu, 3194 sayılı imar Kanunu ve 3621 sayılı Kıyı Kanunu ve ilgili yönetmelikler ülkemizdeki korunan alan çalışmalarının diğer yasal dayanaklarını oluşturmaktadır. İlgili alanı ve uygulayıcı yönetsel örgüt açısından oldukça geniş bir alana yayılan söz konusu yasal düzenlemelerin uygulanmasında, yetki ve sorumluluk paylaşımı bakımından bazı durumlarda karışıklıklar görülebilmektedir. Bu durum genellikle, aynı alan ulusal park, özel çevre koruma bölgesi, sit alanı gibi koruma statülerinden birden fazlasına sahipse ortaya çıkmaktadır. 1958 yılında ilk olarak Yozgat Çamlığı Ulusal Parkı'nın kurulmasıyla başlayan çalışmalar sonucunda, bugün ülkemizde 649,631 hektar 32 adet ulusal park, 83,523 hektar 35 doğa koruma alanı, 54,221 hektar 16 doğa parkı, 333,8 hektar 56 doğa anıtı bulunmaktadır. Tüm alanların toplam yüzölçümü 789,699 hektar olup, içlerinde en fazla alana yüzde 82.26'lık yüzdeyle ulusal parklar sahiptir. Bu alanların toplam ormanlık alana oranı yüzde 3.89, ülke genel alanına oranı ise yüzde 1.02 Ülkemizde bu dört korunan alana ek olarak yine orman rejimi içinde olan av koruma ve üretme sahaları, av üretme istasyonları ve av yerleştirme alanları ile çoğunluğu orman rejimine giren biyosfer ve biyogenetik rezervler bulunmaktadır. Son beş yıl içinde korunan alanlarda sayı ve alan açısından önemli bir artış görülmüştür. 1995 yılından bugüne değin 5 ulusal park, 7 doğa parkı, 33 doğa anıtı, 4 doğa koruma alanı ilan edilmiştir. Bu alanların yüz ölçümleri toplamı 159,635 hektara ulaşmakta ve bu değer 1995 yılından önceki toplam alanın yüzde 20.2' sine denk gelmektedir.

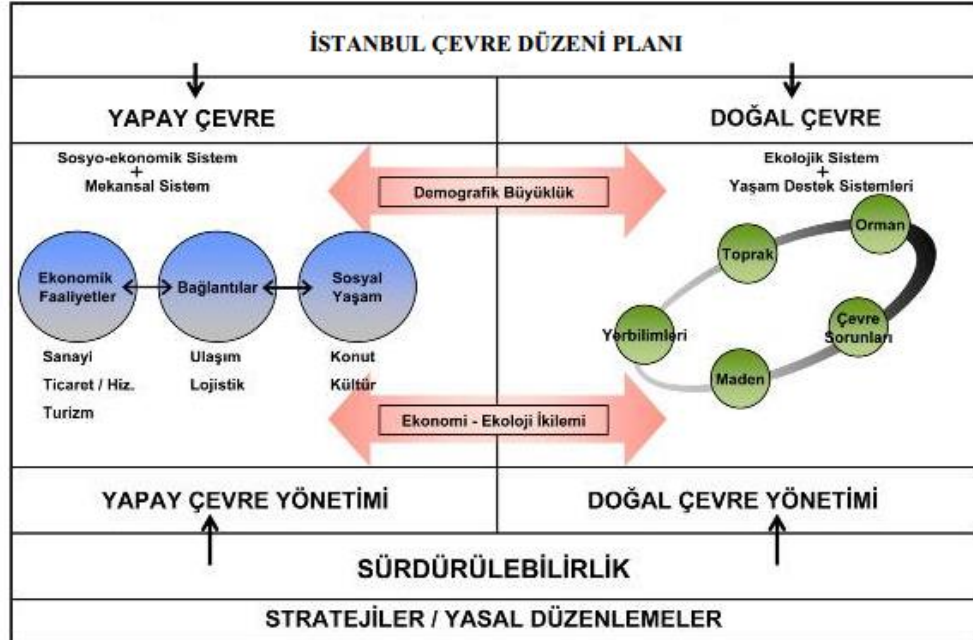
Türkiye'den 1997 BMKAL' de 4 alan mutlak doğa rezervi, 19 alan ulusal park, 19 alan habitat/türler için yönetilen alan, 7 alan peyzaj koruma alanı, 14 alan yönetilen kaynak koruma alanı olarak yer almıştır. Ülkemizdeki alanlardan, doğa parktan peyzaj koruma alanı; özel çevre koruma bölgeleri habitat/türler için yönetilen alanlar; doğa koruma alanları mutlak doğa rezervleri sınıfına dahil edilmiştir. Bu alanların toplam yüzölçümü 1,173,569 hektar olup, ülke genel alanının yüzde 1.52 `sini kaplamaktadırlar (Kuvan, 2001) .

4. İSTANBUL METROPOLİTEN ALANINDA ORMAN VE KORUMA ALANLARININ REKREATİF AMAÇLI KULLANIMI

4.1 1/100.000 ÖLÇEKLİ İSTANBUL ÇEVRE DÜZENİ PLANI RAPORUNA GÖRE REKREASYON VE ORMANALANLARININ KULLANIM

Hem geliştirilen teknolojilerin gereği ve sonucu olarak, hem de büyüyen nüfusun artan taleplerinin karşılanmasına yönelik üretim, dağıtım ve tüketim faaliyetlerinin gereği ve sonucu olarak, insan-doğa çatışmasında geline boyutlar; gelecek nesiller için olduğu kadar günümüz nesilleri için de endişe verici düzeylere ulaşmıştır. Sürdürülebilirliğin gereği; sosyal yaşamda, ekonomik faaliyetlerde ve doğal kaynakların kullanımında sistemler arası dengeyi karşılıklı beslenme ve dayanışma ilkesini uygulayarak sağlamaktır. Bireylerin ve doğal kaynakların varlıklarını devam ettirebilmeleri için kaçınılmaz olan bu ilkeye işlerlik kazandırmak ise etkin bir yönetim ve yönetişim sistemiyle mümkündür. Doğaya duyarlılık olan ana koşulun yerine getirilmesiyle ancak insanoğlu varlığını devam ettirebilecek ve yaşam kalitesini yükseltebilecektir.

Tablo: 4.1: 1/100.000 Ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı

Kaynak: 1/100.000 Ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Plan Raporu, 2009

Bu kapsamda tasarlanmış olan 1/100.000 Ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı Raporuna Göre;

“Üst plan kararlarını içermesi bakımından nazım imar planlarının oluşturmasını da yönlendirecek 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı’nda yer alacak olan makroform açılımı; mevcut yerleşim sisteminde öngörülen yapısal güçlendirmelerin yanı sıra, yeni yerleşim sistemi ile bütünleşmeye yönelik stratejik önerileri ve önlemleri de içermektedir. Mevcut yerleşim alanları ile yeni yerleşim alanlarını işlevsel açıdan bütünleştirecek arazi kullanım ve ulaşım altyapı yaklaşımları, doğal çevre ile en uyumlu bulunan makroform modeli çerçevesinde geliştirilmektedir. Başta sanayi, ticaret ve hizmet ile konut alanlarının belirlendiği arazi kullanım şemalarının nasıl bir sosyal donatı sistemi ile işlevlendirileceği tanımlanarak, söz konusu işlevsel mekanların ne tür bir ulaşım ağı ve lojistik hizmet tesisleri ile bütünleştirileceğine fiziki plan şemaları ve lejantlarıyla açıklık getirilmektedir. Hem yerleşik alanların, hem yerleşilebilir alanların, hem de yerleşim dışı tutulan yaşam destek alanlarının yönetimine ilişkin uygulamalara yön vermek üzere geliştirilen vizyon, amaç, hedef ve stratejiler; ekonomik, sosyal, mekansal ve yönetsel boyutlarda derlenerek verilmektedir. Söz konusu yaklaşımların uygulama araçları olan ve yürürlükte ola yasalara ilişkin açıklamalara ve yorumlara da yer verilmektedir. 1/100.000 ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı kapsamında; yerleşim alanları, yerleşilebilir alanlar ve yerleşim dışı tutulması gerekli alanlar yapay ve doğal çevre yönetim modellerinin etkinlikle uygulanmasını sağlamak üzere gerçekleştirilmesi gerekli yeni yasal düzenlemelere değinilmektedir.”

Aynı planda yer alan Orman Alanları Kullanımı ve Rekreasyon Alanları Kullanımları da şu şekilde verilmiştir;

“ORMAN ALANLARI

İstanbul’un yüzde 47,7’sini orman alanları oluşturmaktadır. Bu ormanlar meşe, gürgen, kestane, ihlamur, kayın, dişbudak vb. kışın yaprak döken ağaçlar ve karaçam, sahil çamı, fıstık çamı gibi dört mevsim yeşil ağaçlardan oluşmaktadır. Geniş yapraklı ağaç ormanları İstanbul’un doğal ormanlarıdır. İğne yapraklı ağaç ormanları ise ağaçlandırma ile sonradan yetiştirilmiş ormanlar olup, bu ormanların

alanı İstanbul'un genel orman alanının yüzde 15'ini oluşturmaktadır. İstanbul İli orman alanlarının yüzde 58,4'ü Avrupa Yakası'nda, yüzde 41,6'sı Anadolu Yakası'nda bulunmaktadır.

İstanbul Orman Bölge Müdürlüğü'nün İstanbul İl sınırları kapsamında 5 adet Orman İşletme Müdürlüğü, 24 adet de İşletme Şeflikleri bulunmaktadır. Orman sınırları içindeki orman alanlarının bazı kısımları 2/B Alanları, Plantasyon Alanları, Özel Koruma Bölgeleri (Muhafaza Ormanları), Tabiat Parkları, Turizm Koruma ve Geliştirme Alanları, Orman İçi Mesire Yerleri (Piknik Sahaları, Orman Rekreasyon Alanları), Sit Sınırları, Maden Sahaları gibi spesifik isimlerle anılmaktadır.

Orman Alanları ve Çevresiyle Etkileşimi

Halk-Orman ilişkisi Köylü-Orman ve Kentli-Orman olmak üzere iki ana başlıkta tanımlanmıştır.

Köylü-Orman ilişkisinde orman köylüsünün ormanlardan faydalanması; Orman köylülerinin odun ihtiyaçlarının karşılanması, odun üretiminden faydalanma, Odun dışı orman ürünlerinden faydalanma, Orman alanlarında otlama, yem faydalanması, Ormaniçi su kaynaklarından faydalanma, Orman işlerinde istihdam, Orman köylülerinin özelağaçlandırma çalışmalarından sağladığı faydalar, Milli park, rekreasyon, yaban hayatı-avcılık faaliyetlerinden faydalanma, Ormanların köy tüzel kişiliklerince korunması ve köy tüzel kişilikleri tarafından gerçekleştirilen ağaçlandırma çalışmaları şeklindedir.

Kentli-Orman ilişkisi genel olarak ormanların sosyal ve kültürel hizmetlerinden faydalanma üzerine kuruludur. Ancak rekreasyon kullanımı sırasında ekonomik katılım gerçekleşmekte, kentlinin ikamet v.b amaçlı olarak orman alanlarını işgali çıkarsal amaçlı kullanımını ortaya koymaktadır. Ancak ormanlar toplum yararı gözetilerek izinlerle de kullanıma açılmıştır. Bu kapsamda Kentli-Orman ilişkisi Rekreasyonel Kullanım, Ekonomik Katılım, Çıkarsal Amaçlı Kullanım, Kamu Yararına Kullanım şeklindedir.

GÜNÜBİRLİK REKREASYON ALANLARI

Kentlinin açık ve yeşil alan ihtiyacı başta olmak üzere, kent içinde ve çevresindegünübirlik kullanımına yönelik rekreasyon ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik olarakPlan'da; Avrupa Yakası'nda Rumelifeneri, Kısırkaya, Kilyos, Zekeriyaköy, Karaburun,Yalıköy, Çatalca ve Alibeyköy'de; Anadolu Yakası'nda ise Riva, Şile, Ağva'dagünübirlik rekreasyon alanları önerilmiştir.

Plan'da orman içi rekreasyon alanları gösterilmemekle birlikte, orman alanlarında orman ekosistemine (flora ve faunanın çeşitliliği ve sürdürülebilirliğine) zarar vermeyecek şekilde (koruma/kullanma dengesi içinde) ve ilgili kurumun uygun görüşü alınmak koşuluyla günübirlik rekreatif kullanımlara izin verilebileceği plan notlarında açıklanmaktadır.

Plan'da ayrıca, Kıyı Kanunu kapsamında kıyıların “kamu yararı ilkesi” esas alınarakkamusal kullanımlarının arttırılmasına yönelik olarak, kentsel yeşil ve günübirlikrekreasyon için düzenlemeler yapılmıştır.

Yukarıda belirtilenlerin dışında, kullanım ömrü biten maden ve taş ocağı alanlarından Büyükşehir Belediyesi'nce alt ölçekli planlarda belirlenecek “günübirlik rekreasyona uygun alanlar”, ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri alınarak doğa onarımı çalışmalarıile paralel günübirlik rekreasyona yönelik düzenlenebilecektir. Bu kapsamda, Eyüp Taş Ocakları ile Karadeniz kömür ocaklarını İstanbul'da yaşayanların günübirlik rekreasyon ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikte ele alınması kararı alınmıştır.”

Bu raporda orman alanlarının kullanımıyla ilintili olarak aktif ve pasif orman içi yeşil alan kullanımı konuları iki başlık altında incelenmiştir. Orman içi aktif alanlara tabiat parkları, kent ormanları, orman içi mesire alanları girerken bu alanların kullanım yüzdesi yüzde 3'tür. Üretim ormanları, Tabiat Anıtı, Tabiatı Koruma Alanı, Yaban Hayatı Koruma Geliştirme (YHKG) Alanları, Av Hayvanları Koruma Ve Üretme Sahaları, Özel Koruma Bölgeleri (Muhafaza Ormanları), Sulak Alanlar, Diğer Koruma Statülerindeki Alanlar orman içi pasif yeşil alanlardır. Bu kapsamda kullanım yüzdesi ise yüzde 97'dir. Belgrad

Ormanı'da "Özel Koruma Bölgeleri (Muhafaza Ormanları)" kapsamında değerlendirilmekte ve bu grup içerisinde yer almaktadır.

4.2 KORUMA ALANLARINDA REKREASYON FAALİYETLERİNİN UYGULANMA PRENSİPLERİ VE TÜRKİYE'DEKİ KORUMA ALANLARINDA KARŞILAŞILAN SORUNLAR

Ormancılık pratiğinde orman-içi rekreasyon alanlarının değerlendirilmesi oldukça farklı yaklaşımlar ile yapılmaktadır. Troeva (1984)'ya göre, bu değerlendirmeler "görsel" (niteliksel) ve "defacto" (niceliksel) olarak ikiye ayrılabilir. "Görsel" değerlendirme "estetik" değerlendirmedir. "Defacto" (niceliksel) değerlendirmeler ise "fonksiyonel" değerlendirme olarak, rekreasyon alanlarının görecekları işlevleri itibarıyla ayrılmalarına yaramaktadır (Destan and Bekiroğlu 2011).

Rekreasyon alanlarının ayırt edilmesi, işlevsel olarak rekreasyona olan niceliksel uygunluklarının tespit edilmesiyle yapılır. Bu tür değerlendirmelerde kullanılan kriterlerin (kıstasların) arasında, orman-içi rekreasyonun sürdürülebilirliğini etkileyen orman ekosistemlerinin dış etmenlere karşı olan dayanıklılıkları ve meşcere sağlığı yer almaktadır. Dış etmenlere karşı dayanıklılık, bu amaçla özel geliştirilen Fitosenolojik yöntemlerle ormanın doğallığı ve ağaç türü karışımı ile dikey ve yatay yapısının temsil ettikleri forma olan uygunlukları ile belirlenir.

Sağlık durumları ise, bu amaçla geliştirilmiş sağlık envanterinin teknikleriyle tespit edilir. Meşcere sağlığının belirlenmesi: ağaçların ve diri örtünün sağlık durumu, ölü örtünün nicel/nitel yapısı ve ayrışma özelliği; üst toprağın durumu unsurlarının ayrı ayrı ölçülmesi ve akabinde ortak bir "sağlık katsayısı"nın hesaplanmasıyla sonuçlanır. Bu bildirinin konusu olan İstanbul ormanlarında orman-içi rekreasyonun doğal ekosistemlerinin üzerindeki etkilerini temsil edebilecek Belgrad Ormanı hakkında gerçekleşen birçok araştırmaların arasından en önemli olanlar şunlardır:

Pehlivanoğlu (1986) "Belgrad Ormanının Rekreasyon Potansiyeli ve Planlama İlkelerinin Saptanması" adlı dok-tora çalışmasında, Belgrad Ormanına ilişkin, rekreasyon potansiyeli

ve genel planlama ilkelerinin saptanmasını yapmıştır. Bu çalışmada, ziyaretçilere ve peyzaj öğelerine yönelik veriler elde etmek için anket çalışmaları yapmıştır. Çalışmanın devamında değişik yollarla elde edilen verilere dayanılarak, ORUKUD adı verilen bu yöntem çerçevesinde;ormanın, doğal, kültürel ve gerçek rekreasyon potansiyelleri saptanmış ve daha sonra planlama ilkelerini belirlemiştir (Destan 2001; Özcan ve Destan 2010).

Çağlayan (1999) ise, “Belgrad Ormanında Rekreasyonel Talep Özellik-lerinin Saptanması” adlı çalışmada, rekreasyon planlaması kavramının içeriğine ve kent yakını orman alanlarının rekreasyonel fonksiyon açısından önemine değinilerek, örnek alan olarak seçilen Belgrad Ormanı’na ait rekreasyonel talep özellikleri saptanmıştır. Talep özelliklerinin saptanması amacıyla yoğun kullanıma sahip olan “Neşet suyu” orman-ıçi rekreasyon alanında anket çalışmaları sonucunda, rekreasyon planlamasına yönelik bazı planlama ilkeleri sunulmuştur.

Destan (2001) “Orman Amenajman Faaliyetlerinde Orman Ekosistem-lerinin Produktivitesi ve Fonksiyonel Özelliklerinin Değerlendirilmesi” adlı çalışmada Orman İçi Rekreasyonunda Mekan Serilerinin, Grupların ve Tiplerinin optimal alan dağılımlarının belirlenmesinde çok büyük önem taşıyan İklim ve Bioiklim analizi yapmıştır. Ayrıca, Rekreasyon Zonalarındaki her meşçerenin Sağlık katsayısının da içeren Rekreasyona Uygunluk Katsayılarını (RUK) belirlemiş ve akabinde “Bentler” İşletme Şefliğindeki tüm Rekreasyon Zonalarını temsil eden Rekreasyona Uygunluk Kompleks Katsayısını (RUKK) hesaplamıştır.

Zengin bir biyolojik varlığa ve kaynak çeşitliliğine sahip olan ülkemizde doğa koruma ile ilgili ilk çalışmalar 1950’li yıllara rastlamaktadır. Ülkemizin biyolojik zenginliği yanında, yasal ve örgütlenme ile ilgili gelişmeler aşağıda özetlenmeye çalışılmıştır. Ülkemiz Avrupa, Asya ve Afrika arasında doğal bir köprü olması, jeolojik yapısının farklılığı, çeşitli iklim kuşaklarına ve ekolojik zenginliklere sahip olması nedeni ile biyolojik çeşitlilik açısından çok zengindir.

Doğal kaynakların çeşitliliği ve zenginliği, Anadolu'nun dünya üzerinde ilk yerleşim merkezlerinden biri olmasına neden olmuş ve böylece kültürel zenginliğin artmasıyla birlikte doğal kaynakların da azalma süreci başlamıştır. Günümüzden 12 .000 yıl

önce Anadolu'nun orman varlığı yüzde 72 civarındayken, bu sayı 1/3 oranında azalma ile şimdi yaklaşık yüzde 22 dolayına inmiştir. Diğer taraftan tarım ve yerleşim alanlarındaki artış ise yüzde 38 dolaylarında olmuştur. Ülkemiz, yağış, ışık, sıcaklık, toprak, jeoloji gibi faktörlerin çeşitliliği nedeniyle zengin bir bitki örtüsüne sahiptir. Ülkemizde halen yaklaşık 9000-9500 bitki türü doğal olarak yetişmektedir. Bunlardan yaklaşık 3000 tanesi endemik olup, endemizm oranı yüzde 30-35 arasındadır. Çolak'ın (2001) Yaltırık'dan (1988) bildirdiğine göre, Anadolu'da pek çok yerde aşırı ve düzensiz yararlanmalar sonucunda doğanın dengesi bozulmuş ve biyolojik çeşitlilikte azalma olmuştur. Buna karşın Türkiye halen dünyanın sayılı ve zengin floristik merkezlerinden biri olarak bilinmektedir. 1960 yılına kadar ülkemizde doğal olarak yetişen 3000-5000 arasında tür bulunduğu söylenirken, son 40 yılın etüt ve araştırmalarına göre bu sayının günümüzde 10000'in üzerinde olduğu ortaya çıkmıştır.

Türkiye, hem genetik çeşitlilik, hem tür çeşitliliği hem de ekosistem çeşitliliği açısından yukarıda belirtildiği gibi çok zengindir. Diğer ülkeler ile karşılaştırıldığında ülkemizin sahip olduğu bitkisel zenginlik daha iyi anlaşılmaktadır Dünya'daki tarihsel gelişmelere bakıldığında bazı türlerin ortadan kaybolması normal olarak düşünülmelidir. Her zaman için bazı türler ortadan kaybolurken, bazıları da yeniden oluşmuştur. Bu bir evrim sonucudur. Böylesi durumda daima yeni oluşan türler kaybolan türlerden daha fazladır. Ancak son yüzyıllarda insan etkisinin yoğun bir şekilde devreye girmesiyle bu süreç tersine dönmüştür. İnsan faaliyetleri sonucu bazı türler yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalırken, bazılarının nesli ise tükenmiştir.

Türkiye 10 ülke içerisinde 4. sırada yer almaktadır. Eldeki verilere göre potansiyel olarak yüzde 70'i ormanla kaplı olması gereken Anadolu'nun günümüzdeki orman varlığı toplam alanın 1/4'üne yakındır. Böylesi bir olumsuz gelişmede Anadolu'da yaşamış bütün medeniyetlerin payı bulunmaktadır. Diğer taraftan doğanın gerçek anlamda ve belli yasal düzenlemeler çerçevesinde korunması için yapılan çalışmaların tarihi oldukça yenidir. Gerçi 19. yüzyıl içerisinde orman varlığının korunması için bazı girişimler olmuş ve yasal önlemler alınmıştır. Ancak bu önlemlerin alınmasında doğal dengeyi korumadan çok, ormanlardan daha fazla yararlanma düşüncesi ağır basmıştır.

Osmanlı döneminde ormanların yasal olarak korunmasıyla ilgili gelişme oldukça ilginçtir. Örneğin, 1858 yılında çıkarılan “Arazi Kanunnamesi”nde toprak mülkiyeti konusu ele alınarak, toprakla ilgili hukuksal karışıklığa son verme amaçlanmıştır. Bunun yanında Arazi Kanunnamesi’nin 104. maddesinde ormanlar, “herkesin yararlanmasına özgü dağlar (cibal-i mubaha)” kabul edilerek, bu şekilde ormanları kesme hiçbir denetime bağlanmadan, herkesin ortak malı sayılmıştır. Ekolojik değerlerin hızlı bir şekilde yok olduğunu gören devlet, 1870 yılında “Orman Nizamnamesi”ni çıkararak, ormanları koruma altına almaya çalışmıştır (kıncı,1996). Daha sonra 5 Mayıs 1937 tarihinde kabul edilen 3167 sayılı “Kara Avcılığı Kanunu” (01.7.2003 tarihinde yenilenmiştir) ile “Türkiye’de yabancı olarak yaşayan faydalı ve zararlı hayvanların her türlü vasıta ile avlanmaları” hüküm altına almıştır. Bugünkü anlamda koruma bölgelerinin gündeme gelmesi 1940’lı yıllara rastlamaktadır.

Ülkemizde ilk kez Prof. Selahattin İnal 1948 yılında yayınladığı “Doğa Koruma Karşısında Biz ve Ormancılığımız” adlı eserinde "Milli Park" deyimini kullanılmıştır. 31 Ağustos 1956 tarih ve 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 4. ve 25. maddeleri ile "Milli Park" terimi Türk mevzuatına girmiş ve Zekai Bayer’in girişimiyle “Milli Parklar Şubesi” kurulmuştur (Akdoğan, 1996 Ve Avgan, 2003). Sonraki yıllarda 9.8.1983 tarih ve 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu'nda ve 12.12.1986 tarihli Milli Parklar Yönetmeliği’nde olduğu gibi, doğa koruma ile ilgili daha yeni ve daha geniş içerikli yasal düzenlemeler yürürlüğe konmuştur. Türkiye’de doğa koruma bilincinin gelişmesine katkısı olan “Türkiye Tabiatını Koruma Derneği” de doğa koruma ile ilgili tartışmaların yoğunlaştığı 1950’li yıllar içerisinde kurularak, 1.3.1995 tarihinde ilk Yönetim Kurulu Toplantısını yapmış ve halen aktif olarak çalışmalarını devam ettirmektedir.

Ülkemizdeki ilk korunan alan 1958 yılında ilan edilen "Yozgat Çamlığı Milli Parkı"dır. Sonraki yıllarda milli parkların uluslararası turizm yönünden önemi vurgulanarak, uluslararası düzeydeki milli park planlaması uzmanlarının Türkiye’ye gelmeleri ve bu alanların tesisleri hakkında çalışmaları istenmiştir. 1969 ve 1970’li yılların başında koruma özelliği olan bazı alanlar için Türk ve Amerikalı uzmanlarla birlikte “Milli Park Uzun Devreli Gelişme Planları” (UDGP) hazırlanmıştır.

Yozgat amlığı Milli Parkı'nın ilanından sonraki yıllarda 35 adet milli park, 35 adet doğa koruma alanı, 17 adet doğa parkı, 101 adet doğa anıtı ve 14 adet özel evre koruma bölgesi tespit ve ilan edilmiş; böylece günümüzde toplam korunan alan sayısı 202'ye ulaşmıştır. Yasal olarak korunan alanların yönetimi 2003 yılına kadar Orman Bakanlığı çerçevesinde olmuştur. 1976 yılında kurulan "Milli Parklar ve Avcılık Genel Müdürlüğü" 1982 yılında Orman Genel Müdürlüğü'ne bağlı "Milli Parklar Dairesi Başkanlığı"na dönüştürülmüştur. Daha sonra Milli Parklar Dairesi Başkanlığı Orman Bakanlığına bağlı Milli Parklar ve Av-Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü'ne bağlanmıştır. Son olarak evre ve Orman Bakanlıkları birleştirilerek 1.5.2003 tarih ve 4856 sayılı “evre ve Orman Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun” yürürlüğe girmiştir. Bu kanunun yürürlüğe girmesiyle korunan alanlar bu Bakanlığa bağlı “Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü”ne bağlanmıştır.

Türkiye'deki mevcut korunan alanlardan "Milli Parklar", "Doğa Koruma Alanları", "Doğa Parkları" ve "Doğa Anıtları"nın her türlü tayin, tesbit, planlama, işletme, bakım ve geliştirilmesinden söz konusu genel müdürlük sorumludur. İlki 12.6.1988 tarihinde koruma altına alınan "Özel evre Koruma Bölgeleri"nden ise yine 2003 yılına kadar "evre Bakanlığı"na bağlı "Özel evre Koruma Kurumu Başkanlığı" sorumlu olmuştur. 1.5.2003 tarihinde “evre ve Orman Bakanlığı”nın kurulmasıyla ilgili kanunun 31. maddesi gereği Özel evre Koruma Kurumu Başkanlığı “bakanlığın bağlı kuruluşları” olarak aynen olduğu gibi korunmuştur.

Günümüzde koruma statüleri itibariyle Türkiye'de 35 adet Milli Park, 35 adet Doğa Koruma Alanı, 17 adet Doğa Parkı ve 101 adet Doğa Anıtı ile 14 adet de Özel evre Koruma Bölgesi bulunmaktadır. Bütün bu statülerdeki korunan alanların toplamı 2 011 696 hektardır. Bu toplam korunan alanların ülke yüzölçümü içerisinde kapladığı oran ise yüzde 2,4685'dir. Korunan alanlar içerisinde en büyük yeri 1 061 300 hektar ile Özel evre Koruma Bölgelerinin daha sonra da 796 866 hektar ile Milli Parkların aldığı görülmektedir.

Yukarıda sözü edilen beş korunan alan statüsünden başka evre ve Orman Bakanlığı bünyesinde rekreasyon amaçlı 414 "Orman İçi Dinlenme Yerleri", türlerin korunması ve çoğaltılması amacıyla 109 adet “Yaban Hayatı Koruma Sahası”, 172 adet “Yaban Hayatı Geliştirme Sahası” ve 226 "Balık Üretme Tesisleri" bulunmaktadır (evre Ve Orman

Bakanlığı, 2003, 2004). Ayrıca Kültür ve Turizm Bakanlığı yetkisinde de 831 adet “Doğal Sit” vardır.

Koruma ve üretme alanlarının dışında UNESCO'nun doğa koruma alanları ile ilgili ve ülkemizde de bu yönde çalışmaların yapıldığı “Biyogenetik Rezervler” ve “Biyosfer Rezervleri” gibi iki koruma tipi daha vardır. Bazı kaynaklarda ülkemizde bu statülerde korunan alanlar olduğu yazılı olsa da, Türkiye’deki yasal düzenlemelerde henüz hem “Biyosfer Rezervleri” hem de “Biyogenetik Rezervler” ile ilgili herhangi bir hüküm olmadığından, ülkemizde böyle alanların yasal olarak tescil ve ilan edildiğini söylemek doğru değildir.

Belgrad Ormanı, yüzyıllar boyunca şehrin ana su kaynaklarından biri olması nedeniyle, esas olarak su üretimi fonksiyonunu yerine getirmesi amacıyla işletilip korunmuştur. Ancak 19. yüzyılın ikinci yarısından sonra ormanların işletilmesinde farklı bir bakış açısının benimsenmesi gerektiği düşünülerek yurtdışından uzmanlar davet edilmiş ve bu yaklaşım Belgrad Ormanı’nın kaderini de büyük oranda etkilemiştir. Aslında bu tarihten sonra Belgrad Ormanı, Türkiye’deki bilimsel temellere dayalı ormancılığın ilk adımlarının atıldığı ormanlardan biri olmuştur.

1857 yılında hükümet tarafından ormanların durumunu saptamak ve buna göre bir teşkilat yapısı oluşturmak üzere davet edilen, Fransa Versailles’daki Ulusal Tarım Enstitüsü’nde Silvikültür Profesörü olarak görev yapan Louis Tassy (1816-1895), orman memurları yetiştirilmesi amacıyla 1857 yılında Orman Mektebi’ni kurmuş ve aynı zamanda ormancılık faaliyetlerini düzenlemek üzere çalışmalarda bulunmuştur.

Tassy, 1857-1862 ve 1865-1868 yılları arasında Türkiye’de çalışarak ülkenin ilk ormancılarını yetiştirmiştir (Vural, 1940; OAP, 1949; Eraslan, 1989). Tassy’nin İstanbul’a gelişinin ardından akademik ormancılık geleneğinin başlaması ve Belgrad Ormanı’nın bu tarihten sonra ele alınması arasında çok önemli paralellikler söz konusudur. Örneğin Tassy, 1860’lı yıllarda Orman Mektebi öğrencileriyle birlikte Belgrad Ormanı’nın ilk orman amenajman planını yapmıştır, ancak ne yazık ki bu plan kaybolmuştur (Vural, 1940).

Ayrıca 1955 yılında, gerek Trakya bölgesinde gerekse Türkiye’nin diğer bölgelerinde geniş alanları kaplayan, fakat günün ihtiyaçları dolayısıyla koruya tahvil edilemeyen meşe

baltalıklarından entansif bir şekilde faydalanmanın yol ve şeklini göstermek üzere Belgrad Ormanı'nın Kurtkemerli Bölgesi'nde (Serisi'nde) bir "Örnek Baltalık Ormanı" tesis edilmiştir.

1955-1974 yıllarını kapsamak üzere esasları ve metodları Prof. Dr. İsmail Eraslan tarafından belirlenmiş, Orman Yüksek Mühendisi Hikmet Bayşu tarafından 1955 yılında 20 yıllık idare süresi ile "İstanbul Belgrad Devlet Ormanı Örnek Baltalığı Amenajman Planı" düzenlenmiştir (BSOAP, 2012). Belgrad Ormanı'nın günümüzde sahip olduğu ve en yaygın olarak bilinen fonksiyonlardan olan rekreasyon faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi de bu yıllara denk gelmektedir. 1956 yılından başlamak üzere, İstanbul'da yaşayan büyük bir nüfusun ormandan, kültürel, estetik, turistik, eğlenme ve dinlenme gibi çeşitli yönlerden faydalanmasının sağlanması amacıyla Valide Sultan Bendi, Topuzlu Bend ve Neş'et Suyu civarında piknik alanları yapılmış, daha sonra bu alanlar, ormanın benzer karakter taşıyan diğer yerlerine de dağıtılmıştır. Böylece, Belgrad Ormanı ekonomik nitelikte olmayan, odun üretimi dışındaki fonksiyon ve hizmetlerinden geniş ölçüde yararlanan bir orman halini almıştır (BSOAP, 2012). Ancak ormanın özellikle bahar ve yaz aylarında ev sahipliği yaptığı binlerce ziyaretçinin ormanın belli bölgelerinde dikkat çekici derecede toprak, su ve hava kirliliğine neden olması; Belgrad Ormanı'nın yalnızca mangal yapılan bir piknik alanı olarak değil, İstanbul için eşsiz bir doğal ve kültürel kaynak olarak algılanması ve bu yönde işletilmesi gerekliliğine de işaret etmektedir.

Plan ünitesine, çeşitli tarihlerde yapılan kuruluş değişiklikleriyle de İstanbul Orman İşletme Şefliği'nden yeni alanlar eklenmiştir. Eklenen bu yeni alanlar ise 2 Mart 1995 gün ve K.1.M.OR.-17/3 sayılı Bakan Oluru ile "Azizpaşa Muhafaza Ormanı" ve "Fatih Muhafaza Ormanı" olarak ayrılmıştır (BSOAP, 2012). Öte yandan 1990'lı yılların ortasında Belgrad Ormanı'nın milli parka dönüştürülmesi yönünde tartışmalar başlamış ve İ.Ü. Orman Fakültesi'nin konuyla ilgili fakülte görüşünü hazırlamakla görevlendirilen komisyon; ormanın statüsünün, ormanın öz nitelikleri ve sunduğu fonksiyonlar göz önünde bulundurularak aynı kalmasının daha uygun olacağı yönünde görüş bildirmiştir.

Son yıllarda ise, 1953 yılından beri Muhafaza Ormanı olarak işletilen Belgrad Ormanı'nın statüsünün "Tabiat Parkı"na dönüştürülmesi yönünde bazı girişimler yapılmıştır. Ancak böyle bir statü değişikliğinin, Belgrad Ormanı'nda günümüzde iyiden iyiye artmış olan

rekreasyonel kullanım baskısını arttıracacağı, bunun ise rekreasyonel tesislerin artmasına neden olacağı ve bunun ormanın doğal yapısına zarar vereceği yönünde ciddi endişeler söz konusudur (Kırca ve diğ., 2013).

4.3 BELGRAD KIRAZLIBENT REKREATİF AMAÇLI KULLANIMI

Belgrad Ormanları içindeki literatür kaynaklarında tabiat harikası olarak tanımlanan bir diğer bölgedir. Yüksek ağaçları, ince patika yolları ve tarihi Kirazlıbent ile ünlenen bir mesire yeridir. Piknik alanlarının üst kısmındaki bent, çok kişi tarafından bilinmez fakat mimarisinin oldukça etkileyici olduğu gözlemlenmiştir.

2. Mahmut' un 1818' de Kirazlı Deresi üzerine inşa ettiği bendin yerden yüksekliği 11.25m , tepe uzunluğu ise 59.45 cm'dir. Ağaçlarla örtülü geniş düz sahası nedeniyle özellikle yöresel derneklerin sıkça tercih ettiği bir mesire alanıdır.

Toprak yolla yapılacak gezintiler, tabiat harikası bölgenin tam olarak keşfedilmesini sağlamaktadır.

Eski adıyla, Kirazlı bent Mesire Yeri; 41,169559 enlem ve 28,958269 boylamda yer almaktadır. Semt/Mah. olarak Bahçeköy Merkez Mahalle ve Sarıyer ilçesine bağlıdır. (Şekil 7-8). Bu bağlamda ilk olarak Milli Parklar Kanunu'nun 4. Maddesine dayanarak Mesire Yerleri Tiplerini vermek ve Kirazlıbent'in Tabiat Parkı olmadan önceki kullanım şeklini ortaya koymak gerekmektedir. ;

“Milli Parklar Kanunu'nun 4. maddesine göre mesire yerleri, rekreasyonel ve estetik kaynak değerlerine sahip ormanlık alanlardır (Özdönmez vd. 1996). Mesire yeri olarak ayrılacak yerlerin sahip olması gereken özellikler şunlardır (Akesen, 1999):

- i. Mahalli seviyede açık hava rekreasyonu yönünden değişik ve zengin özelliklere sahip olmalıdır,
- ii. Yakın çevresinde yaşayan halkın açık hava rekreasyonu kullanım talebi olmalıdır,
- iii. Alt yapı imkânlarına sahip olmalıdır,
- iv. Kaynak bütünlüğü sağlayacak büyüklükte olmalıdır,
- v. Orman rejimine tabi olmalıdır.

Ülkemizde var olan mesire yerleri kaynak değerleri ve kuruluş amaçlarına göre üç sınıf altında toplanmıştır (Akesen, 1999):

“A” Tipi Mesire Yerleri

Yüksek kaynak ve ziyaretçi potansiyeline sahip günübirlik, geceleme ve kamp tesislerini içeren alanlardır.

“B” Tipi Mesire Yerleri

Yüksek kaynak ve ziyaretçi potansiyeline sahip günübirlik tesisleri içeren alanlardır ve yoğun kent yerleşim merkezlerine yakın çevrelerde düzenlenirler.

“C” Tipi Mesire Yerleri

Mahalli ihtiyaçları karşılamak üzere günübirlik tesis edilmiş kullanım alanlarıdır ve bu yerlerde kaynak ve kullanım potansiyelleri sınırlıdır. Sınıflarına göre, mesire yerlerinde bulunabilecek tesisler ise şunlardır(Sakarya, 1996)” :

Tablo 4.3. A tipi mesire yerlerinde bulunabilecek tesisler

“A” Tipi Mesire Yerlerinde Bulunabilecek Tesisler

Genel tesisler:	Organize kamp tesisleri:	Günübirlik kullanım tesisleri:
<ul style="list-style-type: none">• Giriş-kontrol-danışma• Bekçi evi• Otopark• Alışveriş ünitesi• İdare binası• Yönetici Konutu• Lokanta• Kır kahvesi• İşçi pavyonu• Depo• Manzara seyir terasları• Yaya gezi yolları.	<ul style="list-style-type: none">• Kamp üniteleri (münferit otopark, çadır yeri, masa, ocak, çöp sepeti vb.)• Sıhhi tesis kompleksi (wc, duş, çeşme, yemek pişirme-hazırlama-bulaşık yıkama-çamaşır yıkama-ütü yapma yerleri)• Yaya gezinti yolları• Karavan üniteleri• İkmal ve boşaltım tesisleri,Sabit geceleme tesisleri:• Dinleme evleri, bungalovlar	<ul style="list-style-type: none">• Otopark• Sıhhi tesisler (wc, duş, çöp sepeti vb.)• Piknik üniteleri (masa, ocak, çöp sepeti vb.)• Çocuk oyun alanları• Spor sahaları (voleybol, basketbol, mini futbol sahaları vb.)

Kaynak: Kirazlıbend Raporu

Tablo 4.3. B ve C tipi mesire yerlerinde bulunabilecek tesisler

"B" Tipi Mesire Yerlerinde Bulunabilecek Tesisler

<ul style="list-style-type: none">• Giriş-kontrol• İdare binası• Bekçi evi, Depo• Otopark• Satış ünitesi (büfe vb.)• Sıhhi tesisler (çeşme, wc, duş, bulaşık yıkama yeri)	<ul style="list-style-type: none">• Piknik üniteleri (masa, ocak, çöp bidonu vb.)• Kır kahvesi• Manzara seyir terasları• Çocuk oyun alanları• Spor tesisleri (voleybol, basketbol vb.)• Yaya gezinti yolları.
--	--

"C" Tipi Mesire Yerlerinde Bulunabilecek Tesisler

<ul style="list-style-type: none">• Giriş-kontrol• Otopark• Wc, çeşme, bulaşık yıkama yeri• Piknik üniteleri (masa, ocak, çöp bidonu vb.)• Manzara seyir alanları• Yaya gezinti yolları• Çocuk oyun alanları.

Kaynak: Kirazlıbend Raporu

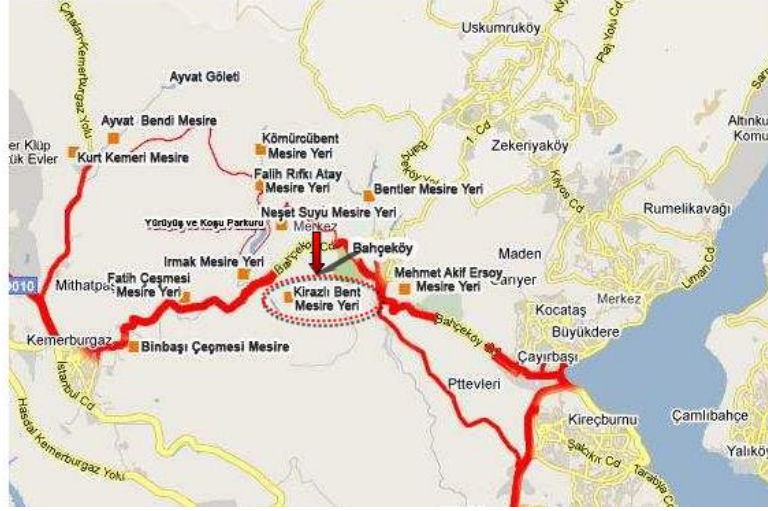
Bu kapsamda incelendiğinde Kirazlıbent B tipi Mesire yerlerine uygun olarak tanımlanmıştır fakat Bağcılar Belediyesi'nin projesi esnasında alan Tabiat Parkı kapsamına girerek bu mevzuatın yükümlülüklerini tabi olmuştur.

Şekil: 4. 1: Belgrad Ormanı Mesire Yerleri Haritası

Kaynak: (Balci, 2012, s.17)

Şekil: 4. 2: Kirazlı bent Mesire Yeri ve Konumu

Kaynak : (Balcı, 2012, s,73)

Bahçeköy' ün içinden sola dönüp Kemerburgaz' a giden yolu üzerinde Irmak Mesire Yeri ile karşı karşıya bulunmaktadır.

Kışların soğuk ve bol yağışlı, yazların sıcak ve nemli olduğu gözlenmektedir. Bu iklim tipi ise, Karadeniz ve Marmara iklim tipleri arasında geçiş özelliğini vermektedir. Planlama alanında yer alan vejetasyon örtüsü ve arazi topoğrafyası gibi etkenler, iklim verilerinin zaman zaman farklılıklar sunmasına neden olmaktadır. Bu nedenle yaz aylarında serin günlere, kış aylarında da ılık günlere rastlanmaktadır. Bu özellikler Karadeniz ikliminin yansımalarıdır. Özellikle piknik sezonunda, yağış oldukça az olmakla birlikte sıcaklık fazladır. Bu özellik, rekreasyonel aktivitesinin artmasına neden olmaktadır.

Rekreasyonel alanları diye bahsedilen yerlerde, doğal ortamın bozulmasıyla sorunlar adeta gün geçtikçe artmaktadır. Tek bir canlı ele alınarak bakıldığında “insan” faktörü büyük bir sorun yaratmakta. Belgrad Ormanı dâhil genel anlamda tüm doğa koşullarında, canlı ve cansız kaynakları olumsuz etkilemekte. Bölgede en başta yapılan hata ayrılan piknik alanları dışında piknik yapılmasıdır. Bunların yanı sıra ormana yapılan kaçak girişler her koşulda etkilemektedir. Dahili konu olarak su kaynaklarının kirliliği, toprak kalitesizleşmesi, artan nüfusla beraber yapılan aşırı hatalı rekreasyon, çöplerin etkileri, bend sularının kirlenmesi gibi etkenler günümüz koşullarına rağmen hala sorun olarak devam etmektedir(Kirazlıbend Tabiat Parki Gelişme Planı Analiz Raporu, 2013).

4.4 BELGRAD ORMANI TARİHİ YERİ KONUMU VE DOĞAL ÖZELLİKLERİ

4.4.1 Belgrad Ormanı'nın Tarihi

Belgrad Ormanı Mezolitik Dönemden itibaren adeta bir ağaç denizini anımsatan orman alanı görünümünde olup, ilkel toplulukların barınma ve avlanma ihtiyacını karşılamıştır. Bizans İmparatorluğu Döneminde büyük bir önem kazanarak ,yüzyıllar boyunca kesintisiz olarak şehrin içme suyunu karşılamıştır. Belgrad Ormanı arkeolojik araştırmalar neticesinde Orta Paleolitik' ten kesintisiz olarak Üst Paleolitik, Epipaleolitik / Mezolitik ve çanak çömleksiz Neolitik Devrilerdeki insan topluluklarına hizmet ettiği anlaşılmaktadır. Özellikle Gümüşdere ve Ağaçlık'ın güneyinde geniş orman alanları ve su kaynakları daha sonraki uygarlıklara da olduğu gibi elverişli bir ortam sunmuştur. Ancak Ağaçlı'da 1978 yılında başlayan Miosen oluşumlu linyit kömürü ocakların kurumasıyla Paleolitik Devrin bu ilginç konak yerleri tahrip edilmiştir (Şekil 4.7).

Günümüzde halen bulunan Bozdağ Kemerı(Valens Kemerı) gibi pek çok su yapısı inşa edilmiştir. Ormanın kaliteli su bilinci anlayışı ile M.S. 5.yüzyıldan itibaren sıkı koruma altına alınmıştır. Haçlı Seferleri sırasında su yapıları tahrip olmuş, orman eski önemini yitirmiştir. Bizans İmparatorluğundan büyük oranda harap durumda devir alınan Belgrad Ormanı içerisindeki su yapıları Kanuni Sultan Süleyman döneminde ele alınmış ve Mimar Sinan 'nın eserlerinin yer aldığı Kırkçeşme Su Yolu inşa edilmiştir. Daha sonra yeni bentler inşa edilmiştir. İstanbul fethinden sonra şehrin Osmanlı kentinin başkenti oluşuyla sarnıçlarda depolanan içme suyunun sağlıklı olduğu belirlenmiş ,su yollarının yeniden inşa edilmesine karar verilmiştir (Saatçioğlu, 1940) (Pehlivanoğlu, 1986). Daha sonraki dönemlerde Osmanlı İmparatorluğu sınırlarının genişleyip İstanbul'un başkent oluşu ile şehrin nüfusu artmaya başlamış suyun temel ihtiyaçtan öte dini sebepten dolayı da kullanılması ile sayısız hamam ve çeşme su sağlamak amacı ile yapılmıştır.

Roma, Bizans döneminden Osmanlı dönemine kadar önemli bir su kaynağı olan Belgrad Ormanında su ihtiyacını karşılamak için bentler yapılmıştır(Saatçioğlu, 1940) (Pehlivanoğlu, 1986).

19.Yüzyıl ikinci yarısından Kurtuluş Savaşına Kadar geçen dönemde Belgrad Ormanı ; 26.Şubat 1919 yılında İstanbul'da çekilen yakacak sıkıntısı sebebi ile İzmit Şile ve

Midyeden kömür getirilmesi ve Belgrad ormanına odun kesilmesi izni getirilmiştir. Odun ihtiyacı buradan karşılanarak devlet memurlarına yakacak yardımında bulunulmuştur. Bu sebeple ciddi meşe ağaçları tahrip olmuş bazı meşhereler tamamen ortadan kalkmıştır.

19.yüzyılın ikinci yarısından sonra ormanın işletilmesi farklı bir bakış açısının benimsenmesi gerektiği düşünülmüş ve yurtdışından uzmanlar davet edilmiştir.1910 yılında Bahçeköy Orman Mektebi Alisi (Şekil 9) kurulmasıyla Belgrad Ormanı'nın eğitim-öğretim ve araştırma fonksiyonu da belirgin olarak gündeme gelmiş ve İstanbul üniversitesi Orman Fakültesi temelleri atılmıştır.

19.yüzyılda önde gelen jeologlardan Piere de Tchihatcheff 19.yüzyılın son çeyreğinde Boğazın Avrupa yakasında önemli sayılabilecek tek ormanlık kütleinin Belgrad Ormanı olduğu belirtmiş ve su kaynaklarının da burada olmasının İstanbul için kutsal olduğunu vurgulamıştır.

Cumhuriyet Dönemi Belgrad Ormanı: İşgal kuvvetlerinin İstanbul'u terk etmeleri üzerine Belgrad Ormanı hemen devlet tarafından korumaya alınmıştır.26 adet koruma memuru görevlendirilmiştir. Bu memurlar hiçbir kaçak kesime izin vermemeye gayret göstermiştir.Bu yıllarda İstanbul halkının av ve gezinti amaçlı ormana girmesi kesinlikle yasaklanmıştır.Orman Bakanlığı arşivinde bulunan ve altında dönemin cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal'in imzası bulunan 12 Kasım 1924 tarihli Belgrad Ormanı ile ilgili kararname suretinde de Belgrad Ormanı'nın numune ormanı olarak Orman Mektebi Alisi'nin hizmetine verildiği ve her ne sebeple olursa olsun dışarıdan herhangi bir kimsenin girmesinin yasaklandığı görülmektedir. Belgrad Ormanında arberetumun ilk kuruluşu İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi öğretim üyelerinden Orman Fakültesi Botanik Kürsüsü Başkanı Prof. Dr. Hayrettin Kayacık'ın 1949 yılındaki girişimleri ile gerçekleşmiştir. Belgrad Ormanı 5653 Sayılı Orman Kanununun 43.Maddesi gereğince 2 Kasım 1953 tarih ve 12073 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile 3776.7 hektar koru 1391.27 hektar açıklık olmak üzere ormanın tamamı 5237.42 hektar alanı 'Muhafaza Ormanı' olarak ilan edilmiştir(BSOAP,2012).

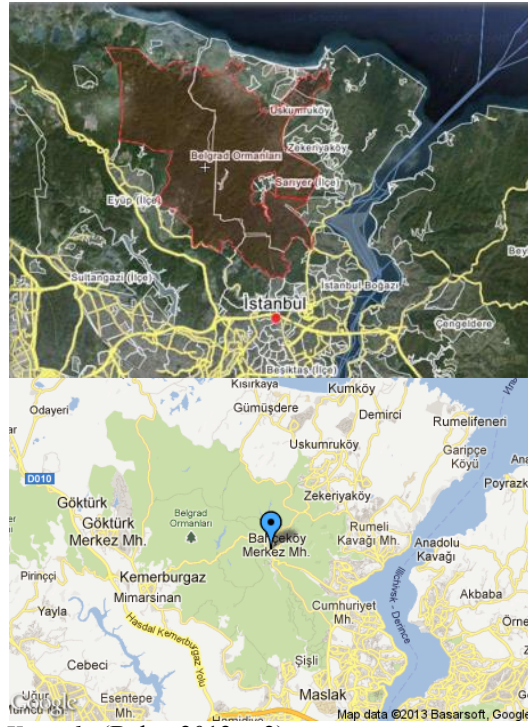
Şekil: 4.3 : Tarihsel süreç içerisinde Belgrad Ormanı için önemli rol oynamış Bahçeköy'ün günümüzden görünümü

Kaynak: (Çolak, 2014)

4.4.2 Belgrad Ormanı'nın Yeri Konumu

Şekil: 4.4: Belgrad Ormanı Uydu ve Google Map Görüntüsü

Kaynak: (Balci, 2012, s.2)

Irmak (1940) Belgrad Ormanı, Marmara coğrafi bölgesi, çatalca yarımadası orman yetişme bölgesinde olduğunu belirtmiştir. (Şekil 4.4) Bu ormanın kapladığı saha “Trakya müstevisi” denilen eski bir penependen oluşmaktadır (Pehlivanoğlu, 1986).

Kantarıcı (1980) tarafından yapılan araştırmada (ormanın orta kesiminde) kuzeyden güneye doğru giderek alçalan, hafif ve orta eğimli yamaçlar ve sırt düzlüklerinden ibaret, hayli silik ve yuvarlak konturlu bir topoğrafik yapının hakim olduğu belirtilmektedir.

Arazi genellikle kuzeyden güneye doğru alçalan pek çok ana ve yan sırtlar ile bu sırtlar üzerinde lokal yükseltiler yer almaktadır. Belgrad Ormanının en önemli iki deresi Kurtkemer deresi ve Kuru deredir (Anonim, 1989).

Pehlivanoğlu (1986) yaptığı bakı analiz sonuçlarına göre; orman alanında en çok yüzde 18.4’le batıya ve yüzde 15.0 ile doğuya bakan yamaçlar hakimdir. Üçüncü sırayı yüzde 13.0’le güneydoğuya bakan yamaçlar almakta ve diğerlerinin oranları ise birbirine oldukça yakın çıkmaktadır. Bunlar önem sırasına göre şöyledir: Güney bakılar yüzde 11,5, güneybatı yüzde 11,4, kuzeybatı yüzde 10,2 ve kuzeydoğu yüzde 9,4’tür. Bizzat yaptığımız ölçümlerde araştırma alanlarının yüzde 70’i güney bakılar geriye kalan yüzde 30’u ise kuzey bakılar olarak ortaya çıkmıştır.

Şekil 4.5 Belgrad Ormanından bir görünüm

Kaynak: (Çolak,2014)

Şekil 4.6: Belgrad Ormanından Görünüm

Kaynak: Emel Eylem Aşar Fotoğraf Arşivi, (2014)

4.4.3 Belgrad Ormanı'nın Doğal Yapı ve İklim Özellikleri

Belgrad Ormanındaki Su Kaynakları

Pehlivanoğlu (1986) Belgrad Ormanı'nın su varlıkları dereler, bunların bir kısmı üzerinde inşa edilmiş olan bentler ve çeşitli su kaynakları olarak sıralanabilir. Bunlar genel olarak mevcut drenaj modelinin ortaya koyduğu üç ana yağış havzasına göre incelenebilir. Bunlardan ilki doğuda bulunan havzada Şeytandere ve onu besleyen Validebendi, İkinci Mahmut Bendi ve Topuzlubent dereleri bulunmaktadır. İkinci havza olarak Ayazma ve Kömürcübent dereleri, Ağasuyu Dere, Kilise Dere, Kirazlıbent Dere, Kurudere ve ayrı bir güzergah üzerinden yine Kurudere'ye bağlanan Paşa Deresi yer almaktadır. Ormanın batısında, oldukça büyük bir kesimi kapsayan üçüncü havzada ise; Bakraçdere ve Karanlıkhavuzdere, Ortadere, Ayvatbendi Dere, Kemberburgaz dere ile altınparmak ve Devocioğlu dereleri, en önemli akarsular olarak dikkati çekmektedir.

Belgrad ormanında derelerin büyük bir kısmı yazın oldukça az su taşımaktadır. Envanter yaptığımız süre zarfında var olan derelerin büyük bir bölümü kurumakta veya çok az su taşıdıkları bizzat müşahade edilmiştir. Şuan ki mevcut durumda yeterli miktarda su taşıyan dereler üzerinde de bentler inşa edilmiş durumdadır. Bu tarihi bentler iki küçük bent dışında (Kapaklıbent ve Izkarabendi) toplam yüzölçümleri 36.88 ha'ı bulan 13,5 m ile 17 m arasında değişen set yükseklerine sahip yedi adet bent vardır. Doğudaki Şeytandere havzasında bulunanlar Validebendi, Mahmut Bendi ve Topuzlubent olmak üzere üç tane; Kurudere havzasında bulunan üç bentten ilki Kömürcübent ikincisi ve en büyük bent olan

Büyükbent, üçüncü bent konumunda olan Kirazlıbent'tir. Üçüncü havzada ise Ayvad bendi mevcuttur (Pehlivanoğlu, 1986).

Su varlıkları olarak dereler, bentler'den sonra üçüncü su varlığı su kaynaklarıdır. Bunların bir kısmı çeşmelere dönüştürülmüştür. Sadece Ayazma ve soğuk pınarlar doğal niteliklerini kısmen korumuş olsalar da günümüzde yoğun ziyaretçi ve talep yüzünden doğallığını kaybetmeye başlamışlardır. Çeşmeler piknik yerlerindekiyle birlikte) sayıları 12'yi bulmaktadır. Bunların önemlileri Kamer, Bentler, Neşetsuyu, Köyyeri, Binbaşı ve Paşa çeşmeleridir.

18. yüzyılda İstanbul'un su gereksinimi karşılamak amacıyla yapılmış olan bu bentler, günümüzde de aynı amaçlar doğrultusunda kullanılmaktadır. Ancak kentin dev ölçülere ulaşan günlük ortalama 2,2milyon m³'lük su gereksinimi karşısında, Belgrad Ormanı'ndan sağlanan yıllık ortalama 6.9 milyon m³'lük suyun giderek önemini yitirmekte olduğu gerçeği de gözden uzak tutulmamalıdır. Çünkü bir yıl boyunca üretilen su, kentin yalnızca üç günlük su tüketimini karşılayabilecek düzeye kadar düşmüş bulunmaktadır. Bu bakımdan söz konusu bentlerin tarihi, rekreasyonel özellikleri ve yaban hayatı için önemi dışında, günümüzde hidrolojik açıdan büyük bir etkinliği olduğunu ileri sürmek oldukça zordur (Arslangündoğdu, 2005)

Belgrad Ormanı Florası

Mevcut doğal bitki örtüsü dışında, çeşitli araştırmalar için deneme alanlarının kurulması ya da ekonomik amaçlar gözetilerek yapılan ağaçlandırmalar yoluyla, orman alanına; karaçam, sarıçam, duglas göknarı ve sedir gibi iğne yapraklı türlerde getirilmiştir. (Şekil 11a-b)

Ormanda en yaygın durumda olan ağaç türleri esas itibariyle hem saf ve hem de karışık meşcereler oluşturulmaktadır. Eraslan ve Kalıpsız, (1967) tarafından bu konuda yapılan sınıflandırmaya göre Belgrad ormanındaki başlıca meşcere tipleri, saf meşe, saf kayın, meşenin hakim olduğu meşe+kayın karışık, yine meşenin hakim olduğu meşe+kayın+gürgen karışık, saf gürgen, meşenin meşenin hakim olduğu meşe+gürgen

karışık, saf kestane ve iğne yapraklı meşcereler olmak üzere, sekiz ayrı grupta toplanmaktadır.

Şekil 4.7: Zaman İçerisindeki Yeşil Alan Dokusu Tahribatı

Kaynak: (Çolak, 2014)

Belgrad Ormanı Toprak Yapısı

Hakim toprak türü killi balçık ve balçıklı kildir. Neojen tortullardan oluşan ikinci grup topraklar ise; sırt düzlükleri, sağırlar, hafif ve orta eğimli yamaçlar ile orta ve üst kısımlarda görülmektedir. Yeryüzü şekline göre kalınlık ve tabakalaşma durumu değişmekle birlikte, oldukça sık istiflenmiş, derin fakat geçirimsiz topraklardır.

Taşlılık ana materyalin içerdiği çakıl miktarına bağlı olarak değişmektedir. Hakim toprak türü kumlu balçık, balçık ve ağır balçıktan ibarettir (Kantarıcı, 1980). Belgrad Ormanı'nda hemen tüm topraklar kireç bakımından fakirdir. Buna karşılık organik maddeler, iklimin elverişliliği nedeniyle normal bir hızla ayrışmakta, özellikle

topraktaki biyolojik aktivitenin yüksekliği sayesinde oluşan humus, toprağın derinliklerine kolayca inebilmektedir (Yaltırık, 1966).

Belgrad Ormanındaki Bentler

Bentler gelişme planı (2007)'na göre; Bentler rekreasyon alanının yeri; idari olarak İstanbul ili, Sarıyer ilçesi sınırları içinde, İstanbul İl Çevre ve Orman Müdürlüğü yetki alanında, İstanbul Doğa Koruma ve Milli Parklar Şube Müdürlüğü sorumluluk alanı içerisinde yer almaktadır. Mülkiyet olarak da, Bahçeköy beldesi kuzeyinde yer alan Bentler Mesire Yeri; İstanbul Orman Bölge Müdürlüğü Bahçeköy Orman İşletme Müdürlüğü, Bentler İşletme Şefliği sınırları içerisinde bulunan Muhafaza Ormanı karakterindeki Belgrad Ormanı'nda yer almaktadır. Son olarak Belgrad Ormanı'nda 6 adet Bent bulunmaktadır.

- i. Topuzlu Bendi:** 1919 yılında II.Osman tarafından yapılmıştır. Yüksekliği 9.91 metre uzunluğu 16.55 metredir.
- ii. Büyük Bend:**1722 yılında III. Ahmed tarafından yapılmıştır. Yüksekliği 9.41 uzunluğu 65.59 metredir.
- iii. Ayvad Bendi:** 766 yılında II.Mustafa tarafından yapılmıştır. Yüksekliği 12.57 metre uzunluğu 55.20 metredir.
- iv. Valide Bendi :** 1796 yılında II.Selim'in annesi Mihrişah Valide Sultan tarafından yapılmıştır.
- v. Kirazlı Bend:** II.Mahmud tarafından yapılmıştır. Yüksekliği 11.60 metre uzunluğu 45.15 metredir.
- vi. Yeni Bend:** 1839 yılında II.Mahmud tarafından yapılmıştır. Yüksekliği 15.80 metre uzunluğu 95 metredir.

4.5 PLAN KARARLARINDA BELGRAD ORMANI ve KORUMA ALANLARI

İstanbul gibi nüfusu hızla artan bir metropolün hemen yanı başında bulunan, fakat buna rağmen Hammer (1822b)'in deyimiyle o dönemde “ağaçlarına hiç balta değmemiş” orman, özellikle Avrupalı diplomatların ve seyyahların da sıkça ziyaret ettikleri en gözde mesire yerlerinden biri olmuştur. Hatta bunlardan bazılarının bendlerin yakınındaki Belgrad Köyü'nde ve Bahçeköy'de konutlarının olduğu ve şehirde havaların ısınmaya başladığı bahar aylarının başında yazı geçirmek üzere buraya geldikleri bilinmektedir. Dolayısıyla ilk kurulduğunda Kanuni Sultan Süleyman'ın 1521 yılında Belgrad seferi dönüşünde getirdiği savaş esirlerinin sürgün yeri olan ve Belgrad Ormanı'na da adını veren Belgrad Köyü (Hammer, 1840), daha sonraları özellikle varlıklı Türklerin, Rumların, Ermenilerin ve Avrupalıların yürüyüş yapmaktan ve mütevazı piknikler düzenlemekten zevk aldıkları ve tüm sıkıntılarını unuttukları bir “def-i gam” semti olmuştur. Belgrad Ormanı ve yakın çevresi padişahlar tarafından da yılın belli dönemlerinde gezinti ve avlanma amacıyla ziyaret edilmiştir (Gravina, 1788). Belgrad Ormanı bu yönleriyle nesiller boyunca hiç azalmayan bir öneme sahip olmuştur.

Osmanlı Dönemi'nde birçok emirde ve padişah fermanlarında, ormanın doğallığının korunması ve insan müdahalelerinin önlenmesi yönünde büyük çabalar sarf edildiği görülür. Hem ağaçlar, hem de bunları destekleyen çalılar ve otsu bitkiler bundan dolayı minnettar olmuştur. Nitekim, özellikle ormanı ziyaret eden Avrupalılar, İstanbul gibi bir imparatorluk başkentinin hemen yanı başında çok büyük oranda bakir kalabilmiş ve Avrupa'daki dağ ormanlarını andıran Belgrad Ormanı'nı hayranlıkla ve artık kendi yaşadıkları şehirlerin ya-kınında böyle ormanların bulunamaması nedeniyle biraz da imrenerek tasvir etmişlerdir.

Oysa bu günlerde ormandaki bazı ağaçlar, birdenbire onlara eşlik eden floranın temizlenerek yerine ancak kent parklarında görülebilen kesme rulo çim ve süs bitkileri getirildiğine şahit oluyorlar. Zaten özellikle hafta sonları mangal dumanına boğulan bu ağaçlar, bir de ormanın sanki lale şenlikleri düzenlenen bir koruymuşçasına temizlenip düzenlenmesi tehlikesiyle karşı karşıyalar.

Aynı yaklaşımla, ana giriş kapısından Neş'et Suyu'na giden yolun sağ ve sol kenarındaki çalılıarın ve otsu vejetasyonun sırf ormanı bakımlı ve temiz göstermek amacıyla kesilmesi,

bir zamanlar gezginlerin, Belgrad Ormanı'nın doğallığının simgesi olarak tanımladıkları ağaçlara asılarak yaşamını sürdüren Gıcırkların (Anadolu Saparnası - *Smilax excelsa* L.) da yok olmasına neden oluyor. Belgrad Ormanı'nın ana giriş kapısın-da ziyaretçilere karşılayan dev fiyat levhası ise, bu ormanın yüzlerce yıldır taşıdığı ve katman katman biriktirdiği doğal ve kültürel değerlerin yok sayılarak metalaştırıldığının göstergesidir. Özetle Belgrad Ormanı Emirgan Korusu değildir, olmamalıdır! (Çolak ve Kırca, 2014).

Yüzlerce yıl boyunca padişahlar tarafından fermanlarla korunup kollanan ve belki de Dünya üzerinde korunmasına yönelik olarak hakkında en çok emir yayınlanan orman olma özelliği gösteren Belgrad Ormanı, günümüzde İstanbul'un herhangi bir yeşil alanı olarak algılanmamalıdır. Bu orman, içinde barındırdığı bendler ve kemerler gibi muhteşem su yapıları ve tarihi yerleşim kalıntılarıyla kökleri çok derinlere uzanan benzersiz bir su kültürünün temsilcisidir.

Öte yandan, yaklaşık 400 bitki, 169 kuş, 59 kelebek ve yüzlerce mantar türü ile birçok memeli hayvan, sürüngen ve amfibiye ev sahipliği yapması nedeniyle de bir metropolün hemen yanı başında bulunması neredeyse mucizevi olarak tanımlanabilecek bir biyolojik çeşitliliğin de merkezi durumundadır.

Tarihsel süreç içinde zengin ağaç türü çeşitliliğiyle dikkatleri üzerine çeken Belgrad Ormanı, sahip olduğu çok sayıdaki kalın çaplı ulu ağaçlarıyla da ziyaretçilerini kendisine hayran bırakmıştır. Günümüzde ise bu ağaçları görmek için saatlerce yürüyerek belli noktalara gitmeniz gerekmektedir. Bunun başlıca nedeni, özellikle Kurtuluş Savaşı Dönemi'ndeki tahribatlar ve geçmişteki yoğun orman işletmeciliği faaliyetleridir. Nitekim Belgrad Ormanı'nın tarihi boyunca maruz kaldığı tahribatların tamamına bakıldığında, belki de bunların toplamı Kurtuluş Savaşı Dönemi'ndeki (1918-1923) 5 yıllık süre içerisindeki tahribat düzeyine erişemezler.

Bunun en önemli nedenlerinden biri, ormanın o dönemde orman muhafaza askerleri tarafından korunmasına son verilmesi ile bu boşluktan yararlanan işgal kuvvetlerinin ve şahısların ormanda geniş çaplı kesimler yapmalarındadır. İşgal kuvvetleri ormandan özellikle inşaat, gemi inşaatı, travers, vb. yapım işlerinde kullanılabilecek endüstriyel odun hammaddesini çıkarmışlardır. Bunun için ise, orman-da bırakılan yaşlı ağaçlara bakıldığında, yalnızca en iyi gövdeli ağaçların seçilerek kesildiği anlaşılmaktadır.

Ayrıca ormanın birçok yerinin de belli bir yaşa geldiğinde gençleştirilmesinden dolayı yaşlı ağaçlar neredeyse yok denecek kadar azalmıştır. Geriye kalan yaşlı bireyler için ise bunları koruyucu doğrudan özel bir önlem alınamamıştır. Belgrad Ormanı'ndaki yaşlı ağaçlar savaş yıllarında "içeri-den" tahrip edilmişken, öte yandan özellikle son yıllarda "dışarıdan" da sürekli sıkıştırılmaktadır.

Bu noktada Belgrad Ormanı denildiğinde, ormanın sınırlarının geçmişte çok daha geniş olduğunu unutmamak gerekir. Hatta 1920'li yıllarda bile ormanın kuzey sınırının Karadeniz'e, doğu sınırının bugün Eyüp ilçesine bağlı olan Göktürk semtine, güney sınırının ise Ayazağa üzerinden Kâğıthane'ye doğru uzanan düzensiz bir yapıda olduğu ve yaklaşık 13 000 hektar-lık alanı kapladığı belirtilmektedir. Daha sonra orman çeşitli nedenlerle parçalara ayrılarak bir kısmı Belgrad Ormanı'nın dışına çıkarılmış (Fatih Ormanı gibi) ve günümüzde sınırları 5524 hektar olarak kalmıştır. Nitekim Belgrad Ormanı, kuzeyinden ve sırtlardan teğet olarak geçen 3. köprü otoyol inşaatı ve çevresini artan bir hızla kuşatan yerleşimlerle tehdit edilmektedir (Çolak ve Kırca, 2014).

Yüzlerce yıl boyunca şehrin ana su havzalarından biri olması nedeniyle Belgrad Ormanı'ndaki tarihi bendlere su taşıyan derelerin temizliğine büyük önem verilmesine rağmen, otoyol trafiğe açıldıktan sonra Mimar Sinan tarafından "Hızır zamanından kalma ab-ı hayat" olarak tanımlanan bu "billur pınarlar" atık ve kimyasal maddeleri tali ve ana dereler boyunca bendlere kadar taşıyacaklardır.

Belgrad Ormanı, günümüzde yaklaşık 13.000 hektardan 5524 hektara gerilemiş alanı, çevresini hızla saran yerleşim alanları ve alt-yapı tesisleri, kontrolsüz ve kuralsız ziyaretçi yapısıyla adeta bir varoluş savaşı vermektedir. Bu savaşın kazanılmasında alınabilecek önlemlerin başında ise, ormanın öz değerlerinin korunması ve geliştirilmesine yönelik olarak bu alanın UNESCO Kültür ve Doğa Mirası Listesi'ne kazandırılmasıdır.

Ancak tüm bunlar gerçekleştirilirken, Belgrad Ormanı'nın, bugün Kuzey Ormanları olarak tanımlanan geniş bir peyzajın Avrupa Yakası'ndaki kısmının başlıca temsilcilerinden biri olduğu da unutulmamalıdır. Dolayısıyla eskiden Belgrad Ormanı olarak bilinen, ancak günümüzde maden alanları, lüks konut inşaatları, iş merkezleri ve otoyollar ile tahrip edilmiş olan alan da bu sistemin bir parçası olarak görülmelidir. Bu kapsamda atılabilecek en olumlu adımlardan biri, yalnızca Belgrad Ormanı'nın değil, bu yapılaşmış alanlardan

arta kalan en ufak orman parçalarının dahi İstanbul'un yeşil alan sisteminin bir parçası olarak görülerek bütüncül bir yaklaşımla uygun tekniklerle korunmasıdır.

Belgrad Ormanı, adeta bir genetik kod gibi kayıtsız şartsız ve kesintisiz olarak İstanbul gibi bir dünya başkentinin hemen yanı başında korunabiliyseyse, bizler de günümüzün ileri teknolojisi ve imkânlarıyla bu ormanı ve İstanbul'un kuzeyinde yer alan tüm ormanları aynı şekilde koruya-bilmeliyiz. Nitekim bizden sonraki nesillere de bu eşsiz mirasın aktarılması bizlerin omuzlarındaki tarihsel sorumluluktur.

4.6 BELGRAD ORMANI KIRAZLIBENT PROJESİNİN KULLAMINA İLİŞKİN YAKLAŞIMLAR ve YASAL SÜREÇ

4.6.1 Belgrad Ormanı Kirazlıbent Projesinin Mevcut Kullanım ve Tabiat Parklar Kanunu Bağlamındaki Plan Kararları ve Yeni Kullanım Önerisi

Günümüzde özellikle büyük nüfus yoğunluğu olan yerlerde yeşil alanların korunması çeşitli sorunlarla mücadele etmeyi de beraberinde getirmiştir. Özellikle ulaşım araçlarından kaynaklanan emisyon problemi, küresel ısınma kaynaklı mevcut iklim değişikliği nedeni ile meydana gelen doğal örtüdeki bozulmalar, insan kaynaklı havza ve yerlerin kullanılma hataları vb. hatalar uzmanları ormanlar konusunda daha hassas olmaya itmiştir. İstanbul gibi metropolitan yapıya sahip olan bir şehirde mevcut yeşil yapıyı yukarıda sayılan birçok zararlı etkenden korumak başlı başına bir sorun teşkil etmektedir.

Bu noktadan hareketle tezin ana konusu olan Kirazlıbent' in proje değerlendirmesini net bir biçimde yapabilmek adına öncelikle projenin amaç ve kapsamına değinmek doğru olacaktır. Kirazlıbent Proje Rapor'una göre amaç ve hedefler şu şekilde tanımlanmıştır;

“Kirazlıbent Tabiat Parkı sahip olduğu biyolojik çeşitliliğin ve diğer kaynak değerlerinin uzun dönemde korunması, alandaki doğal kaynakların koruma-kullanma dengesi içinde sürdürülebilirliğini sağlamak için gereken plan kararlarını ortaya koyacaktır.

Bu amaç doğrultusunda;

- i. Alanın sahip olduğu ve ana kaynak değerlerini oluşturan ekolojik, biyolojik (flora-fauna), jeolojik, jeomorfolojik, peyzaj değerleri ile doğal yapının devamlılığını sağlamak,
- ii. İnsan baskısı, diğer kullanımlar ve talepler nedeniyle oluşan/oluşacak biyolojik çeşitlilik kayıplarını azaltmada gerekli tedbirleri almak,
- iii. Alandaki ekosistemleri etkileyen çevre kirliliğini önlemek,
- iv. Ekosistemler, türler ve yaşam alanlarının sürekliliğini sağlamak,
- v. Alanda yapılabilecek rekreasyonel faaliyetlere ilişkin yapılacak plan, proje ve programların çerçevesini belirlemek,
- vii. Doğal yaşam ortamlarını, alandaki türleri ve habitatları korumak ve alanda doğa dostu uygulamalar ile yöresel ve bölgesel ekonomiyi desteklemek,
- viii. Alandaki mevcut insan kullanımları ile doğal kaynaklar arasındaki etkileşimi tanımlayarak sürdürülebilir kullanım olanakları tanımlamak,
- ix. Korunan alan hakkında yöre insanı ile ziyaretçi bilgilendirilmesini ve bilinçlenmesini sağlamak,
- x. Tabiat Parkı' nın kış turizmi aktivitelerine hizmet edebilecek özelliklerinin; kaynak değerleri üzerinde baskı oluşturmayacak şekilde kullanılmasını sağlamak,
- xi. Planın öncelikli hedefleri olarak belirlenmiştir.

Yukarıdaki amaç ve hedeflere ulaşmak üzere, planlama yaklaşımında; doğal ve kültürel değerlerin korunmasına en üst düzeyde özen gösterilerek, Tabiat Parkının farklı doğal, biyolojik ve kültürel değerlerinin bilimsel envanterinin çıkarılması, Tabiat Parkı'nın tanıtımının sağlanması ve topluma kazandırılmasını sağlayacak önlem ve faaliyetler kurgulanacaktır.

Öte yandan; bu kesimde yaşayan ve/veya planlama alanından etkilenen kişilerin ekonomik ve toplumsal gelişimlerinin, Tabiat Parkı'na herhangi bir olumsuz etkisi olmadan nasıl sağlanacağı da ele alınacaktır.

Çalışmanın sentez aşaması sonunda ve planın hazırlama sürecinde düzenlenecek toplantı ile ilgi gruplarının/ paydaşların beklentileri ve önerileri belirlenecek ve planlama sürecine dahil olmaları sağlanacaktır.”

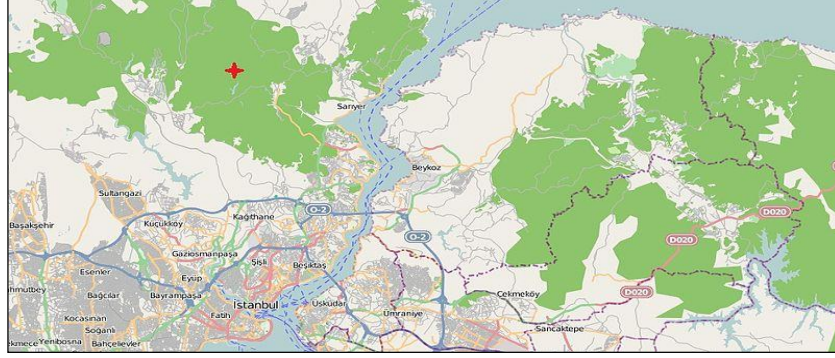
Bu çalışma kapsamında üzerinde en çok durulan kısım rekreasyon faaliyetleri için alanın düzenlenmesi noktasıdır. İlk aşamada raporda Belgrad Ormanı'nın rekreasyon alanlarıyla ilgili olarak şunlar belirtilmiştir;

“Belgrad Ormanı, bugüne kadar Roma ve Osmanlılardan gelerek günümüze kadar bir çok tarih görmüş ve geçirmiştir. Bu ormanlarda şehrin içme suyunu karşılamak için yapılan 6 tane bent bulunur. Osmanlı döneminde inşa edilen Büyükbent alanın kuzeyinde yer alır.

Belgrad Ormanı'nı popüler kılan güzel ve kesme taşlardan yapılmış olan su bentleri ormanın doğal manzarasıdır. Yine bu bentler sayesinde ekolojik yaşamda desteklenmektedir. Kuşların göç yolunda bulunmasından dolayı da var olan zengin doğa daha da cazibeli bir hal alıyor. Bu alan ise yabani hayvanlarının varlığından dolayı, bu hayvanların hayat popülasyonu koruma yöntemleri ile Av-Yaban Hayatı Koruma Mühendislikleri tarafından sürekli korunmaktadır. Fatih Sultan Mehmet tarafından söylenen “Ormanlarımdan bir dal kesenin başını keserim” sözü de bu ormanlar içindir. Alandaki ekolojik durumun bu denli güzel olması doğasever fotoğrafçılar için de ilgi çekmektedir. İstanbul'un (Şekil 4.8 a,b,c) en önemli mesire alanlarının bu bölgede olması gününbirlik rekreasyon etkinliklerinin yanı sıra, sosyal, kültürel ve eğitim faaliyetleri de yapılmaktadır.

Alanda bulunan Sağlıklı Yaşam Yürüyüş ve Koşu Parkuru Büyük bendin etrafında yapraklı orman altında su manzarasına hakim bir yürüyüş yoludur. Parkur etrafında bitkiler arasında yaşayan su kuşları, bent üzerinde su bitkileri, bataklık kısımlarında nilüferler, sazlar vb. türler mevcuttur. Yürüyüş ve koşu gibi sportif faaliyetler ile her türden insanı parkura çekmesi nedeniyle tabiat parkı İstanbullular için önemli bir alan teşkil etmektedir.

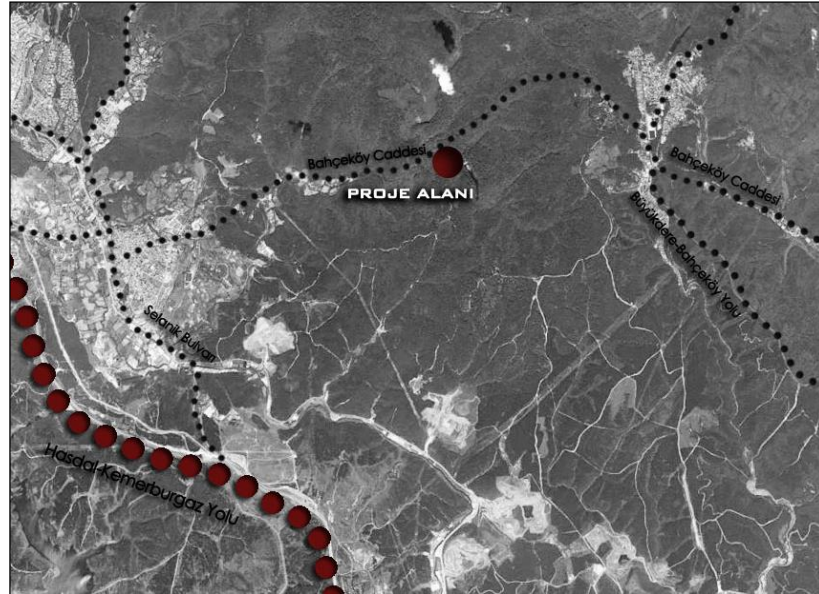
Şekil 4.8: Kirazlıbent Tabiat Parkının İstanbul İlindeki Yeri

(a)

(b)

(c)

Kaynak: (Bağcılar Belediyesi, Kirazlıbent Raporu, 2011)

4.6.2 Yasal Süreç

Bu başlık altında Kirazlıbent Projesinin Tabiat Parkları Kanununa göre değerlendirilmesi yapılmıştır. Öncelikle, alınan kararlar şu şekilde ifade edilmiştir.

“Kirazlıbent Tabiat Parkı 11.07.2011 tarihinde Bakanlık Makamının 903 nolu Olur’u ile Tabiat Parkı olarak ayrılmıştır.

1/10.000 Ölçekli Gelişme Planı’nın amacı; İstanbul İli, Sarıyer ilçesi sınırları içerisinde kalan 19,14 ha. büyüklüğündeki Kirazlıbent Tabiat Parkı’nın sahip olduğu yüksek rekreasyon potansiyelinin ortaya konması, rekreasyon olanaklarının artırılması ve çeşitlendirilmesi, alana gelen ziyaretçilerin temel ihtiyaçlarının karşılanmasının yanı sıra alandaki mevcut bitki örtüsünün ve Tabiat Parkının kaynak değerlerinin devamlılığını sağlayacak arazi kullanım kararlarının oluşturulması, araç ve yöntemlerin geliştirilmesi ve tanımlanmasıdır.

Alan yönetimi için belirlenen bu amaç doğrultusunda aşağıdaki hedefler belirlenmiştir:

- i. Alanın sahip olduğu doğal bitki örtüsü, nadir ve nesli tehlike altında olan türlerin yaşam alanları ile birlikte korunması ve devamlılığının sağlanması için temel prensiplerin ortaya konulması,
- ii. Tabiat Parkı ziyaretçilerine yönelik olarak alanda yapılabilecek rekreasyonel etkinlikleri tanımlamak,
- iii. Tabiat Parkının ekolojik özellikleri bozulmadan doğal yaşam ile rekreasyon etkinliklerinin karşılıklı uyum içinde gerçekleşmesini sağlayacak kararların üretilmesi,
- iv. Ziyaretçilerde çevre bilincinin ve korunan alanlara ilişkin farkındalığın artırılması,
- v. Örgün eğitim programlarında yer alan öğrencilere doğa sevgisi ve koruma bilincini kazandırmak üzere doğa eğitimi verilmesi,
- vi. Çevre kirliliğinin (hava, toprak, su, gürültü vb.) engellenmesine yönelik gerekli önlemlerin tanımlanması,
- vii. Ziyaretçilerin klasik piknik anlayışı dışında, doğayı tanıma ve öğrenme çalışmalarına yönelik etkinliklerin artırılması,
- viii. Tabiat Parkı’nın etkin ve verimli hizmet sunan bir yönetime kavuşturulması

Tabiat Parkları ile ilgili plan kararları aşamasında, yukarıda belirlenen amaç ve hedeflere ulaşmak, uygulanabilir bir plan ortaya koyabilmek için Analitik Etüt aşamasında elde edilen veriler ve Sentez aşamasında yapılan değerlendirmeler ışığında, T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nün B.23.0.11.03.000.DMP.-400-201 sayılı, 28.02.2012 tarih ve "Korunan Alanlarda Koruma Bölgelerinin Belirlenmesi" konulu yazısına istinaden; Koruma Bölgeleri dört ana başlık altında farklı nitelikteki bölgelere ayrılmıştır. Bunlar; Mutlak Koruma Bölgesi, Hassas Koruma Bölgesi, Sürdürülebilir Kullanım Bölgesi ve Kontrollü Kullanım Bölgesi'dir. Bahsedilen bu bölgelerin hepsinin bir arada bulunması şartı yoktur.

Bu raporda verilen en önemli ibarelerden birisi ise yapılacak tüm düzenlemeleri Milli Parklar Kanunu çerçevesinde yapılacağıdır. Aşağıdaki açıklamada bu durum ifade edilmiştir; (İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kirazlıbent Gelişim Raporu, 2013)

"Planlama alanı; Kirazlıbent Tabiat Parkı sınırları içerisinde kalan alanları kapsamaktadır. Plan hükümleri ve gelişme planı, plan raporu ve plan paftasıyla bir bütündür. Kirazlıbent Tabiat Parkı gelişme Planı'nın yasal dayanağını 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu'nun 4.maddesi ve Milli Parklar Yönetmeliği'nin 11. maddesi oluşturur. Gelişme planı alanda yapılacak tüm araştırma, planlama, projelendirme ve uygulama çalışmaları için üst ölçekli bir çerçeve plandır. Toplam 19,14 ha.'lık Tabiat Parkı alanında, Milli Parklar Kanunu'na göre uygulamanın yapılması ve denetimin sağlanabilmesi için diğer ilgili bakanlık, kurum ve kuruluşların çalışmalarında koordinasyon, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü Milli Parklar Dairesi Başkanlığı'na yürütülür.

4.6.3 Tanımlanan Fonksiyon ve İşlevler

Kirazlıbent Tabiat Parkı gelişme Planı'nın amacı; Tabiat Parkı'nı dünyaca kabul görmüş standartlar ve uygulamalar ile ulusal ve uluslar arası düzeyde koruyarak sahip olduğu tüm kaynak değerlerinin, koruma-kullanma dengesi içinde devamlılığını ve gelecek nesillere aktarılmasını sağlayacak arazi kullanım kararlarının oluşturulması, uygulama koşul, araç ve yöntemlerinin geliştirilmesi ve tanımlanmasındaki aksaklıkların giderilmesidir.

Bu bağlamda gerekli mevzuat çerçevesinde bir yol izlenecek ve bunun dışına çıkılmayacağı raporda belirtilmiştir.

Bağcılar Belediyesi'nin bu alanla ilgili yaptığı projenin rapor incelemesine geçmeden önce Büyükşehir Belediye'sinin Kirazlıbent'in Sürdürülebilir ve Kontrollü Koruma Bölgeleriyle ilgili kararlarına da bakmak gerekmektedir;

“Alanın ana kaynak değerleri ve bu kaynak değerlerin hassasiyeti, nadirliği ve endemizm durumu, ekosistem bütünlüğü, türler için uygun yaşam alanı genişliği, geleneksel kullanımlar ve sosyo-kültürel değerler, yasal, çevresel ve diğer sınırlayıcılar göz önünde bulundurularak Kirazlı bent Tabiat Parkı; sürdürülebilir kullanım alanı, ve kontrollü kullanım alanı olmak üzere iki bölgeye ayrılmıştır. Her bir bölge içinde yapılmasına izin verilebilecek faaliyetler ile kesinlikle izin verilemeyecek durumlar tanımlanmıştır. Planlama alanında eğitim açısından yoğun olan bölgeler sürdürülebilir kullanım bölgesi olarak belirlenmiştir. Bu bölge içerisinde doğal özellikleri bakımından bütünlük arz eden ancak belli bir kısmı kullanıma açılmış olan yürüyüş yolları bulunmaktadır. Tabiat parkı içinde sürdürülebilir kullanım bölgesi yaklaşık 9,7 hektardır. Alanın tanıtımına yönelik tanıtım, yönlendirme panolarının yer alması öngörülmektedir. Bu kesimde yürütülecek her türlü faaliyette öncelik tabiat parkının sahip olduğu kaynak değerlerinin korunarak kullanılmasıdır. Bu nedenle bu değerlere zarar verecek biçimde faaliyetler yürütülemez. Bu alanlarda; konaklama tesisleri ve geceleme üniteleri yapılamayacaktır. Planlama alanında ziyaretçilerin rahat ulaşabilecekleri eğitim açısından müsait olan alanlar kontrollü kullanım bölgesi olarak belirlenmiştir. Kontrollü kullanım bölgesi insan faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan etkilerin sınırlı kullanım alanına göre etkilerin daha çok hissedildiği turizm ve rekreasyonel faaliyetlerin sürdürüldüğü alanları kapsamaktadır. Bu kapsamda tabiat parkı içerisindeki giriş kontrol noktaları, gününbirlik kullanım alanları, kır evleri, idare ve ziyaretçi merkezi, tanıtım birimi, taşıt yolları ve otoparklar kontrollü kullanım bölgesi olarak tanımlanmıştır. Planlama alanında yer alan tek yapılaşma alanıdır. Bu alanlarda planda yapılacak yapılara ait yükseklik ve yapı boyutları, tesisin özelliğine göre, 1/1000 ölçekli uygulama imar planı kararları doğrultusunda hazırlanacak mimari avan projesinde belirlenecektir.

Tabiat parkı içinde kontrollü kullanım bölgesi yaklaşık 10 hektardır.”

Proje alanı projenin veriliş tarihinde B tipi Mesire yeri olarak tanımlanmıştır. Bu kapsamda Kirazlıbent içerisinde yapılabilecek olanlarda raporda şu şekilde tanımlanmıştır (Şekil 15).

B Tipi Mesire Alanı Kapsamı:

- a. Giriş - kontrol
- b. İdare binası (danışma, ilk yardım, PTT, yönetici odası, koruma görevlileri odası, WC)
- c. Bekçi evi
- d. Depo, garaj, atölye
- e. Otopark
- f. Piknik üniteleri (masa, ocak, çöp bidonu, çeşme)
- g. Alışveriş ünitesi
- h. Kır gazinosu veya kır kahvesi
- i. Amfi tiyatro + disko
- j. Büfe
- k. Sıhhi tesisler (wc, duş, bulaşık yıkama yeri)
- l. Yağmur barınağı, kameriye
- m. Manzara seyir terasları
- n. Yaya gezinti yolları
- o. Çocuk oyun tesisleri
- p. Spor tesisleri
- q. Serbest oyun alanları
- r. Plaj tesisleri
- s. Ulaşım amaçlı teleferik hattı (saha eğiminin yüzde 30'dan yüksek olması nedeniyle ulaşımı zor olan ve yol yapımı halinde doğal dokunun tahribine neden olacak sahalarda)

Daha önce de belirtildiği gibi proje başlatıldıktan sonra 11.07.2011 tarihinde Kirazlıbent Tabiat Park'ına dönüştürülmüştür. Bu nedenle projenin kapsamı yeni bir yönetmeliğe tabi olmuştur. Bu kapsam da alana uygulanabilecekler yine aynı raporda şu şekilde ibraz edilmiştir.

İdari Bina

Alanın güney girişinde mevcut bekçi evinin yanında bir adet idari bina yapılabilir.

- a. Ahşap malzeme kullanılacaktır.
- b. Maksimum kat yüksekliği 4,50 m'yi geçmeyecektir.
- c. Ağaç dokusu ve doğal bitki örtüsü hiçbir amaç için tahrip edilemez.

Kır Lokantası

Alanın güney ve kuzey girişlerinde orman yoluna yakın 2 ve 5. Bölgelerde Kır Lokantası önerilmektedir.

- a. Ahşap malzeme kullanılacaktır.
- b. Maksimum kat yüksekliği 4,50 m'yi geçmeyecektir.
- c. Ağaç dokusu ve doğal bitki örtüsü hiçbir amaç için tahrip edilemez.

Kır Kahvesi

Alanın güney ve kuzey girişlerinde orman yoluna yakın 1 ve 5. Bölgelerde ve 3. Bölgede yürüyüş yolları üzerinde dere alanına yakın toplamda 3 adet Kır Kahvesi önerilmektedir.

- a. Ahşap malzeme kullanılacaktır.
- b. Maksimum kat yüksekliği 4,50 m'yi geçmeyecektir.
- c. Ağaç dokusu ve doğal bitki örtüsü hiçbir amaç için tahrip edilemez.

Doğa Eğitim Merkezi

Tabiat parkının kuzey giriş kısmında 2. Bölgede dere kenarına yakın bir doğa eğitim merkezi önerilmektedir.

- a. Ahşap malzeme kullanılacaktır.
- b. Maksimum kat yüksekliği 4,50 m'yi geçmeyecektir.
- c. Ağaç dokusu ve doğal bitki örtüsü hiçbir amaç için tahrip edilemez.

Tuvalet ve Sıhhi Tesis Birimi

Tabiat parkı içinde 1,3 ve 5. Bölgelerde mevcut olan tuvalet yapılarından 1 ve3. Bölgede bulunanlar bakım ve onarımı yapılarak yerinde korunacak olup 5. Bölgede bulunan prefabrik

Tuvalet ünitesi yerine yenisi yapılacaktır.Ayrıca 6. Bölgede yeni bir tuvalet binası önerilmektedir. 5. Bölgede ise bekçi evine yakın bir sıhhi tesis ünitesi yapılabilir.

- a. Ahşap malzeme kullanılacaktır.
- b. Tuvaletlerin kanalizasyonları dereye zarar vermeyecek şekilde atıksu yada fosseptik hattına bağlanacaktır.
- c. Ağaç dokusu ve doğal bitki örtüsü hiçbir amaç için tahrip edilemez.

Mescit

Kirazlıbent tabiat parkı içinde 1,3 ve 5. Bölgelerde bulunan mevcut mescit yapıları korunacak olup ayrıca 6. Bölgede bir mescit yapısı daha önerilmektedir.

- i. Sökülür takılır malzemedden yapılacaktır.
- ii. Ağaç dokusu ve doğal bitki örtüsü hiçbir amaç için tahrip edilemez.

Yangın Gözetleme Kulesi

Kirazlıbent tabiat parkı içinde 5. Bölgede tepe noktasında yangın gözetleme kulesi önerilmektedir.

- i. Sökülür takılır malzemedden yapılacaktır.
- ii. Ağaç dokusu ve doğal bitki örtüsü hiçbir amaç için tahrip edilemez.

Taşıt Yolları Ve Otoparklar

- i. Tabiat parkı giriş kapılarından itibaren mevcut asfalt kaplama yerine stabilize malzeme kullanılacaktır.
- ii. Kirazlıbent Tabiat Parkı kuzey ve güney giriş noktaları ile 5 ve 6. bölgede otopark alanı düzenlenebilir.

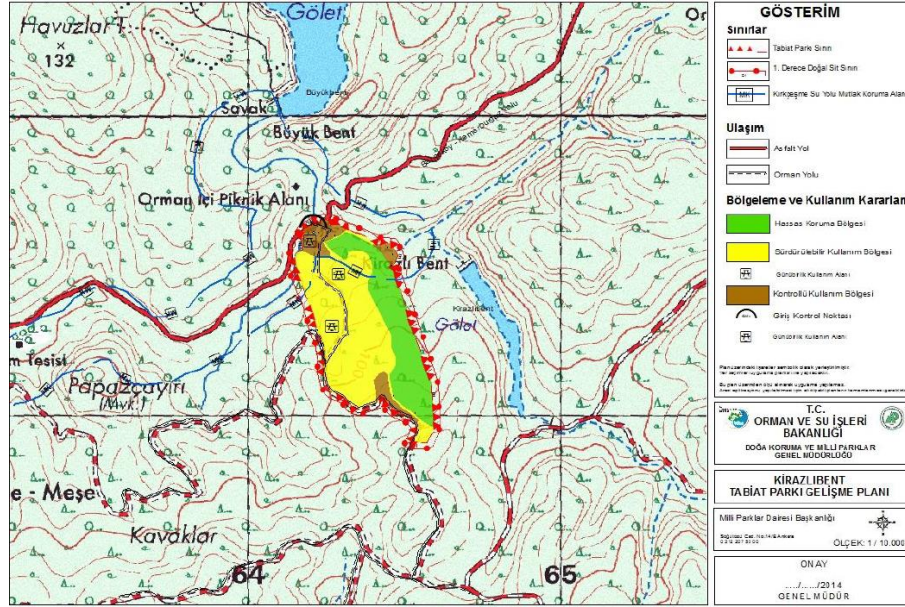
- iii. Otoparklarda stabilize veya benzeri çim korumalı bir malzeme kullanımı esastır.
- iv. Otopark alanlarında yapılacak olan bitkilendirme çalışmalarında alana ve yöreye özgü bitki türleri kullanılacaktır.

Bu noktada tartışılacak en önemli konu Kirazlıbent Raporu'nun içinde yer alan gelişim planıyla proje grubundan alınan gelişim planlarının tutmamasıdır. (Şekil 4.10 ve Şekil 4.11)

Uygulama planında görünen şudur ki, sürdürülebilir kullanım ve hassas koruma bölgeleri uygulamada kontrollü kullanım bölgesine dönüşerek imarlı yapıların oluşmasına zemin hazırlayacaktır. Bu sayede yangın kulesi ismi kullanılıp mevzuata uygun bir hale getirilerek seyir kulesi yapılması planında proje de görülmektedir. (Şekil 4.11) (80. Madde- Madde 14) Halka arza edilen rapor içerisindeki planda da bunların hiçbiri yer almamaktadır.(Şekil 4.10)

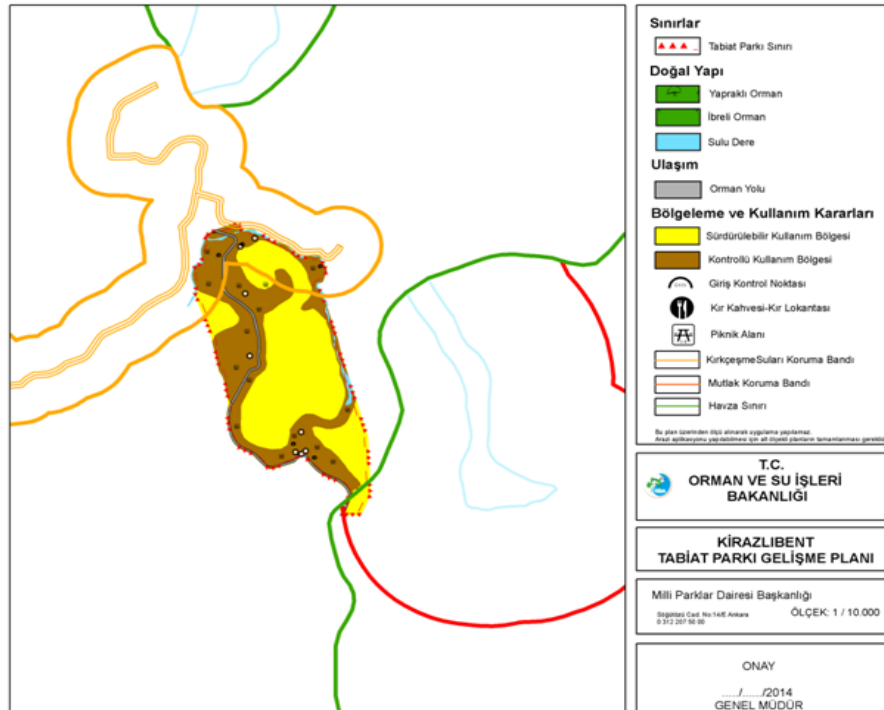
Kısacası Şekil 4.11'deki hassas kullanım bölgeleri de sürdürülebilir kullanım bölgeleri haline gelmiştir. İlk planda yer alan hassas kullanım bölgeleri ve korunması gerekli alanlar uygulamada rekreatif amaçlı kullanıma açılacaktır. Yapılması gereken ise tamamen Şekil 4.10 'u mevcut durumu muhafaza ederek, en azından hassas kullanım alanlarını gözeterek buna göre bir uygulama yapmaktır.Kontrollü kullanım alanlarının sınırı arttıkça yapılaşmanın önü açılacaktır.Kontrollü bölge içerisinde yapılmasına izin verilen kanuna uygun rekreatif amaçlı yapılaşma, orman alanı içerisinde yoğunlaşacaktır.

Şekil 4.10: Kirazlıbent Gelişim Planı (Mevcut Kullanım Durumu)

Kaynak: (Bağcılar Belediyesi, Kirazlıbent Raporu, 2011)

Şekil 4.11: Kirazlıbent Tabiat Parkı Sürdürülebilir ve Kontrollü Kullanım Bölgesi Lejandlı Plan

Kaynak: (Uygulamada kullanılacak olan resmiyete yansımayaacak Kirazlıbent Uygulama Projesi, Bağcılar Belediyesi Arşivi, 2015)

Yapılması planlanan yapıların bir rekreasyon alanının sürdürülebilirliğini etkilemesi konusu oldukça önemlidir. Raporda bulunan temsili örneklerde de görüldüğü üzere çocuklar için yapılacak oyun alanları ya da yetişkinler için yapılacak macera alanlarının kesinlikle korunması ve gelecek nesillere aktarılması gereken yeşile zarar vereceği gerçektir.

Ağaçlara asılması planlanan halatlar ya da seyir kulelerinin inşa edilmesi korunma bölgesi olarak ayrılmış alanın yıpranmasına neden olacaktır. Sonuç olarak, projenin başlamasının sonrasında B tipi Mesire yerinden Tabiat Parkına dönüşen Kirazlıbent'in dönüşümü tamamen bu alan içerisine yapılacak imarın çeşitliliğinin artırılmasıyla ilgilidir.

Mevzuata uydurulmuş gözükten birçok kalem aslında gerçekte çok farklı biçimde şekil alacaktır. Tabiat parkı olmak için bazı gereklilikler vardır. Tabiat parkları doğal yapısı, bitki örtüsü ve yaban hayatıyla çok değerlidir. Bunun sürdürülmesi hem mevzuat hem de gelecek nesillere aktarım açısından çok önemlidir. Şu unutulmamalıdır ki yapılaşma girdikçe doğal yapı risk altına girecektir.

SONUÇ

Değişen yaşam koşulları, metropollerin hızı kesilmeyen çalışma temposu insanların özellikle haftasonları rekreasyon faaliyetlerini gerçekleştirebilmeleri için önemli stres atıcı, dinlendirici ve gereklidir. Bu tez çalışması kapsamında, İstanbul 1/100.000'lik gelişim raporu, Belgrad Ormanı içerisinde bulunan Kirazlıbent Tabiat Parkı'nın rekreasyon faaliyetlerine dönüştürülmesi için hazırlanan rapor ve uygulama projesi incelenmiştir.

Çalışmaları sırasıyla ele alacak olursak 1/100.000'lik gelişim raporuna göre orman koruması *“orman içi rekreasyon alanları gösterilmemekle birlikte, orman alanlarında orman ekosistemine (flora ve faunanın çeşitliliği ve sürdürülebilirliğine) zarar vermeyecek şekilde (koruma/kullanma dengesi içinde) ve ilgili kurumun uygun görüşü alınmak koşuluyla günübirlik rekreatif kullanımlara izin verilebileceği plan notlarında açıklanmaktadır.”*

Belediye'nin genel raporu incelendiğinde ise Kirazlıbent Tabiat Parkı sahip olduğu biyolojik çeşitliliğin ve diğer kaynak değerlerinin uzun dönemde korunması, alandaki doğal kaynakların koruma-kullanma dengesi içinde sürdürülebilirliğini sağlamak için gereken plan kararlarını ortaya koymasının amaç olarak ortaya konulduğu ifade edilmiştir.

Fakat Kirazlıbent uygulama planında görünen şudur ki, sürdürülebilir kullanım ve hassas koruma bölgeleri uygulamada kontrollü kullanım bölgesine dönüşerek imarlı yapıların oluşmasına zemin hazırlayacaktır.

İstanbul gibi metropollerde, rekreasyon konusunun içeriksel sınıflandırma başlığına istinaden, kişinin sakinleşebilmesi, günlük iş ve yaşam stresini atabilmesi için aktif rekreasyon alanları kadar pasif olanlarına da ihtiyaç vardır. Bu tip alanların çok az bulunması da özellikle Belgrad Ormanı'nı bu anlamda çok değerli kılmaktadır. Bir diğer önemli değeri ise zamansal sınıflandırma örneği olarak nitelendirilmiş olma halidir. Özellikle hafta sonları ve yıllık tatillerde kullanılan bu alan İstanbul'a soluk olması açısından az bulunan yeşil alanlardan biridir. Uygulama projesi şeklinde uygulanması Kirazlıbent Tabiat Park'ına oldukça zarar vererek doğal yapısını, bitki örtüsünü zarara uğratacaktır. Dünya'daki tüm Milli Park, Tabiat Parkı vb. mevzuatlara bakıldığında bu tip

alanların sürdürülebilirliğini sağlamanın ve gelecek nesillere aktarmak için korumanın en baş koşul olduğu görülmektedir.

Son olarak Bütün raporların ışığında olası tehditleri ve bunların nasıl engellenmesi gerektiğini maddeleyecek olursak Akkemik'in (2013, s. 37);

- i. Aslında şu an gecikilmiş olsa da 1953 yılında ilan edilen "Muhafaza Ormanı" statüsü aynen korunmalıdır; Tabiat Parkı uygulaması sonlandırılmalıdır
- ii. En önemli konulardan birisi kapasite konusudur. Piknik faaliyetleri kapasiteyi aşmayacak düzeyde tutulmalıdır. Özellikle Mayıs-Haziran aylarında araç ve insan yoğunluğu denetlenmeli, belirlenen piknik alanları dışında orman içlerine araç ve insan girmesine izin verilmemelidir.
- iii. Evcil köpeklerin Orman içerisine serbestçe bırakılmaması konusunda halk bilgilendirilmeli ve şu an mevcutta bulunan sokak köpekleri barınaklara teslim edilmelidir.
- iv. Kapasite sınırının aşılması sebebiyle yoğun kullanım yaşanan alanlarda devriklerin artması ve aşırı çiğneme baskısından dolayı toprağın sıkıştığı yerlerde piknik amaçlı kullanım alanları rehabilite edilmeli ve rotasyon uygulanmalıdır.
- v. Belgrad Ormanı'nın kullanımına dönük alınacak önlemler basın yayın organları aracılığıyla daha çok duyurulmalı ve kamuoyu bu konuda bilinçlendirilmelidir.
- vi. Belgrad Ormanı'nın gelecek kuşaklara orman olarak bırakılabilmesi ve yaşamını sürdürebilmesi için içerisindeki su tesisleri kaldırılmalıdır.
- vii. Tabiat Parkı olarak ayrılan bazı alanların işletmesi belediyelere devredilmiştir. Bu uygulamadan tümüyle vazgeçilmeli, piknik alanları Orman Bölge Müdürlüğü'nün kontrolünde "mesire alanı" olarak işletilmelidir. Mesire alanı statüsü zaten var olan ve denetimi tamamen ormanın tüm koruma, bakım ve geliştirilmesinden sorumlu olan Orman Genel Müdürlüğü'nün denetiminde bir uygulamadır. Kısacası Orman tek bir kurum tarafından yönetilmelidir.
- viii. Belgrad Ormanı'nın uygun kısımları sadece günübirlik piknik amaçlı kullanıma açılmalı ve diğer tüm tesislerden vazgeçilmelidir, mevcut piknik alanları rotasyon amacıyla kapatılmalı bu konuya tüm bentler de dâhildir ve Kirazlıbent'te bu alana girmektedir. Çiftalan, Ağaçalı, Göktürk, Kemberburgaz gibi yerlerdeki ağaçlandırma alanlarında mesire yerleri oluşturulmalıdır.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Anonim, 1989, Belgrad Ormanı Amenajman Planı, İ.Ü Orman Fakültesi, İstanbul
- Akesen, A.,1978, Türkiye’de Ulusal Parkların Açık hava Rekreasyonu Yönünden Nitelikleri ve Sorunları, Doktora Tezi, İ.Ü. Orman Fakültesi Yayınları No:2484, Orman Fakültesi Yayın no:262, İstanbul.
- Akesen, A., 1983, Fethiye Yöresinde Rekreasyon Amacı İle Kullanılan Bazı Orman Alanlarında Talep Değerinin Belirlenmesi, İ.Ü. Orman Fakültesi Yayını no.346. İstanbul.
- Arpa, N.Y. 2005, "Dünya"da ve Türkiye"de Doga Koruma Çalışmaları ve Türkiye"deki Korunan Alanlara Yönelik Durum Değerlendirmesi", *1.Çevre ve Ormanlık Şurası - Tebliğler içinde*, 1292-1304, Çevre ve Orman Bakanlığı Yayını, Ankara.
- Aydemir, S. E., 2004, Kentsel Açık Ve Yeşil Alanlar "Rekreasyon", Kentsel Alanların Planlanması Ve Tasarımı, Ktü Yayını, Trabzon,
- Aynural, İsmail Kara, Eyüp Sabri Kal'a, İlhami Yurdakul., İstanbul Büyükşehir Belediyesi İstanbul Araştırmaları Merkezi Yay. No: 50, İSKİ Genel Müdürlüğü Yay. No:26, İstanbul, 301 s.
- Çetiner, A., 1991. Şehircilik Çalışmalarında Donatım İlkeleri, İ.T.Ü. Baskı Atölyesi,İstanbul.
- Çolak, A.H. (2001). *Ormanda Doğa Koruma (Kavramlar-Prensipiler-Stratejiler-Önlemler)*, Milli Parklar ve Av-Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü Yayını, Ankara. Elson, M., 1986, Green Belts, William Heinemann Ltd., London.
- Eagles, P.F.J., Mccooll, S.F. ve Haynes, C.D. 2002. *Sustainable Tourism in Protected Areas-Guidelines for Planning and Management*, World Commission on Protected Areas (WCPA), Best Practice Protected Area Guidelines Series No.8, IUCN-The World Conservation Union.
- Europarc Federation, 2002. Sustainable Tourism in Protected Areas, 2 Principles Hamburg, Germany.
- Ersoy, Melih, 2008. Kentsel Planlama Kuramları, İmge Yayınevi, Ankara

- İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Şehir Planlama Müdürlüğü, 2003 İstanbul Metropolitan Alan Bütünü Nüfus Donatı Dağılımının İncelenmesi ve Öneri Donatılara İlişkin Analitik Etüd İşi: Yeşil Alanlar
- Karaküçük S., 1992, Rekreyasyonun Çalışma Verimine Etkisi Spor Bilimleri Kongre Kitabı, Kayseri.
- Karaküçük S., 1997, Rekreyasyon Boş Zamanları Değerlendirme Kavram Kapsam Ve Bir Araştırma. Seren Ofset, Ankara.
- Karaküçük S., 1997, Rekreyasyon Boş Zamanları Değerlendirme Kavram Kapsam Ve Bir Araştırma 2. Baskı Turhan Kitap Evi Ankara
- Karaküçük S., 2000, Rekreyasyon Boş Zamanları Değerlendirme Gazi Kitap Evi Ankara.
- Karaküçük S., 1999, Rekreyasyon Boş Zamanları Değerlendirme, Gazi Kitabevi, Ankara.
- LPAC., 1994, Advice on Strategic Planning Guidance for London, London Planning Advisory Committee, London.
- Saatçioğlu, F.,1978, Büyük İstanbulun Yeşil Alan Sorunları, Sempozyum Kitabı, İ.Ü. Orman Fakültesi Yayını, İstanbul.
- Ünal, Y., 2003. *Türk Şehir Planlama Hukuku*, Yetkin Yayınları, Ankara

Sürelî Yayınlar

- Akten, M. 2003. Isparta İlindeki Bazı Rekreasyon Alanlarının Mevcut Potansiyellerinin Belirlenmesi. Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Seri: A 2: 115-132
- Akten, M., Yılmaz, O., Gül, A. 2009. Alan Kullanım Planlamasında Rekreasyonel Alan Kullanım Ölçütlerinin Belirlenmesi: Isparta Ovası Örneği. Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi Seri: A, Sayı: 2: 119-133
- Baud-Bovy M, Lawson F (2002). Tourism and Recreation - Handbook of Planning and Design. Bath Press,
- Bath. Bartone CJD, Bernstein J, Leitmann J, Eigen J (1994) Toward Environmental Strategies for Cities: Policy Considerations for Urban Environmental Management in Developing Countries. The World Bank Urban Management Programme Series Paper No 18, Washington DC.
- Bolund P, Hunhammar S (1999) Ecosystem Services in Urban Areas. Ecological Economics 29, 293- 301.
- Boyacıgil, O., Altunkasa M.F., 2010, Kamusal Rekreasyon Olanaklarının Etkinliğinin Belirlenmesi: İskenderun (Hatay) Örneği, Ekoloji 19, 74, 110-121
- Cengiz, T., 2009, Rekreasyon Eğilimlerindeki Değişime Zamanın Etkisinin Saptanması: Artvin- Kafkasör Ormanı Rekreasyon Alanı Örneği ,Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi-Journal of Tekirdag Agricultural Faculty, 2009 6 (2) 149-159
- Cirik, U., 2007, Milli Parklar ve Uzun Devreli Gelişme Planları, Planlama, 2007/1, 45-50.
- Cohen M (1996) Habitat II and the Challenge of the Urban Environment: Bringing together the two Definitions of Habitat. International Social Science Journal 147, 95-101.
- Demir, C. 2013, Milli Parklarda Sürdürülebilirlik Kavramının Turizm Ve Rekreasyon Faaliyetleri Açısından Analizi: Türkiye'deki Milli Parklara Yönelik Bir Uygulama, Balıkesir Üni. E-dergi, 87-105.
- Esin, U. 1992: İstanbul'un En Eski Buluntu Yerleri ve Kültürleri. In: Semavi Eyice armağanı- İstanbul yazıları. Türkiye Turing ve Otomobil Kulübü, İstanbul, 55-78.

- Eyice, S. 1980: Tarih içinde İstanbul ve şehrin gelişmesi. Atatürk Konferansları (1975-VII'den). Türk Tarih Kurumu, Ankara, 89-182.
- Gangloff D (1996) The Sustainable City. *American Forests* 101, 5-6, 30-36.
- Gilliland J, Holmes M, Irwin JD, Tucker P (2006) Environmental Equity is Child's Play: Mapping Public Provision of Recreation Opportunities in Urban Neighbourhoods. *Vulnerable Children and Youth Studies* 1, 3, 256-268.
- Gravina, F. 2004, 1788: Descripción de Constantinopla. (İstanbul'un Anlatımı. Çev.: Yıldız Ersoy Canpolat, Yapı Kredi Yayınları-2630, Tarih-40, İstanbul, s 136
- Gül, A., Küçük, V., 2001Kentsel Açık-Yeşil Alanlar Ve Isparta Kenti, Örneğinde İrdelenmesi, Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Seri:A, Sayı:2, Issn:1302-7085, Sayfa: 27-48.
- Harrington W (1987) *Measuring Recreation Supply*. Resources for the Future Press, Washington DC.
- Kamp, I., Leidelmeijer, K., Marsman, G., Hollander, A., 2003, Urban Environmental Quality And Human Well-Being Towards A Conceptual Framework And Demarcation Of Concepts; A Literature Study, *Landscape And Urban Planning* 65, S.5-18,
- Kaplan, S., 2003. Doğa Koruma Çalışmaları ve Yasalarımız, *Kamu Yönetimi Dünyası Dergisi*, Yıl:4, Sayı:16, Ekim-Aralık.
- Kara F., Demirci A., Kocaman S., ve Keçeli A., 2008, Eminönü Ve Fatih İlçelerinin Rekreasyon Alanlarının Şehir Coğrafyası Açısından Değerlendirilmesi, *Electronic Journal of Social Sciences*, Yaz-2008 C.7 S.25 (157-169)
- Kılıçaslan, Ç. 2008. Ortaca Kenti Rekreasyon Alanlarının Mevcut Durumu ve Muğla Üniversitesi Ortaca Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Rekreasyon Alanlarına Yönelik Beklentileri. *Düzce Üniversitesi Ormancılık Dergisi* Cilt: 4, Sayı: 1-2
- Kırca, S. 2009: Belgrad Ormanı Çevresinde Peyzaj Devamlılık Değerlerinin Belirlenmesi Üzerine Araştırmalar. İ.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 145 s.
- Kırca, S., Kahraman, S.A., Atasoy, N., Çolak, A.H., 2013. Belgrad Ormanı Tarihçesi. In: Çolak, A.H. (ed.), *Belgrad Ormanı – Bir Doğa ve Kültür Mirası*. T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı I. Bölge Müdürlüğü, İstanbul, 20-263s.

- Kuban, D. 1996. İstanbul. Bir kent tarihi - Bizantion, Konstantinopolis, İstanbul. Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, İstanbul, 446 s.
- Kubilay, A.Y. 2009: İstanbul Haritaları 1422-1922. Denizler Kitabevi, İstanbul, 256 s.
- Mango, C. 1995:
- Önder, S. 2003. Selçuk Üniversitesi Öğrencilerinin Rekreatif Eğilim ve Taleplerinin Belirlenmesi Üzerinde Bir Araştırma, Selçuk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi 17 (32): 31 – 38.
- Şahin, Ş., Barış, M., 1998, Kentsel Doku İçerisinde Açık ve Yeşil Alan Standartlarını Belirleyen Etmenler, Peyzaj Mimarlığı Dergisi, Sayı:6, s:10, İstanbul.
- Şahin, S., 2000. En Küçük Kareler Yöntemi ile Doğrusal Regresyon Modeli Oluşturmanın Temel Prensipleri, MKÜ Ziraat Fakültesi Dergisi, 5(1,2), 57-73.
- Taylor J. J., Brown D. G., Larsen, L., 2007, Preserving natural features: A GIS-based evaluation of a local open-space ordinance, Landscape And Urban Planning, 82 (1-2), 1-16.
- Tezcan M. 1982, Eğitim Sosyolojisine Giriş Ankara S:87,88
- Temizkan S.P., Yıldırım G., 2014, Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Alan Kılavuzluğu Uygulaması: Kaçkar Dağları Milli Parkı Örneği Bahar-2014 Cilt:13 Sayı:49 (124-149) ,Spring-2014 Volume:13 Issue:49
- Metin T.C., Kesici M., Kodaş D., 2013, Rekreatif Olgusuna Akademisyenlerin Yaklaşımları, Journal of Yasar University 2013 30(8) 5021-5048
- Oruç, N., 1992, Eskişehir’de İnsan Yeşil Alan İlişkisi, Tabiat ve İnsan Dergisi, Sayı:1, s:37-38, Doğu Matbaası, Ankara.
- Özcan K (2008) Sürdürülebilir Kentsel Koruma İçin Açık-Yeşil Alan Etkin Bir Planlama Modeli: Konya Kentsel Koruma Alanı, Türkiye Örneği. Ekoloji 17, 68, 43-53.
- Özcan M., Destan S., 2010, Belgrad Ormanı Bentler Serisindeki Rekreatif Alanlarının Orman Amenajmanı Açısından Değerlendirilmesi, Journal of the Faculty of Forestry, Istanbul University, 60 (2): 17-31
- Yücel, M. ve Babuş, C., 2005, Doğa korumanın tarihçesi ve Türkiye'deki gelişmeler, Doğu Akdeniz Ormancılık Araştırmaları Müdürlüğü, *DOA Dergisi (Journal of DOA)*, Sayı: 11, Sayfa: 151 - 175.
- Jim CY (2004) Green-Space Preservation and Allocation for Sustainable Greening of Compact Cities. *Cities* 21, 4, 311-320.

- Leeuwen VE, Vreeker R, Rodenburg C (2006) A Framework for Quality of Life Assessment of Urban green Areas in Europe: An Application to District Park Reudnitz Leipzig. International Journal of Environmental Technology and Management 6, 1-2, 111-122.
- Phillips LE (1996) Parks: Design and Management. McGraw-Hill, New York. Santerre RE (1985) Spatial Differences in the Demands for Local Public Goods. Land Economics 61, 119-128.
- Willis KG, Turner RK, Bateman IJ (2001) Urban Planning and Management. Edward Elgar Publishing, New York.
- Yıldızcı, A.C., 1991. Türkiye’de İmar Planları Yapım Ve Uygulanmasında Yeşil Alan Sorunları , P.M. Dergisi, Sayı:91/2, S:26-28, Ankara
- Yılmaz, S. 2004. Serçeme Vadisinin Rekreatiyonel Kullanım Potansiyelinin Belirlenmesi. Ekoloji Dergisi, 13 51:
- Yılmaz, O., Kurum, E., Akpınar, N. 1996. Ankara Metropolitan Kent Halkının Rekreatiyonel Eğilimleri Ve Kent Yakın Çevresi Açık-Yeşil Alanları İle İlişkileri. Çevre Planlama ve Tasarımına Bütüncül Yaklaşım Sempozyumu, Ankara.
- Zaman S., Coşkun O., 2012, Milli Parklarda Kaynak Değer Kullanımı İçin Bir Öneri:Nene Hatun Tarihi Milli Parkı, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 16 (3): 117-134

Diğer Yayınlar

- Anonim, 2003 “Milli Parklar ve Av-Yaban Hayatı Genel Müdürlüğü”, (Ankara: Basılmamış Brifing Notu)
- Arda, S., 2003. Türkiye’de Doğa Koruma Alanı Uygulamaları Ve Avrupa Birliği Mevzuatı İle Karşılaştırılması. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Arslangündoğdu, Z., 2005. İstanbul-Belgrad Ormanının Ornitofaunası Üzerinde Araştırmalar. Doktora Tezi. İ.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü
- Çelik, A., 1991. Ankara Kenti Yeşil Kuşak Çalışmalarının Dünü, Bugünü ve Yarını, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Çelik, A., 2005. Yeşil Kuşak Kavramı Ve İstanbul Kenti Yeşil Kuşak Sistemi İçin Öneriler. Yüksek Lisans Tezi: Bahçeşehir Üniversitesi FBE.
- Çulcuoğlu G., 1997. Kenti Yeşil Kuşak Çalışmalarının Yabancı Ülke Örnekleri Açısından İrdelenmesi ve Yeşil Kuşak Sistemi İçin Öneriler, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, Ankara,
- Demirel, Ö. 1999. Çoruh Havzası (Yusufeli Kesimi) Doğal Kaynak Değerlerinin Rekreatyon ve Turizm Potansiyeli Açısından Değerlendirilmesi üzerine Bir Araştırma. Tr. J. of Agriculture and Forestry, 23 Ek Sayı 5: 1103-1112
- Kesim, Ü.,1999. Türkiye’deki İşyerlerinde Rekreatyon Uygulaması, Marmara Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- Koyuncu, İ., 2012. Rekreatyon Potansiyelinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma; Aksaray Güzelyurt İlçesi Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, Ankara,

- Pehlivanoglu, M.T.,1986, *Determination of Recreational Potential and Planning Principles For Belgrad Forest*. Doktora Tezi. İstanbul: İ.Ü. Orman Fakültesi FBE.
- Sakarya Y., 1998, “Milli Parklar ve Korunan Alanlar/Biyolojik Çeşitlilik Durum Raporu” (Ankara: T.C. Orman Bakanlığı-Dünya Bankası, Ormancılık Sektörü İncelemesi,Küresel Çevre Örtüşme Programı).
- Sıvalıoğlu, P., 2012, Milli Park Kullanıcılarının Algısal Değerlendirmesi: Milli Park Örneği. İTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Kutup Planlama Peyzaj Mimarlık Mühendislik İnş. ve Tic.Ltd.Şti., 2013, T. C. Orman Ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma Ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü I.Bölge Müdürlüğü Kirazlibend Tabiat Parki Gelişme Planı Analiz Raporu, İstanbul.
- Tunçkol H. M., 2001, Selçuk Üniversitesindeki Akademik Personelin Rekreatif Faaliyetlerinin Değerlendirmesi Yayınlanmış Tezi Konya
- Tuzcuoğullari B. E., 1997, Spor Rekreasyon Ve Turizm İlişkisi Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi Ankara
- Yeşil, K. G., 2010, Tabiat Parkı: Türkiye Almanya Karşılaştırması, İTÜ, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Yıldızcı, A.C., 1982. Kentsel Yeşil Alan Planlaması ve İstanbul Örneği, Yayınlanmamış Doçentlik Tezi, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, İstanbul
- Yıldızcı, A.,C., 1988, Bitkisel Tasarım Ders Notları, İ.T.Ü. Şehir Ve Bölge Planlaması Ders Notları, İstanbul
- Url_1<<http://www.kultur.gov.tr/EN/Genel/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFFE5C29E16A7D38088612B4A46C06F489> >, alındığı tarih 13.10.2014.
- Url_2 <<http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/20780.html> >, alındığı tarih 21.06.2009, Milli Parklar Kanunu madde:2, Kanun Numarası: 2873, Kanun Kabul Tarihi: 09/08/1983, Yayınlandığı Resmi Gazete Tarihi: 11/08/1983.

Url_3<<http://www.milliparklar.gov.tr/DKMP/AnaSayfa.aspx?sflang=tr>>, alındığı tarih
07.10.2014.

Url_4 www.orman.gov.tr

Url_5<http://yesilatlas.kesfetmekicinbak.com/orman/00046/Ormanlardaasirirekreatyoneel>
kullanım,

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Emel Eylem AVŞAR

Sürekli Adresi : Soyak Olimpiakent Sitesi G-15 Daire:6 Halkalı-İstanbul

Doğum Yeri ve Yılı : Ardahan/1980

Yabancı Dili : İngilizce

İlk Öğretim : (Okul ismi ve Mezuniyet Yılı) : Atatürk İlköğretim Okulu,1994

Orta Öğretim : (Okul ismi ve Mezuniyet Yılı): Fatih Lisesi,1997

Lisans : (Okul ismi ve Mezuniyet Yılı) : Karadeniz Teknik Üniversitesi-2002

Yüksek Lisans : Bahçeşehir Üniversitesi

Enstitü Adı : Fen Bilimleri Enstitüsü

Program Adı : Kentsel Sistemler ve Ulaştırma Yönetimi

Çalışma Hayatı : Acar Çim 2003-2004

Bağcılar Belediyesi 2004-2015